

การสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมในแนวคิดสตรีนิยม

กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมในแนวคิดสตรีนิยม

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การสร้างสรรค์แพชชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมในแนวคิดสตรีนิยม "

ของ กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมในแนวคิดสตรีนิยม
ผู้วิจัย	กฤษณะพงศ์ สิริธิปัญญา
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุตสังข์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศป.ม. ศิลปะและการออกแบบ, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565
คำสำคัญ	แฟชั่นทรงผม, การเกล้าผม, สตรีนิยม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษารูปแบบและความสัมพันธ์ระหว่างการเกล้าผมในอดีตจากเอกสาร ตำรา เรียบกับทรงผมเกล้าในปัจจุบันจากโซเชียลมีเดีย (social media) อินสตาแกรม (Instagram) ใน ปี พ.ศ. 2566 เพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบทรงผมเกล้าในรูปแบบใหม่ พบว่ามวยหลักที่ 1 ถูกนำมาใช้มากที่สุดสำหรับเจ้าสาวและการออกงานสังคัม มวยหลักที่ 2 นิยมรองลงมา สำหรับชุดเจ้าสาวแบบสากลและชุดราตรี โดยปรับตำแหน่งการมัดรวบให้ต่ำกว่าเดิมเล็กน้อย มวยหลักที่ 4 เน้นความเรียบของการเก็บเกล้า ทำยที่สุดคือมวยหลักที่ 3 และ 5 ซึ่งมีการเกล้ารวบสูงเหมือนกับมวยหลักที่ 2 แต่มีความซับซ้อนและดัดแปลงได้ยากกว่า ทรงผมเกล้าทั้งหมดมีแนวโน้มลดทอนรูปทรง รายละเอียด ความเรียบเงาและการเรียงเส้นของผม เพิ่มเส้นสายให้ผมบางส่วนดูหลุดรุ่ม เป็นธรรมชาติ ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการเกล้าผมตามกระแสโดยลดปริมาณ ความซับซ้อน ระยะเวลา และขั้นตอนลง ผสมผสานการปล่อยผม หรือเปลี่ยนแปลงตำแหน่งการมัดรวบ ใช้วิธีการเรียบง่าย แนวทางการออกแบบดังกล่าว สามารถนำไปนำไปใช้ ในเทคนิคเกล้าผมรูปแบบใหม่ทั้งหมด 4 ทรง ทำให้การเกล้าผมดูเรียบง่ายขึ้น สามารถนำไปถ่ายทอดและใช้งานได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เทคนิคดังกล่าวสามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานการเกล้าผม 4 ผลงาน เพื่อนำเสนอความต้องการของเพศหญิงตามแนวคิดสตรีนิยมแบบเสรีนิยมได้ ด้วยการนำใช้เทคนิคความสมดุลและความสมมาตร ของรูปหน้าทั้ง 4 รูปหน้า ได้แก่ รูปหน้าไข่ รูปหน้ายาว รูปหน้าเหลี่ยมและรูปหน้ากลม โดยเทคนิคดังกล่าวสามารถทำให้เกิดสุนทรียภาพทางด้านความงาม สร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ ยกกระดับหลักสูตรวิชาผมเกล้า พัฒนาฝีมือของช่างผมสตรีอย่างเป็นระบบ สอดรับกับบริบทการดำเนินงานที่เป็นสากล เพื่อโอกาสการทำงานที่มากขึ้น

Title	THE CREATION OF HAIR STYLE FASHION BY HAIR UPDO TECHNIQUES IN THE CONCEPT OF FEMINISM
Author	Kritsanapong Sittipanya
Advisor	Associate Professor Dr. Nirat Soodsang
Academic Paper	M.F.A. Thesis in Art and Design, Naresuan University, 2022
Keywords	Hair style fashion, Hair updos, Feminism

ABSTRACT

This study examines the pattern and relationship between old fashioned hairstyles and current popular hairstyles as seen in social media such as Instagram in 2023. We have found that style number 1 has been used the most for brides as well as social event. The second style was the most popular for brides who preferred a more Western dress style and social event. The hair in this style is a little lower than the traditional style of updo. The 4th style is the neatest. The 3rd and 5th styles ranked the lowest in popularity. Both of these styles are tied at the same position as the 2nd style but is more complex and more difficult to modify. All of these hairstyles have a tendency to diminish the shape, detail, smoothness, shine and tone of the hair. The researchers propose a method of balancing hair according to the flow by reducing volume, reducing complexity, shortening the duration and the process of combining hair releases or by changing the binding position. Such design guidelines can be 4 new hairstyles technique, making the hairstyle look easier. conveyed and easy to use This technique can be created four hairstyles to present the desires of the women in liberal Thai society. with the balance and symmetry techniques of 4 face shapes: oval face, long face, square face, and round face Such techniques can create aesthetic created cultural values society and economy. Can be used to improve the curriculum of women hairdressers' skills to international standards. Operational context for greater job opportunities.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์เนื่องจากได้รับอนุเคราะห์ ให้คำปรึกษา ชี้แจง แก้ไข จาก รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุตสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งถ่ายทอดวิชาความรู้ต่างๆ รวมถึงได้สละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ อาจารย์น้อย เชื้อวิวัฒน์ ที่ถ่ายทอด เรียบเรียงและเขียนตำราเรียนเสริมสวยเพื่อเป็นองค์ความรู้แก่ช่างทำผมสตรีในประเทศไทย ขอขอบพระคุณ อาจารย์ธนากร เชื้อวิวัฒน์ ที่กรุณาแนะนำ ชี้นำ แบ่งปัน แนวทางในการออกแบบการเกล้าผมและทรงผมเกล้า ขอขอบพระคุณ คุณรัชนิดา ม่วงดี ที่สังเกตเห็นว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะประโยชน์แก่วงการช่างทำผมสตรี กรุณาให้เกิดริ้วรอยงดงามนำมาซึ่งผลงานที่วิจิตรงดงาม ขอกราบขอขอบคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านผู้ซึ่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และกราบขอขอบพระคุณบิดา มารดาซึ่งแม้ว่าท่านจะจากไปแล้ว แต่ท่านได้มอบชีวิตอันมีคุณค่าและยอดเยี่ยมให้กับโลกใบนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบให้เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สาขาวิชาชีพช่างทำผมสตรีและผู้สนใจทุกท่าน

กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา

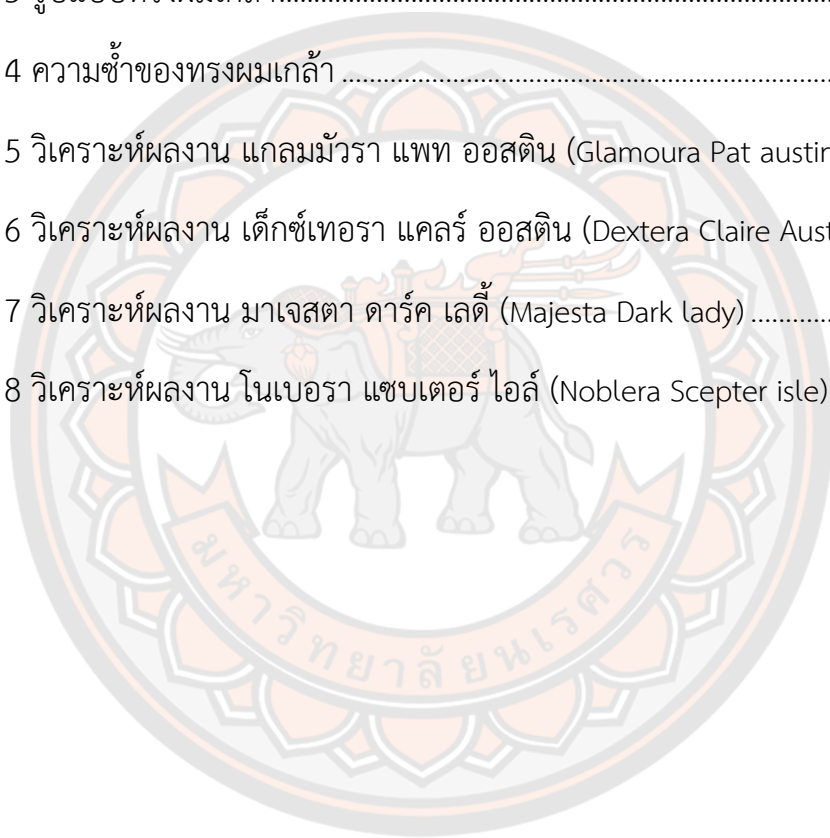
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศคุุณูปการ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของงานวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
การสร้างสรรค้แพ้ชั้นทรงผม.....	7
2.1 มาตรฐานสัดส่วนของใบหน้าและสัดส่วนทองคำ (Golden ratio).....	12
แพ้ชั้นการเกล้าผม.....	17
แนวคิดสตรีนิยม.....	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56

ศึกษาแนวโน้มการเกล้าผมและกระบวนการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าตามแนวคิดสตรีนิยม	58
กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้วยแนวคิดสตรีนิยม.....	65
การพัฒนาเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์	76
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	77
รูปแบบทรงผมเกล้าในอดีต	77
แนวโน้มรูปแบบทรงผมเกล้าในปัจจุบัน	82
สรุปและนำเสนอแนวทางการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผม	85
แนวทางการออกแบบทรงผมเกล้ารูปแบบใหม่.....	87
บทที่ 5 อภิปรายผลการวิจัย.....	115
สรุปผลการวิจัย.....	115
อภิปรายผลการวิจัย.....	116
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม.....	118
ภาคผนวก.....	121
ประวัติผู้วิจัย	122

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Research framework).....	5
ตาราง 2 ระเบียบวิธีวิจัย	57
ตาราง 3 รูปแบบทรงผมเกล้า.....	79
ตาราง 4 ความซ้ำของทรงผมเกล้า	83
ตาราง 5 วิเคราะห์ผลงาน แกลมมัวร์า แพท ออสติน (Glamoura Pat austin).....	102
ตาราง 6 วิเคราะห์ผลงาน เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin).....	106
ตาราง 7 วิเคราะห์ผลงาน มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady)	110
ตาราง 8 วิเคราะห์ผลงาน โนเบิลรา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle)	114

สารบัญภาพ

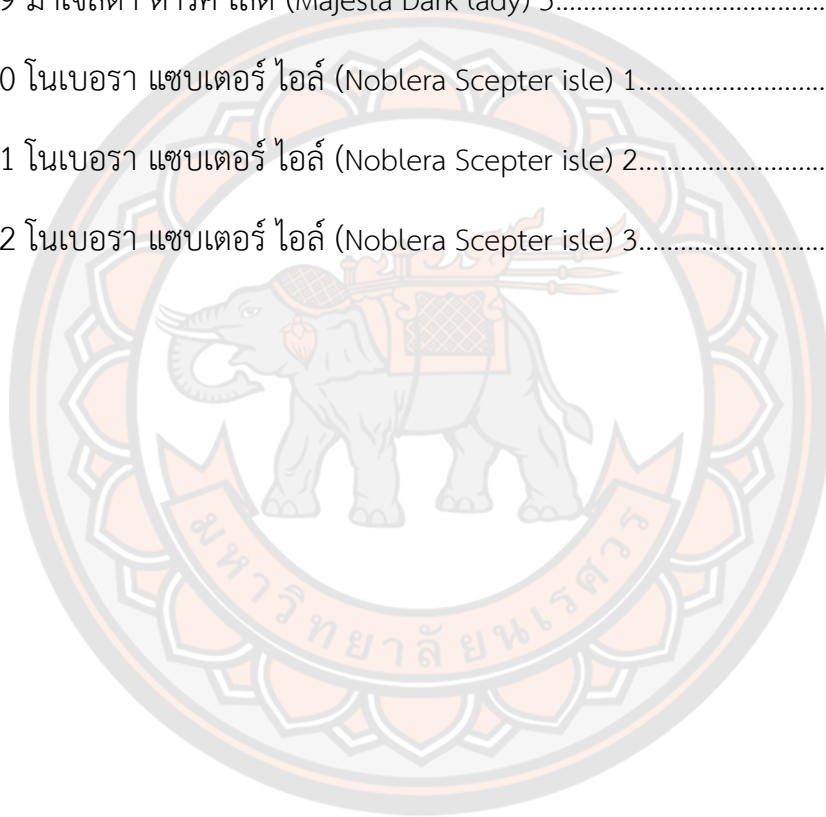
	หน้า
ภาพ 1 แสดงลักษณะเส้นผมในผิวหนัง.....	8
ภาพ 2 แสดงลักษณะทางสัณฐานวิทยาของเส้นผมหรือเส้นขน.....	9
ภาพ 3 ไฟเบอร์จากไหมธรรมชาติ (ซ้าย) และไฟเบอร์ขยาย 1 เท่าจากเส้นผมมนุษย์ (ขวา)	9
ภาพ 4 หญิงสามคนที่ถูกถ่ายโดย Belle Johnson ประมาณปี ค.ศ. 1900.....	11
ภาพ 5 วงจรของเส้นขนหรือเส้นผมในมนุษย์.....	11
ภาพ 6 การออกแบบทรงผมเพื่อปกปิดจุดด้อยและเสริมจุดเด่น.....	14
ภาพ 7 เส้นแนวของศีรษะ.....	17
ภาพ 8 ผมทรงปีก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก.....	20
ภาพ 9 ผมทรงดอกกระพุ่ม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	21
ภาพ 10 ทรงผม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	21
ภาพ 11 ทรงผมยาว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	22
ภาพ 12 ทรงผมเกล้ามวยต่ำ.....	24
ภาพ 13 ทรงผมเกล้า.....	25
ภาพ 14 ทรงพระเกศาเกล้าของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ.....	26
ภาพ 15 ทรงพระเกศาเกล้าทรงสูงของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ.....	26
ภาพ 16 ผลงานของพินรี สันต์พิทักษ์ นิทรรศการ HOUSE CALLS ณ มูลนิธิ 100 ต้นสน	36
ภาพ 17 ผลงานพืชผักในพิมพ์น้ำแข็งรูปนม ของพินรี สันต์พิทักษ์.....	37
ภาพ 18 ผลงานหุ่นนม ของพินรี สันต์พิทักษ์.....	38

ภาพ 19 ผลงานหุ่นนม ของพินรี สันต์พิทักษ์.....	38
ภาพ 20 กาเบรียล ชาแนล.....	39
ภาพ 21 คอลเล็กชั่นสูทผ้าทويد	40
ภาพ 22 ผลงานของกาเบรียล ชาแนล สวมใส่โดย Marie-Hélène Arnaud.....	40
ภาพ 23 เนื้อผ้าเจอร์ซีย์.....	41
ภาพ 24 ร่างแบบชุดไทยจักรี โดย ลำยองค์ บุญรัตพันธ์.....	42
ภาพ 25 ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ในชุดไทยจักรี (ชาย) และชุดไทยราตรี (ขวา).....	43
ภาพ 26 เลอ สมอกิ่ง สูท (Le Smoking Suit) จาก Poem.....	44
ภาพ 27 ปาณิสรา พิมพ์ปัฐ ในชุดเจ้าสาว โดย ชวนล ไคสิริ	45
ภาพ 28 มาริญา พูลเลิศลาภ ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา.....	47
ภาพ 29 ชลิตา ส่วนเสน่ห์ ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา	48
ภาพ 30 อนิพรณ์ เฉลิมบูรณะวงศ์ ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา.....	48
ภาพ 31 ไศภิดา จิระไตรธาร ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา เนื้อผ้าและการตกแต่ง ..	49
ภาพ 32 ร่างรูปศิระชะแบนและการแก้ปัญหา โดยน้อย เชื้อวิวัฒน์.....	51
ภาพ 33 เดดสี“เฟมินิตี้ พิงก์ (Feminity Pink)” ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมอดิฟ โดย มิลบอน	52
ภาพ 34 เดดสี“เฟมินิตี้ แอช พิงก์ (Feminity Ash Pink)” ด้านหน้าและหลัง	53
ภาพ 35 ระดับความสว่างและผลลัพธ์บนผมธรรมชาติและผมที่ผ่านการฟอก (Bleach)...	54
ภาพ 36 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 1	59
ภาพ 37 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 2	59
ภาพ 38 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 3	60
ภาพ 39 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 4	61

ภาพ 40 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 5 โดย น้อย เชื้อวิวัฒน์.....	61
ภาพ 41 หวีอี้.....	63
ภาพ 42 การมัดผมด้วยเครื่อง.....	63
ภาพ 43 การเปียผม.....	64
ภาพ 44 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 1.....	65
ภาพ 45 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 2.....	66
ภาพ 46 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 3.....	66
ภาพ 47 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 4.....	67
ภาพ 48 ร่างแบบการเกล้าผม.....	67
ภาพ 49 ร่างแบบขยาย 1.....	68
ภาพ 50 ร่างแบบขยาย 2.....	69
ภาพ 51 ร่างแบบขยาย 3.....	70
ภาพ 52 ขึ้นทรงกับหัวตุ๊กตา.....	71
ภาพ 53 เก้าทรงสูงด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา).....	72
ภาพ 54 เก้าทรงสูงด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	72
ภาพ 55 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา).....	73
ภาพ 56 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	73
ภาพ 57 เก้าทรงมวยต่ำด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา).....	74
ภาพ 58 เก้าทรงมวยต่ำด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	74
ภาพ 59 เก้าทรงมวยกลาง ด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา).....	75
ภาพ 60 เก้าทรงมวยกลาง ด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	75
ภาพ 61 เก้าทรงมวยต่ำ.....	87

ภาพ 62 มัดรวบผมบริเวณท้ายทอยด้วยหนังยาง ม้วนมวยเก็บปลายผม	88
ภาพ 63 หวีป่ายผมด้านข้าง แต่งเก็บทรงโดยใช้เทคนิคการบิดข้อผม	88
ภาพ 64 เก้าทรงมวยต่ำด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา).....	89
ภาพ 65 เก้าทรงมวยต่ำด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	89
ภาพ 66 เก้าทรงมวยป่ายข้าง	90
ภาพ 67 หวีแบ่งผมด้านหลังใบหู รวบปลายผมด้วยหนังยาง	91
ภาพ 68 ม้วนเก็บปลายผมแนวตั้ง หวีแต่งทรงผมด้านข้างให้สวยงาม.....	91
ภาพ 69 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา).....	92
ภาพ 70 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านหลัง (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	92
ภาพ 71 เก้าทรงมวยกลาง	93
ภาพ 72 มัดรวบผมบริเวณด้านหลังและด้านบน	94
ภาพ 73 สานสลับนำปลายผมมัดรวบด้านล่างของช่อถัดไป แบ่งข้อผมด้านหลังเปียเก็บ .94	
ภาพ 74 เก้าผมมวยกลางด้านหน้า(ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)	95
ภาพ 75 เก้าผมมวยกลางด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	95
ภาพ 76 เก้าทรงมวยสูง	96
ภาพ 77 รวบเก็บผมกึ่งกลางศีรษะ ม้วนปลายผมทรงสูง.....	97
ภาพ 78 ตกแต่งมวยผม ตกแต่งผมด้านหน้าและด้านข้างให้สวยงาม	97
ภาพ 79 เก้าผมมวยสูงด้านหน้า(ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)	98
ภาพ 80 เก้าผมมวยสูงด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา).....	98
ภาพ 81 แกลมมัวร์ แพท ออสติน (Glamoura Pat austin) 1	99
ภาพ 82 แกลมมัวร์ แพท ออสติน (Glamoura Pat austin) 2	100
ภาพ 83 แกลมมัวร์ แพท ออสติน (Glamoura Pat austin) 3	101

ภาพ 84 เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin) 1.....	103
ภาพ 85 เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin) 2.....	104
ภาพ 86 เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin) 3.....	105
ภาพ 87 มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady) 1	107
ภาพ 88 มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady) 2.....	108
ภาพ 89 มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady) 3.....	109
ภาพ 90 โนเบอร์รา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle) 1.....	111
ภาพ 91 โนเบอร์รา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle) 2.....	112
ภาพ 92 โนเบอร์รา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle) 3.....	113

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ทรงผมสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ เพศ อายุ และภาพปรากฏต่อผู้พบเห็น (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.) ไม่เพียงเท่านั้นทรงผมยังสามารถบ่งบอกสถานะ ตำแหน่งและหน้าที่การงานของคน ๆ นั้นได้ (สมศักดิ์ ชลาชล, 2550) ถูกกำหนดคุณค่าโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม เพื่อให้เป็นไปตามบทบาทและหน้าที่ (ธนาวรรณ อยู่ประสงค์, 2545) การตกแต่งทรงผมอยู่ควบคู่และสอดคล้องกับการแต่งกายในทุกยุค ทุกสมัย โลกโบราณ ผู้หญิงแถบเมดิเตอร์เรเนียนมีผมสีเข้ม นิยมพอกสีผมเพื่อให้เป็นสีทองหรือใช้ผมปลอมที่ได้จากเคลยศึกชาวยุโรปตอนเหนือ เสริมด้วยลูกปัด หวีผมทรงหยิกคล้ายสถาปัตยกรรม ในสมัยเรเนสซองซ์ (Renaissance) หญิงชาวอิตาลีนิยมไว้ทรงผมหม้อตาลที่ได้มาจากเครื่องแต่งกายชาวตุรกี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับจักรวรรดิออตโตมัน สมัยรีเจนซีและวิกตอเรีย มีการใช้แม่แบบทรงผมจากกรีกโดยรวบผมม้วนเป็นหลอดจากด้านหลัง หมอบรอบใบหน้าม้วนเป็นลอนปล้อยลู่ๆ มีการไว้ผมสั้นหยิกแบบ อะลาวิกตีม (A La Victime) หรือ อะลาติตุส (A La Titus) เป็นทรงผมของผู้ต้องหาก่อนเข้าเครื่องทรมานในระหว่างการปฏิวัติฝรั่งเศส ผมของผู้หญิงในช่วง ค.ศ. 1920 นิยมตัดผมสั้นซึ่งถูกนิยามว่าเป็นพวกหัวรุนแรง มีการแปลงเพลง จิงเกิลเบลล์ (Gingle bell) เป็น ซิงเกิล บ็อบ (Single bob) โดยซิงเกิล (Single) หมายถึง การตัดผมด้านหลังให้สั้นลาดเอียงไปด้านหน้าไปเหมือนผู้ชาย เรียกว่า ทรงผมบ็อบ (Bobbed) บ้างมีการตัดหน้าม้า (Bangs) ทรงดังกล่าวกลายเป็นสากลในผู้หญิง 20-40 ปี (พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง, 2547) ดังนั้นแฟชั่นและเครื่องแต่งกายรวมทั้งเครื่องสำอางนั้นถูกนำมาใช้ในรูปแบบของการเสริมอำนาจผู้หญิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดสตรีนิยมสายรากเหง้า (Banner, Lois W., 1983) ในสมัยอยุธยา ทรงผมหญิงมีการตัดผมสั้นตามอย่างชายเรื่อยมาจนถึงรัชกาลที่ 4 กระทบประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อทางการค้ากับต่างชาติมากขึ้น ผู้หญิงมีการไว้ผมยาว มีการตกแต่งทรงผมด้วยเครื่องประดับ ตกแต่งเกิดทรงผมทรงทัด ผมหอกกระพุ่มและผมยาวประป่า สมัยรัชกาลที่ 7 ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเกิดทรงผมซิงเกิล ทรงตัดอ้อมเข้า ทรงคลื่นและตัดยาว (สมศักดิ์ ชลาชล, 2550) ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมด้านการแต่งกายขึ้นโดย ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกคำวินิจฉัยและประกาศกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายแบบสากลนิยม (กรมศิลปากร, กองจดหมายเหตุ, 2525) ทรงผมยังเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างชาติของรัฐ ผู้หญิงทุกคน

ต้องปฏิบัติตามรัฐนิยม โดยขอให้ไว้ผมยาว สวมหมวกก่อนออกจากบ้าน (จอมพล ป. พิบูลสงคราม อ้างถึง ธนาวรรณ อยู่ประยงค์, 2545) แต่เดิมบทบาทหน้าที่ผู้หญิงไทยคือความเป็นแม่และเมีย ซึ่งในสมัยดังกล่าวเริ่มมีการนำแนวคิดความสวยของผู้หญิงมาใช้เพื่อเชิดชูทำให้ดูสง่างามและเสริมอำนาจ ซึ่งถือเป็นความสวยภายนอกก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้หญิงไทยให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าส่วนอื่นของการสวยแบบองค์รวม และถูกพูดถึงอย่างมาก (ธนาวรรณ อยู่ประยงค์, 2545) การเปลี่ยนแปลงในสมัยดังกล่าวนำมาซึ่งการขยายตัวของกลุ่มธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทและควบคุม จัดการ ให้ความหมาย และสร้างมาตรฐานความสวยให้กับผู้หญิง จนก้าวสู่ระบบทุนนิยมอย่างเต็มตัว ผู้ที่มีอิทธิพลในการนำแฟชั่นทรงผมจึงเปลี่ยนไปเป็น ดารานักแสดงตามสื่อต่าง ๆ มากมาย มีวิวัฒนาการรูปแบบหลากหลายขึ้นตามยุคสมัย (สมศักดิ์ ชลาชล, 2550) (ธนาวรรณ อยู่ประยงค์, 2545)

หลังการเกิดปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษและขยายตัวสู่ประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก นำมาซึ่งความต้องการของผู้บริโภคจนเกิดความต้องการของแรงงานในระบบทุนนิยม ครอบครัวมีการอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่ และผู้หญิงถูกเปลี่ยนสถานภาพไปแม่และเมียของครอบครัวไปสู่การเป็นหนึ่งในแรงงาน ผู้หญิงเริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษา และตระหนักถึงข้อจำกัดได้การดำเนินชีวิตมากขึ้น สร้างความทุกข์และนำมาสู่การตั้งคำถามถึงคุณภาพ เสรีภาพและตัวตนในฐานะพลเมือง เกิดการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันและการต่อสู้เรียกร้องผ่านหลากหลายรูปแบบ ด้วยแนวคิดสตรีนิยม (Feminism) หมายถึง “คตินิยมสตรี ขบวนการทางสังคมที่จะให้สตรีได้มีฐานะเสมอเท่าเทียมกับผู้ชาย ในด้านการเมือง เศรษฐกิจและอื่น ๆ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาสิทธิและความเท่าเทียมทางเพศระหว่างหญิงและชาย ถูกแบ่งออกตามเป็น 3 สายตามความเชื่อและการปฏิบัติได้แก่ สายเสรีนิยม (Liberal feminism) สายรากเหง้า (Radical Feminism) และสายสังคมนิยม (Socialist feminism) เป็นการพัฒนาการเคลื่อนไหวของผู้หญิง เพื่อยกระดับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการนิยามตนว่านักสตรีนิยมหรือไม่ หรืออยู่ขบวนการ ฐานคิดใดก็ตาม (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549) เป็นประวัติศาสตร์และแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก มุ่งเน้นการปลดปล่อยผู้หญิงจากสถานะเป็นรอง มีเนื้อหาที่โหดเหี้ยมและเข้าข้างผู้หญิงเพียงอย่างเดียว เพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ โดยปราศจากข้อพิจารณาในด้านสิทธิประโยชน์ของกลุ่มอื่นร่วมด้วย ทำให้สามารถสร้างความเข้าใจและแนวร่วมในนามสตรีนิยมจากกลุ่มอื่นได้ เพราะผู้คนยังขาดความเข้าใจที่เพียงพอ (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) แนวคิดสตรีนิยมแบบเสรีนิยมเชื่อมั่นในความเท่าเทียมของบุคคลระหว่างหญิงชาย ผลักดันแนวคิดผ่านปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ ผ่านการต่อสู้ด้วยกฎหมายรวมถึงการแก้ปัญหาด้านสังคมสงเคราะห์ ให้การศึกษาและอาชีพกับผู้หญิงให้มีความทัดเทียมกับผู้ชายมากกว่าการล้มล้างโครงสร้างทางสังคม แนวคิดสายปฏิวัติถอนรากถอนโคน เชื่อว่าผู้หญิงในโครงสร้างของสังคมถูกกดขี่โดยผู้ชาย มุ่งเน้นปฏิวัติเพื่อปลดปล่อยผู้หญิงออกจากกรกดขี่เหล่านั้น ผ่านกระบวนการพัฒนาและเรียกร้องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอคติทางเพศและความ

รุนแรงต่อผู้หญิงทุกรูปแบบและเชื่อว่าผู้หญิงมีศักดิ์ศรีได้โดยไม่จำเป็นต้องทำตัวเหมือนผู้ชาย ในขณะที่แนวคิดสตรีนิยมสายสังคมนิยมล้วนผสานแนวคิดมาร์กซิสต์ (Marxist feminism) ถอนรากถอนโคนและจิตวิเคราะห์เข้าด้วยกัน มุ่งเน้นการอธิบายว่าการกดขี่ทางเพศและโครงสร้างสังคมเกิดขึ้นพร้อมกัน มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ส่งต่อ สืบทอดจากสังคมหนึ่งไปสังคมหนึ่ง โดยมีระบบปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่เกิดขึ้นก่อนร่วมกับระบบทุนนิยม ทำงานควบคู่ เกื้อหนุน กลายเป็นรากฐานการกดขี่ทางเพศผ่านการจัดการผ่านร่างกายและพื้นที่ของผู้หญิง (ชเนตตี ทินนาม, 2559)

การเกล้าผม ถือเป็นอีกหนึ่งกระบวนการสร้าง ส่งเสริมให้ผู้หญิงมีสถานะทัดเทียมกับผู้ชายในโครงสร้างทางสังคม ผ่านการยกระดับสถานภาพและสร้างตัวตน เป็นวิธีการในการจัดแต่งทรงผมมีความหมายถึงการขมวดผม มุ่นผมให้เรียบร้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) อย่างสำนวน “ปลูกเรือนแต่พอตัว หวีหัวแต่พอเกล้า” ที่หมายถึง การหวีแต่งผมเกล้าให้รับกับศีรษะ ใบหน้า ไม่มากไปหรือน้อยไป (สำนักราชบัณฑิตยสภา, 2550) แต่เดิมไม่พบวัฒนธรรมการเกล้าผมในชนชั้นสูงของไทยสืบเนื่องมาจากผู้หญิงมีการไว้ผมทรงสั้นตามอย่างชายดังกล่าวมาขึ้นต้น การเกล้าผมตามอย่างสากลพบครั้งแรกกับ หม่อมคัทรีน จักรพงษ์ ณ อยุธยา ชื่อเดิม คัทรีน เดสนิตสกี (Catherine Desnitsky) เชื้อสายรัสเซีย หม่อมในสมเด็จพระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ หลังจากเข้าพำนักที่พระตำหนักปารุสกวัน ได้เรียนรู้วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมกิริยามารยาทอย่างไทย แต่ยังคงเกล้าตกแต่งทรงตามอย่างตะวันตก และในช่วงเวลาดังกล่าวไม่พบหลักฐานการเกล้าผมตกแต่งทรงในสตรีชั้นชั้นสูงท่านอื่นแต่อย่างใด ต่อมาพบการเกล้าผมและประดับตกแต่งตามการแต่งกายในละครต้นแบบหรือแบบตะวันตก (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, 2505) ปี พ.ศ. 2499 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการออกปฏิบัติพระราชกรณียกิจทรงเกล้าพระเกศาในแบบต่าง ๆ มีการพัฒนาทรงให้มีความสวยงามมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยทรงผมเกล้าพระเกศามีการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี 2503 เห็นได้ชัดในช่วงเสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศสหรัฐอเมริกาและทวีปยุโรป เกळाพระเกศาสอดคล้องกับฉลองพระองค์ที่สวมใสในวาระแตกต่างกันไป บ่อยครั้งที่ทรงพระราชกรณียกิจจะมีการเกล้าพระเกศาที่วิจิตร สวยงาม มีความซับซ้อนมากขึ้น (สำนักราชเลขาธิการ, 2539) ทำให้การเกล้าพระเกศาในลักษณะ และรูปแบบดังกล่าวเป็นที่นิยมทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย ด้วยพระองค์เป็นสตรีที่สร้างรูปแบบการเกล้าผมที่งดงามที่สุดในโลก (สมศักดิ์ ชลาชล, 2562) และก่อให้เกิดหลักสูตรต้นแบบการเรียนการสอนเกล้าผมของช่างเสริมสวยที่มีรูปแบบทรงผมเกล้าสอดคล้องกับการเกล้าพระเกศา (กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.) โดยแบบผมเกล้ามาตรฐานดังกล่าวใช้เป็นหลักในการสอนช่างเสริมสวยในโรงเรียนสอนเสริมสวยทั่วประเทศไทย หากแต่ไม่มีการระบุที่มาของรูปแบบดังกล่าว ทรงผมเกล้าบางรูปแบบไม่นิยมในปัจจุบัน อีกทั้งรูปแบบที่เป็นมาตรฐานทำให้ยากแก่การต่อยอดและการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้า ทั้งนี้การทราบถึงแนวโน้มและปัจจัยที่ทำให้เกิดทรงผม

ในอดีตจะทำทราบถึงความแตกต่างและการดำรงอยู่ของทรงผมเกล้าในปัจจุบัน และนำมาซึ่งแนวทางการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมรูปแบบใหม่ได้ตามแนวคิดสตรีนิยม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

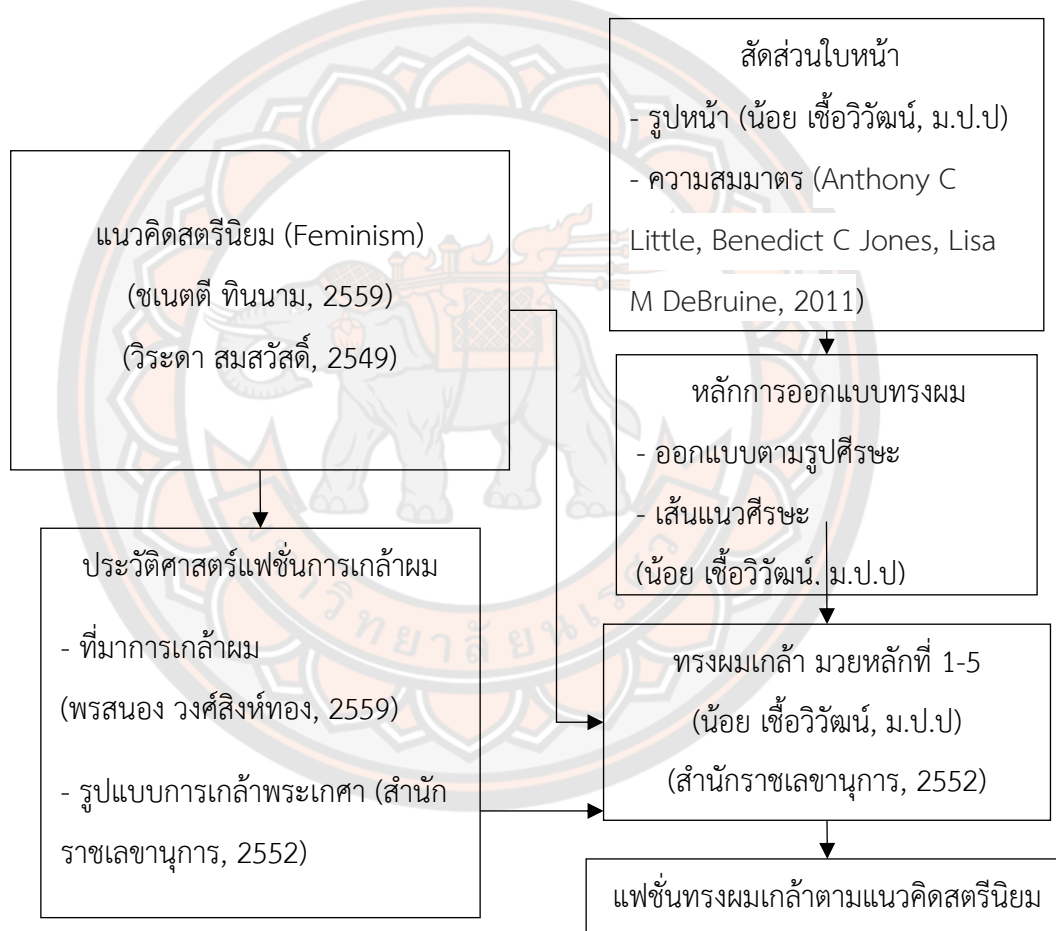
1. เพื่อศึกษาปัจจัย แนวโน้ม รูปแบบและเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยมในไทย
2. เพื่อสร้างสรรค์และนำเสนอแฟชั่นทรงผมตามเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มกระแสนการเกล้าผมในอดีตและวิวัฒนาการของการเกล้าผมในปัจจุบัน โดยนำข้อมูลมาใช้เพื่อต่อยอดสำหรับการออกแบบทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าตามแนวคิดสตรีนิยม ยังซึ่งคุณประโยชน์ในองค์ความรู้สำหรับวงการช่างเสริมสวยประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยสำหรับการออกแบบทรงผมหาดังนี้

ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Research framework)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเพื่อศึกษาข้อมูล ผลลัพธ์และความเป็นไปได้ของการออกแบบทรงผมด้วยเทคนิคเกล้าผมในแนวคิดสตรีนิยม โดยศึกษาจากเอกสาร บันทึกทางประวัติศาสตร์ รูปภาพ ตำราเรียน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งยังศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและความนิยมของทรงผมเกล้าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ศึกษารูปแบบการสร้างสรรค์และการออกแบบทรงผมเฉพาะเทคนิคการเกล้า
2. ศึกษารูปแบบการเกล้าผมสำหรับงานสังคม และงานพิธีการ
3. ศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในบริบทของสังคมไทย
4. ศึกษาการออกแบบและสร้างสรรค์งานศิลปะในแนวคิดสตรีนิยม
5. ศึกษารูปแบบทรงผมเกล้าของสตรี
6. ศึกษาเทคนิคการเกล้าผมจากโรงเรียนและสถาบันสอนวิชาเสริมสวย
7. ศึกษาแฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมถูกถ่ายทอดออกมาด้วยเทคนิคการสร้างสรรค์ทรงผมเกล้าในแนวคิดสตรีนิยม
8. สร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมจำนวน 4 ทรง สำหรับรูปหน้าที่แตกต่างกัน ได้แก่ รูปหน้ายาว เหลี่ยม กลม และไข่

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผม หมายถึง กระบวนการศึกษา ถ่ายทอดและตรวจสอบ ที่มาที่ไปของทรงผมเกล้าในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งนำมาสู่การสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมเกล้า

เทคนิคการเกล้าผม หมายถึง การตกแต่งทรงผมด้วยการ ม้วน ขมวด มุ่นผม ที่ได้มาจากการศึกษาประวัติศาสตร์ทรงผมและแนวโน้มการเกล้าผมในอดีต ซึ่งมีผลต่อการรูปแบบและความนิยมของการเกล้าผมในปัจจุบัน อาจสื่อสัญลักษณ์ ลำดับชั้น ตัวตน

แนวคิดสตรีนิยม หมายถึง อิทธิพลแนวคิดของผู้หญิงและการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับผู้หญิงไทย เพื่อ สร้างความเท่าเทียม หรือการยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้หญิง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

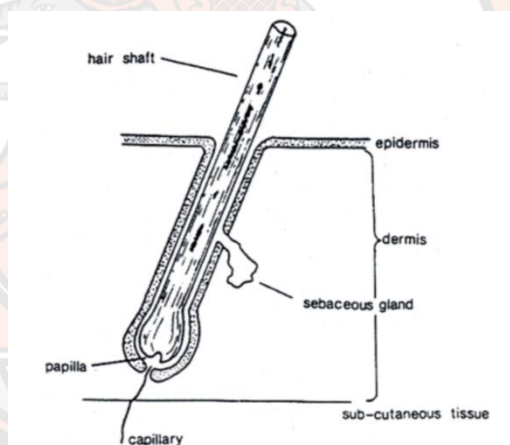
เพื่อให้งานวิจัยการสร้างสรรค์และนำเสนอแฟชั่นทรงผมตามเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยม โดยศึกษาปัจจัย แนวโน้ม รูปแบบและเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยมในไทยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการศึกษา ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นหนังสือ บทความ ตำรา เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบผลงานและทำให้ผลงานการออกแบบมีความโดดเด่น มีแนวความคิดและเอกลักษณ์ที่ชัดเจน อีกทั้งยังสามารถนำพาความหมายของสารที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อ ผู้รับสารได้ โดยสามารถจำแนกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการศึกษาออกได้เป็นทั้งหมด 4 หัวข้อ ด้วยกัน ได้แก่

1. การสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผม
2. แฟชั่นการเกล้าผม
3. แนวคิดสตรีนิยม
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผม

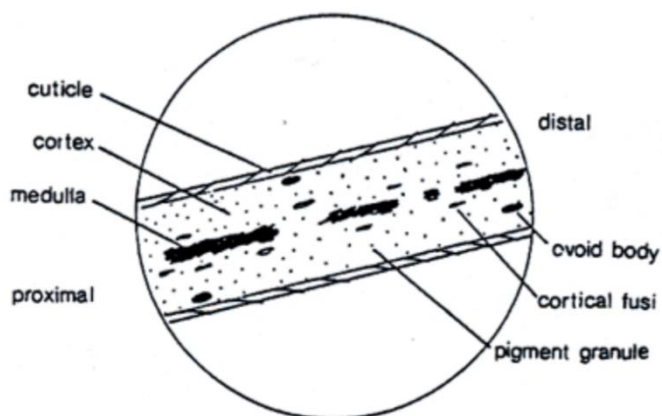
1. แนวคิดเกี่ยวกับเส้นผม เส้นผมหรือเส้นขน (hair) มีเคราตินเป็นองค์ประกอบเจริญเติบโตอยู่ในโพรงหรือช่องว่างที่เรียกว่า รูขุมขน (Follicles) ซึ่งกระจายอยู่บนพื้นผิวของผิวหนังถึงผิวหนังชั้นโคโรเนียม (Stratum corneum) ซึ่งอยู่ระหว่าง ผิวหนังชั้นหนังกำพร้า (Epidermis) ถึงผิวหนังชั้นหนังแท้ (Dermis) เส้นผมหรือเส้นขนมีหน้าที่ในการปกป้อง ป้องกัน รับประสาทมัสและยังมีหน้าที่เป็นส่วนช่วยในการสร้างแรงดึงดูดทางเพศ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ส่วนในมนุษย์นั้นเส้นผมหรือเส้นขนนั้นเติบโตและกระจายเป็นส่วนใหญ่อยู่บนพื้นผิวของผิวหนัง ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของเส้นผมหรือเส้นขน (Hair Morphology) เป็นส่วนที่เส้นใยไฟเบอร์มาเรียงร้อยเชื่อมต่อกัน โดยมีส่วนชั้นนอกสุดเรียกว่า ชั้นผิวผม (Surface) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวขององค์ประกอบของเหงื่อและน้ำมันที่ถูกผลิตขึ้นมาจาก ต่อมเหงื่อ (Sweat glands) และต่อมไขมัน (Sebaceous glands) บริเวณหนังศีรษะ หลังผลิตและรวมกันไหลลงมาตามโคนผมสู่ปลายผมเป็นองค์ประกอบที่ช่วยกันป้องกันการเสียดสีและปิดเกล็ดผม หากพิจารณาตามองค์ประกอบที่แท้จริงของเส้นผมแล้ว เส้นผมจะถูกเป็นออกเป็น 3 หรือ 4 ส่วนที่แตกต่างกันตามแต่ลักษณะของโครงสร้าง ชั้นด้านนอกสุดมีหน้าที่ปกปิด ป้องกันโครงสร้างเส้นผมหรือเส้นขนส่วนอื่น ๆ ลักษณะเป็นชั้นเรียบบาง

เรียงซ้อนทับกันคล้ายลักษณะของเกล็ด เรียกว่า เกล็ดผม (Cuticle) ชั้นด้านในต่อมาซึ่งถูกปิดทับล้อมรอบด้วยเกล็ดผม คือชั้นเนื้อผม (Cortex) ซึ่งมีเส้นใยไฟเบอร์ (Fiber mass) เป็นส่วนประกอบสำคัญ อีกส่วนหนึ่งประกอบด้วยเซลล์รูปทรงกระสวย (Spindle shape cells) ยาวตลอดทั้งเส้น ในผมเส้นใหญ่มักพบว่า มีส่วนที่หายไปของผมบริเวณตรงกลางของไฟเบอร์ ถูกเรียกว่า แกนผม (Medulla) ซึ่งเป็นช่องว่างที่ถูกเติมเต็มไปด้วยอากาศส่วนสุดท้ายคือช่องว่างระหว่างไฟเบอร์ (Intercellular cement) ซึ่งทำหน้าที่เปรียบเสมือนกาวยึดโยงองค์ประกอบทุกส่วนเข้าด้วยกัน (Clarence R. Robbins, 1978) โดยเมื่อทำการเอกซเรย์ (X-ray) ลงบนเส้นผมหรือเส้นขนของสัตว์ เลี้ยงลูกด้วยนม เพื่อต้องการอธิบายโครงสร้างของเส้นผม พบว่าเส้นผมหรือเส้นขนนั้นประกอบด้วย Keratin complex ซึ่งล้วนแล้วแต่มีองค์ประกอบของกรดอะมิโนชั้นพื้นฐาน (Epidermal Growth) ซึ่งเมื่อพิจารณาการเอกซเรย์บนผมเหยียดตรงแล้วพบว่ามีคล้ายคลึงกับเส้นไหมธรรมชาติ (Fibroin) โดยมีความสามารถในการยืดหยุ่นได้ประมาณ 100% เมื่อเปรียบเทียบกับผมเดิม (W.T. Astbury and H. J. Woods, 1933) (Douglas W. Deedrick and Sandra L. Koch, 2004)

ภาพ 1 แสดงลักษณะเส้นผมในผิวหนัง

ที่มา: Douglas W. Deedrick, Sandra L. Koch. Microscopy of hair part 1: A practical guide and manual for human hairs. Forensic science communications January 2004 volume 6 – Number 1.

ภาพ 2 แสดงลักษณะทางสัณฐานวิทยาของเส้นผมหรือเส้นขน

ที่มา: Douglas W. Deedrick, Sandra L. Koch. Microscopy of hair part 1: A practical guide and manual for human hairs. Forensic science communications January 2004 volume 6 – Number 1.

ภาพ 3 ไฟเบอร์จากไหมธรรมชาติ (ซ้าย) และไฟเบอร์ขยาย 1 เท่าจากเส้นผมมนุษย์ (ขวา)

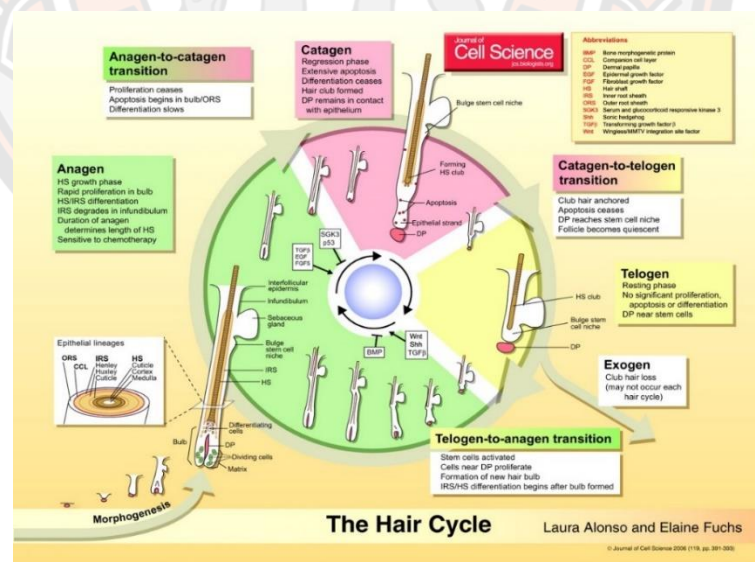
ที่มา: W.T. Astbury, H. J. Woods. X-ray studies of the structure of hair, wool, and related fibres. II.- The molecular structure and elastic properties of hair keratin. Philosophical transactions of the royal society of London Series A, Vol 232. Pp 333-394.

อย่างไรก็ตามการงอกบางขึ้นของเส้นผมจะเกิดขึ้นโดยการที่องค์ประกอบของผมถูกสร้างขึ้นจากจุดกำเนิดขน (Dermal papilla) ซึ่งอยู่บนเนินของชั้นหนังแท้ (Dermis) ใต้ผิวหนัง ใกล้กับชั้นล่างสุดของชั้นหนังกำพร้า (Basal layer) ซึ่งสร้างเซลล์ผม (Hair cells) และยังมีเมลานোসัยท์ (Melanocytes) อยู่บริเวณกระเปาะรากขน (Bulb) ซึ่งทำหน้าที่ผลิตเม็ดสีผม จากนั้นถูกดันตัวให้ยาวออกมาเรื่อย ๆ ผ่านช่องผม หรือรูขุมขน (Hair follicle) และแข็งตัวกลายเป็นเส้นขนหรือเส้นผม ในที่สุด โดยกระบวนการดังกล่าวจะใช้ระยะเวลาในการเจริญเติบโตเพียง 3-4 เดือน โดยจะสามารถยาวได้เพียงครั้งนิ้วต่อเดือนเท่านั้น (น้อย เซ้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) โดยสามารถแบ่งการเจริญเติบโตของเส้นผมหรือเส้นขนออกมาได้เป็น 3 ระยะ ทั้งหมดนั้นถูกควบคุมด้วยฮอร์โมน แอนโดรเจน (Androgen) ซึ่งเป็นฮอร์โมนเพศ ดังนี้ ระยะอานาเจน (Anagen stage) คือระยะเจริญเติบโต โดยปกติในระยะนี้เส้นผมจะถูกผลิตออกมาประมาณ 2-6 ปี ทำให้เส้นผมสามารถยาวได้ประมาณ 100 เซนติเมตร อย่างไรก็ตามพบว่าการแข่งขันผมยาวของมนุษย์ ผมว่ามนุษย์ที่ผมยาวที่สุดมีความยาวมากกว่า 150 เซนติเมตร ระยะคาตาเจน หรือระยะเปลี่ยนถ่าย ใช้ระยะเวลาเพียงไม่กี่สัปดาห์ ระยะเริ่มต้นของระยะ ระบบการเผาผลาญพลังงาน (Metabolic activity) จะเริ่มช้าลง และฐานของกระเปาะรากขนจะเริ่มเปลี่ยนที่ขึ้นสู่พื้นผิว ระยะ เทโลเจน หรือระยะพักตัว ใช้ระยะเวลาไม่นานเพียงไม่กี่สัปดาห์เท่านั้น ในระยะนี้การเจริญเติบโตของเส้นขนหรือเส้นผมจะหยุดลงและฐานของกระเปาะรากขนจะถอยกลับลงมาเข้าใกล้ช่องทางของต่อมไขมัน (Sebaceous canal) ในขณะที่เส้นขนหรือเส้นผมใหม่ก่อกำเนิดอยู่ภายใต้รูขุมขนเดิมและเส้นขนหรือเส้นผมเดิมก็จะถูกดันให้หลุดร่วงไปในที่สุด (Clarence R. Robbins, 1978)

ภาพ 4 หญิงสามคนที่ถูกถ่ายโดย Belle Johnson ประมาณปี ค.ศ. 1900

ที่มา: Clarence R. Robbins. Chemical and physical behavior of human hair. New York: Springer-Verlag; 1978 อ้างถึง Reprinted with permission of the Massillon Museum, Massillon, OH.

ภาพ 5 วงจรของเส้นขนหรือเส้นผมในมนุษย์

ที่มา: Laura Alonso, Elaine Fuchs. Journal of Cell Science. New York: The Company of Biologists; 2006. Pp 119, 391-393

2. โครงหน้าสตรี

2.1 มาตรฐานสัดส่วนของใบหน้าและสัดส่วนทองคำ (Golden ratio) ถูกคิดค้นโดย ลีโอนาร์โด ฟิโบนัชชี (Leonardo Fibonacci) ผู้ซึ่งออกแบบสัดส่วนที่ช่วยให้สิ่งต่าง ๆ ในโลกดูสวยงามขึ้น ในภาพถ่าย โลโก้ หรือแม้กระทั่งใบหน้าของมนุษย์ ซึ่งล้วนแต่เป็นที่ยอมรับของผู้คนมากมาย มีหลายสาขาวิชาชีพได้หยิบยกหลักทฤษฎีดังกล่าวไปใช้ เช่น นักออกแบบ ศัลยแพทย์หรือช่างภาพ โดยในการวัดสัดส่วนความสวยงามเช่นกันความงามของสตรีสามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขได้ โดยสามารถดูได้จากความสมดุลของโครงสร้างใบหน้า เช่น ความสมมาตร รูปร่างที่แตกต่างกันทางเพศ ความเฉลี่ย สีผิว เนื้อสัมผัส และตัวชี้้นาบุคลิกภาพส่งผลต่อผลลัพธ์ทางสังคมที่สำคัญหลากหลายตั้งแต่การเลือกคู่ครองและการตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ จนถึง การตัดสินใจจ้างงานและการตัดสินใจเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Anthony C Little, Benedict C Jones, Lisa M DeBruine, 2011)

2.2 การจำแนกโครงหน้าหรือรูปหน้าสตรี ในคู่มือการเรียนเสริมสวย ของ น้อย เชื้อวิวัฒน์ วิชา แต่งหน้า ของสถาบันเสริมสวยนานาชาติเกตุวดี-แกนนีนั้น ก็ได้มีจัดแบ่งรูปหน้าหรือโครงหน้าเพื่อใช้เป็นหลักในการออกแบบการแต่งหน้าตามลักษณะรูปหน้าหรือโครงหน้านั้น ๆ ซึ่งถูกจัดแบ่งออกมาเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

รูปหน้ายาว หลักการแต่งหน้าในยุคสมัยดังกล่าวไม่นิยมทำให้รูปหน้ายาว เนื่องจากเชื่อว่าสตรีที่มีรูปหน้ายาวแหลม จะทำให้ดูเป็นคนโศกเศร้า กล่าวคือ หากรูปหน้านั้นแสดงได้ถึงพื้นที่หน้าส่วนกว้างนั้นแคบกว่าปกติ จึงตามพยายามแต่งหน้าหรือลงให้รูปหน้าดูกว้างขึ้นมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการเขียนคิ้วให้ค่อนข้างตรง กดมุมคิ้วหรือจุดสูงสุดของคิ้วลง แต่ควรระมัดระวังไม่ให้ระนาบจนเกินพอดี การแต่งหน้าควรเน้นสีอ่อนที่บริเวณหัวตาและเน้นสีเข้มบริเวณหางหรือกระบอกตา การปิดบรัชออนที่แก้มให้เน้นปิดขนานไปกับความยาวและระนาบเดียวกับดวงตา โดยปิดปลายขึ้นไปให้เสมอกับขอบของเส้นอายแชโดว์ ส่วนของรูปปากเน้นเทคนิคการเขียนให้ปากดูอวบอิ่มและเต็มงดเว้นการเขียนมุมปากให้เป็นมุมหรือกลม

รูปหน้ากลม เป็นรูปหน้าที่มีความตรงข้ามกับรูปหน้ายาว เชื่อว่าสตรีที่มีรูปหน้ากลมทำให้สวยงามและมีชีวิตชีวา แต่เช่นเดียวกับรูปหน้ายาว การแต่งหน้าสำหรับสตรีรูปหน้ากลมจำเป็นต้องมีการรูปกรอบหน้า รูปหน้าหรือโครงหน้าที่แท้จริง และดึงจุดสนใจเข้าสู่ส่วนกลางของใบหน้า พยายามเสริมมิติของใบหน้าขึ้นมาเช่น โทนกแก้ม ซึ่งจะสามารถทำให้รูปหน้าแลดูสวยงามขึ้น การเขียนคิ้วจำเป็นต้องมีการเขียนให้คิ้วเบิกสูงปลายเรียวแหลมได้รูปสวย แต่งหน้าด้วยอายแชโดว์เน้นบริเวณหัวตาไล่ขนานไปกับสันจมูกและสูงเท่ากับเปลือกปลายหักทำมุมกับหางตา สำหรับบรัชออนปิดจากใต้ตาเป็นรูป

สามเหลี่ยม และให้พยายามปิดปลายคางให้เป็นสามเหลี่ยมเช่นเดียวกัน โดยเน้นปิดลงบริเวณจุดที่อยู่
ที่ตาและปาก ซึ่งการไล่อายแซดโด้และบรัชออนในลักษณะดังกล่าวจะช่วยทำให้รูปหน้าดูยาวมากขึ้น
ลดความกลมของรูปหน้าได้

รูปหน้าสี่เหลี่ยม รูปหน้าดังกล่าวจำเป็นต้องมีการลบเหลี่ยมเข้ามาเพื่อทำให้รูปหน้าดูเล็กลง
โดยการเขียนคิ้วมหัเป็นเส้นโค้ง และยกจุดสูงสุดของคิ้วหรือมุมคิ้วให้สูงกว่าจุดปกติ และพยายามให้
อยู่ระหว่างจุดศูนย์กลางของตา บรัชออนปิดจากใต้ร่องแก้มเป็นแนวสามเหลี่ยมอยู่ในแนวจุดศูนย์กลาง
ของตาเช่นเดียวกัน เพื่อดึงจุดสนใจกราม และพยายามทาปากกลางให้ย้อยลงเล็กน้อยโดยต้องระวัง
ไม่ให้กลมหรือมน

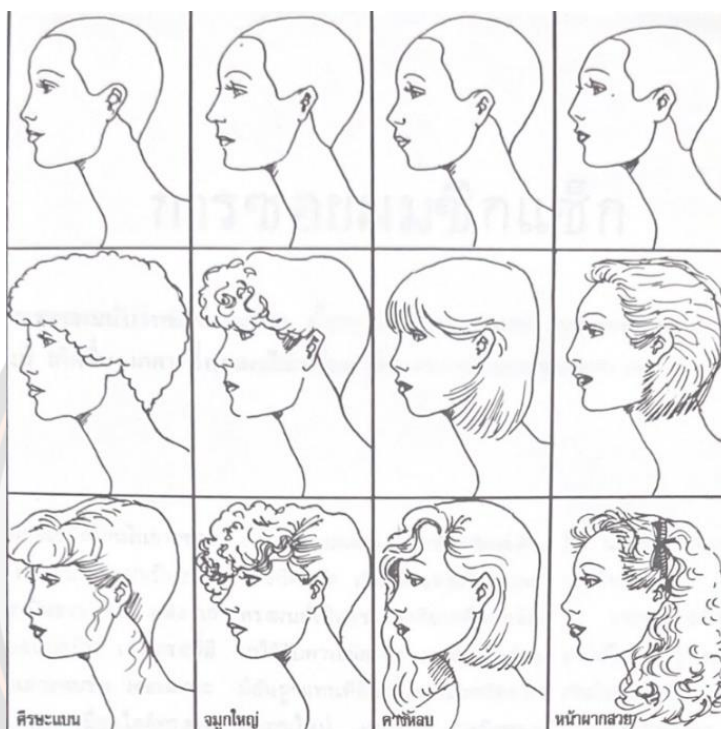
รูปหน้าไข่ หรือรูปหน้าสามเหลี่ยม จัดว่าเป็นรูปหน้าที่มีความโชคดีที่สุดเพราะไม่มีความ
จำเป็นต้องพรางหรือแก้ส่วนหนึ่งส่วนใดของใบหน้าเลย ดังนั้นการแต่งหน้าสามารถแต่งได้ทุกรูปแบบ
โดยไม่มีความจำเป็นต้องลวงหรือปรับแก้ไขรูปหน้าด้วยการแต่งหน้า

จะเห็นได้ว่าลักษณะการจัดรูปหน้าหรือโครงหน้าที่ได้จัดแบ่งรูปหน้าหรือโครงหน้าสำหรับการ
แต่งหน้านั้น มีความพยายามจะแก้ไขรูปหน้ายาว, รูปหน้าเหลี่ยมและรูปหน้ากลม ออกมาเพื่อให้พราง
หรือปรับรูปหน้าให้เป็นลักษณะรูปหน้าไข่ ซึ่งถือเป็นการจัดที่มีความสมบูรณ์สูงสุด โดยหลักการ
ดังกล่าวไม่เพียงนำมาใช้สำหรับการแต่งหน้าเท่านั้น น้อย เชื่อวิวัฒน์ ยังกล่าวถึงทฤษฎีสมดุลหรือหลัก
สร้างความสมดุลทางธรรมชาติ เพื่อให้มีความเท่ากัน เสมอกันทั้งด้านซ้ายและด้านขวา เพื่อใช้ตกแต่ง
ทรงผมจำเป็นต้องมีการปรับให้รูปหน้าธรรมชาติมีความเท่ากันมากขึ้น ซึ่งทำให้มองดูสวย โดยยึดจาก
รูปหน้าของนางแบบเป็นหลัก มีหลักการออกแบบดังต่อไปนี้

ใบหน้ากลม ขาดความยาว ออกแบบทรงผมปกปิดความกว้างของใบหน้า เพิ่มความยาวของ
ใบหน้าด้วยการทำให้ผมด้านบนดูสูงขึ้นเล็กน้อย ไม่ควรออกแบบให้เห็นโครงหน้าของนางแบบมาก
เกินไป ใบหน้ายาว ขาดความกว้าง จำเป็นต้องเพิ่มความกว้างให้กับรูปหน้า สร้างผมที่อ่อนช้อยช่วง
ระหว่างโหนกแก้ม จะสามารถอำพรางข้อบกพร่องนี้ได้ ปกปิดส่วนหน้าผากโดยหวีผมต่ำปิดหน้าผาก
ด้านล่างหวีขยายออกเพื่อชดเชยส่วนที่ขาดไป ไม่ควรหวีผมขยายทางด้านบนของศีรษะและปล่อยให้
โล่ง หน้าเหลี่ยมตรงกันข้ามกับใบหน้าสามเหลี่ยม มีส่วนล่างและส่วนบนเท่ากันหรือด้านบนเล็กกว่า
เห็นกรามชัดหน้าผากแคบ คออ้วนสั้นไม่ควรหวีผมเปิดหน้าผากและการปล่อยผม และไม่ควรถักผม
ให้อยู่ส่วนบนของศีรษะ หรือปล่อยผมละข้างแก้ม ซึ่งจะบีบใบหน้าให้ดูยาวออกไปอีก ใบหน้า
สามเหลี่ยมหน้าผากกว้าง ด้านล่างทำให้หน้าแหลม จำเป็นต้อง

ทั้งนี้ ยังมีการนำเสนอเทคนิคการออกแบบทรงผมโดยเน้นการปกปิดจุดด้อย เมื่อตาไม่เท่ากัน
ให้ใช้การหวีผมปิดตาข้างใดข้างหนึ่ง เมื่อหูาง ให้ใช้ทรงผมที่เน้นการปิดหู เมื่อศีรษะแบนให้ใช้เทคนิค
การตัดหรือเกล้าทำให้รูปศีรษะกลมทวย และใช้เครื่องประดับตกแต่งดึงจุดสนใจ เมื่อจมูกใหญ่ใช้การตัด
หน้าม้าหรือการตัดเพิ่มผมช่วงหน้าปกปิด โดยใช้ผมและเงาของผม เมื่อคางหลบหรือสั้นให้เน้นทรงผม

ที่มีกรอบผมชัดเจน อาจใช้ผมตัดหุบล่อยปลายผมซึ่งเส้นนำสายตาทำให้คางดูยาวขึ้น ในทางกลับกัน หากมีหน้าผากสวยอยู่แล้วให้ออกแบบทรงผมเปิดหน้าผาก จากที่กล่าวมาทำให้ทราบได้ว่าลักษณะใดที่เป็นลักษณะพึงประสงค์และลักษณะใดที่เป็นลักษณะที่ไม่พึงประสงค์สำหรับการออกแบบทรงผมสตรีที่จะเรียกว่าสวยที่นำไปสู่การรับรู้ด้านความงาม

ภาพ 6 การออกแบบทรงผมเพื่อปกปิดจุดด้อยและเสริมจุดเด่น

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

3. กระบวนการออกแบบ (ประเสริฐ พิชยะสุนทร, 2555)

คือ หลักการสร้างสิ่งสรรค์เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงสิ่งเดิมให้ดีขึ้น หรือสร้างสิ่งนั้น ๆ ขึ้นมาใหม่เลย โดยมุ่งเน้นให้เกิดผล 2 ประการได้แก่ การออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย ซึ่งได้มีการคำนึงถึงอรรถประโยชน์ของการนำสิ่งนั้น ๆ มาใช้เป็นวัตถุประสงค์หลักในการออกแบบ และการแบบเพื่อความงาม ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นเพียงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลักอีกต่อไป เพียงแต่นั่น ความสำคัญของการออกแบบเพื่อให้งานเกิดความงาม มีคุณค่าทางสุนทรียะ และเป็นประโยชน์ในด้านพัฒนาจิตใจหรือเกิดความสุข ความพึงพอใจกับผู้ที่ทำ ตลอดจนผู้พบเห็น โดยยึดโยงนำเอาหลักการทางศิลปะเข้ามาจับเพื่อให้เกิดความงาม ได้แก่ ทศนะธาตุ ซึ่งประกอบด้วย

จุด (Point) หน่วยย่อยพื้นฐานของงาน อยู่บนทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวเรา หากแต่มีความแตกต่างกันไปตามขนาด และน้ำหนักของจุด ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวจัดว่ามีมิติเป็นศูนย์ ไร้ซึ่งขนาดที่ได้มาจากความกว้าง ความยาว หรือความสูงใด ๆ โดยที่เมื่อนำจุดมาเรียงต่อกัน จะสามารถทำให้เกิดเส้นสายได้

เส้น (Line) เป็นตัวแปรสำคัญของงานออกแบบ ซึ่งเกิดจากการเรียงต่อกันของจุดหลายๆ จุด เส้นสายเป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกและสื่อสารอารมณ์ของชิ้นงานออกมาได้ รวมถึงยังเป็นการนำไปสู่การบ่งบอกและสื่อถึงนัยยะที่ผู้ทำหรือศิลปินต้องการสื่อความหมาย โดยถูกแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆด้วยกันได้แก่ เส้นตรงและเส้นโค้ง ซึ่งด้วยตัวของเส้นเองก็สามารถสื่ออารมณ์และแสดงความรู้สึกของตัวเองได้ เช่น เส้นตรง สามารถแสดงให้รู้สึกได้ถึงความเรียบ สุขุม สงบ มั่นคง แข็งแรง ซึ่งหากนำเส้นตรงหลายๆ เส้นมาประกอบกัน จะทำให้เกิดการสื่อความหมายที่แตกต่างออกไป อาทิ เมื่อนำเส้นตรงแนวเฉียงหรือทแยงมาประกอบกัน เกิดเป็นเส้นซิกแซกหรือฟันปลา กลับให้ความรู้สึกตื่นเต้น ตระหนก ชัดแย้ง เร้าใจ ซึ่งในทางกลับกัน เส้นโค้งกลับแสดงได้ถึงความรู้สึกสบาย สื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหว และเช่นเดียวกันเมื่อนำเส้นโค้งต่าง ๆ ประกอบกัน จะกลับให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป ตามแต่การรูปแบบของประกอบสร้างขึ้นของเส้นโค้งนั้น ๆ ในขณะเดียวกัน แนวของเส้นวาดเส้น ความหนา บางและรูปแบบของการทำซ้ำ ก็ย่อมส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความหมายของภาพและนัยยะของผู้ทำหรือศิลปินเช่นเดียวกัน

รูปร่าง (Shape) เกิดจากการประกอบกันของเส้นสายในแนวระนาบสร้างมิติเพียง 2 มิติเท่านั้น คือบ่งบอกความกว้างและยาว ไม่มีมีความหนาหรือความลึกเข้ามาเกี่ยวข้อง การบรรจบกันของเส้นสร้างให้เห็นถึงอาณาเขต โดยสามารถเรียนบริเวณดังกล่าวว่า “รูปร่าง”

รูปทรง (Form) เกิดจากการประสานกันของรูปร่าง สร้างให้เป็นรูปธรรมโดยมีการสื่อถึงนัยยะและความหมายอย่างสมบูรณ์ เพื่อการแสดงของของอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกและสัญลักษณ์ ดังนั้นจึงก่อเกิดเป็นผลงานที่ประกอบด้วยมวล (Mass) และปริมาตร (Volume) ของที่ว่าง โดยเป็นการแสดงออกอย่างต่อเนื่องของเส้น น้ำหนัก ความลึก ซึ่งทำให้เกิดมิติ ความทึบหรือตัน ไม่ว่าจะ เป็น 2 หรือ 3 มิติก็ตาม โดยสามารถจัดแบ่งรูปทรงออกได้เป็น 4 แบบได้แก่ รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) ซึ่งจัดเป็นโครงสร้างพื้นฐาน รูปทรงธรรมชาติ ที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตรอบ ๆ ตัว รูปทรงอิสระ (Free form) ซึ่งมีความไม่ปกติหรือผิดปกติไป (Irregular Form) จากเดิม โดยไม่มีความจำกัดและไม่มีความแน่นอน และ รูปทรงบริสุทธิ์ (Pure Form) คือรูปทรงที่ถูกตัดทอนจากรูปทรงอื่น ๆ จนไม่หลงเหลือร่องรอยของความเป็นรูปทรงดั้งเดิม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสื่อความคิดมากกว่าสื่ออารมณ์

พื้นผิว (Texture) เป็นลักษณะภายนอกของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตรอบตัว สามารถเข้าถึงได้ผ่านประสาทสัมผัสด้านการมองเห็นและการสัมผัส มีลักษณะหลากหลายและแตกต่างกันไปตามวัสดุนั้น ๆ

โดยสามารถแบ่งแยกออกมาได้เป็นลักษณะใหญ่ๆ 2 ลักษณะได้แก่ ลักษณะที่สามารถจับต้องได้ และ ลักษณะที่มีการทำเทียมแบบขึ้นมา เป็นภาพลวงตา สามารถมองเป็นได้ แต่ไม่สามารถถึงได้ผ่านการสัมผัส โดยพื้นผิวจะช่วยส่งเสริมลักษณะของทัศนธาตุอื่น ๆ ให้มีความโดดเด่นหรือลดทอนความสำคัญลงไปได้

ค่าน้ำหนัก (Tone) คือปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการสร้างและเลียนแบบแสงที่กระทำต่อวัตถุนั้น ๆ ผ่านการใช้ความเข้มของสีขาว เทา ดำ ก่อเกิดเป็นความมืดและสว่าง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว ตื้นลึกหรือใกล้ไกล

แสงและเงา (Light and Shade) ผลกระทบเมื่อแสงตกลงบนวัตถุทำให้เกิดน้ำหนักของสีที่แตกต่างออกไปบนวัตถุนั้น ๆ เนื่องจากแสงไม่มีความสามารถในการส่องผ่านวัตถุทึบแสงได้ บริเวณดังกล่าวแสดงจึงสามารถแสดงรายละเอียดของวัตถุได้ ซึ่งแตกต่างกับเงาซึ่งแสงไม่สามารถส่องได้ถึงเกิดความเงาดำกลืนรายละเอียดของวัตถุไปเล็กน้อยถึงทั้งหมดตามปริมาณของแสงนั้น ๆ มักยึดหลักการส่องสว่างของแสงธรรมชาติใช้ในการออกแบบ มีต้นกำเนิดจากดวงอาทิตย์และอุปกรณ์ทดแทนที่ได้มาจากแสงไฟต่าง ๆ ทำให้เกิดแสงประดิษฐ์ ซึ่งสามารถควบคุมได้ง่ายมากกว่า โดยบริเวณที่กระทบแสงของวัตถุจะเรียกว่า บริเวณสว่างที่สุด (Highlight) ซึ่งมีสีอ่อนกว่าวัตถุจริง รองลงมาคือ บริเวณสว่าง (Light) เป็นบริเวณที่โดนแสง บริเวณเงา (Shadow) ซึ่งเป็นบริเวณที่ถูกแสงน้อยและบริเวณเงามืด (Core of Shadow) บริเวณที่แสงส่องผ่านไม่ได้เกิดการทึบแสง มีค่าน้ำหนักมากที่สุด อีกทั้งยังสามารถพิจารณาได้ถึงสิ่งที่แสงกระทำต่อวัตถุนั้น ๆ บนวัตถุอื่นด้วย อาทิ บริเวณแสงสะท้อน (Reflected Light) ซึ่งเป็นบริเวณที่เงาได้รับแสงตกกระทบต่อวัตถุที่อยู่ใกล้ๆ และบริเวณเงาทอด (Cast Shadow) ซึ่งเกิดจากเงาที่ตกทอดจากวัตถุชิ้นหนึ่งไปยังวัตถุอีกชิ้น ซึ่งมีรูปร่างแปรผันไปตามระยะทางของวัตถุทั้ง 2 ชิ้น

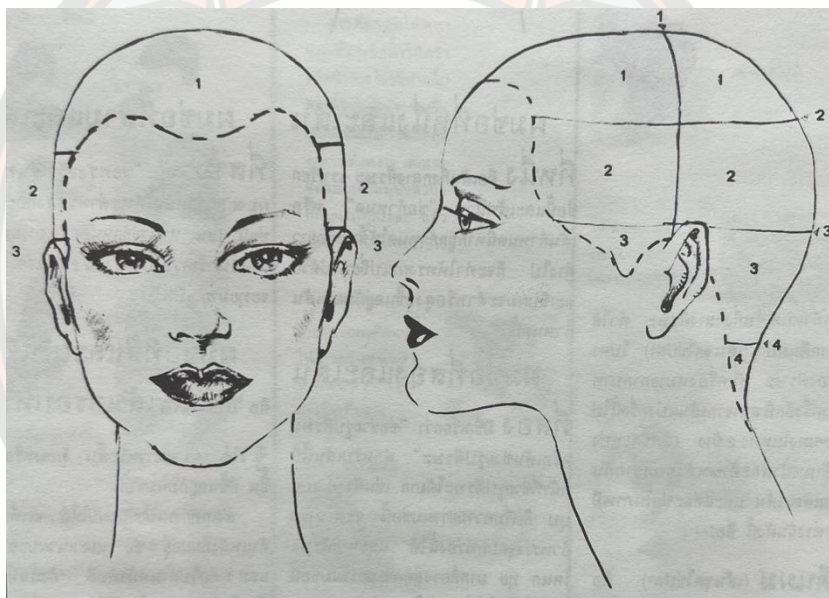
4. หลักการออกแบบทรงผมสตรีในวิชาเสริมสวย

การออกแบบทรงผม (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.) นำหลากหลายหลักการของกระบวนการออกแบบมาใช้งาน เช่น ไฮไลต์ โลวไลต์ เพื่อนำสีเส้นมาใช้รังสรรค์ผมเส้นผม บ่งบอกอารมณ์ความรู้สึก และแสดงออกถึงความเป็นตัวตน การสีเส้นมาใช้ในการสร้างจุดเด่น บางครั้งยังสามารถนำมาลบลจุดด้วยได้สร้างรูปทรงของทรงผมเพื่อใช้เพิ่มความสวยงามให้กับรูปศีรษะสมัยนิยม และมีขั้นตอนการทำให้เกิดการคงทนแบบกึ่งถาวรด้วยหลากหลายวิธี เช่น การม้วนอบ เซ็ต ไดร้ เกล้าผม ด้วยเหตุผลที่นำมาซึ่งความงามตามสมัยนิยมขณะนั้น โดยการออกแบบยังหลักการออกแบบอื่น ๆ อีก ได้แก่

โครงสร้างรูปศีรษะ รูปศีรษะของแต่ละคนไม่เท่ากัน ในการออกแบบทรงผมสำหรับชอย ไม่สามารถชอยผมของทุกคนให้เหมือนกัน ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ จดจำ รูปศีรษะแต่ละแบบ เพื่อที่จะได้แก้ไขจุดบกพร่องของคน ๆ นั้นได้ เช่น หากรูปศีรษะลูกค้ำแบนมาก ๆ เมื่อตัดผมที่ความ

ยาวเสมอกัน จะเน้นทำให้ศีรษะยังแลดูแบน ควรซอยผมช่วงเหนือจากส่วนที่แบนให้เกิดความฟูโล่งมา ซึ่งจะช่วยทำให้รูปศีรษะดูสวยกว่า

เส้นแนวของศีรษะ การกำหนดเส้นแบ่งของแนวศีรษะหรือแนวของผม ทำให้การออกแบบทรงผมด้วยเทคนิคการซอยผมทำได้ง่าย ทำได้โดยการกำหนดเส้นกึ่งกลางศีรษะที่วัดจากตีนผมหรือแนวผมรอบศีรษะ ไปหาจุดตกของศีรษะ จากนั้นแบ่งครึ่งอีกครั้งจากกึ่งกลางใบหูทั้ง 2 ข้าง จะได้ข้อผมแต่ละข้อที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ข้อหนึ่งหรือเส้นที่ 1 ถูกเรียกว่าเส้นกำหนด เพราะเป็นข้อชั้นผมที่กำหนดให้ตะเข็บผมสั้นหรือยาว ที่จะแปรผันไปตามทรง ข้อสองหรือเส้นที่ 2 ถูกเรียกว่าข้อช่วยรูปศีรษะ ใช้ลดหรืออำพรางจุดบกพร่องของศีรษะ ข้อ 3 หรือเส้นที่ 3 ถูกเรียกว่าข้อทรงหรือเส้นทรง เป็นช่องกำหนดความฟูของทรง และข้อ 4 หรือ เส้นที่ 4 ถูกเรียกว่าข้อเส้นกรอบหรือข้อฐาน ใช้กำหนดความสั้นยาวของทรง

ภาพ 7 เส้นแนวของศีรษะ

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

แฟชั่นการเกล้าผม

มนุษย์ผู้นิยมตนเป็นสัตว์ชั้นสูงผู้มีอารยะ และอยู่ร่วมกันเป็นสังคมแล้ว เส้นผมมีนัยยะและความหมายมากกว่านั้น อันจะเห็นได้จากทรงผมและเครื่องแต่งกายของผู้หญิงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความงามของผู้หญิง โดยหากมองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์จะพบว่า ในพื้นที่และสังคมหนึ่ง แต่ช่วงเวลามีความแตกต่างกันของเครื่องแต่งกายและทรงผมทั้งสิ้น นำมาซึ่งข้อสงสัยว่าเหตุใด

เครื่องแต่งกายและทรงผมของผู้หญิงในสถานที่หนึ่งจึงมีความเหมือนและแตกต่างกัน กลไกใดที่ทำให้เครื่องแต่งกายและทรงผมนั้น ๆ ถูกเปลี่ยนแปลงไป และจึงนำมาสู่การศึกษาเข้าไปในประวัติศาสตร์ชาติไทยเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบดังกล่าว

สยามประเทศ กลุ่มชาติพันธุ์กับบทบาทของทรงผม รากฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสยามและอาณาจักรใกล้เคียงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการนิยาม ให้ความหมายและคุณค่ากับเส้นผมและทรงผมซึ่งมีความแตกต่างกันตามแต่ชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมจารีตและประเพณี ตั้งแต่อดีต อันจะเห็นได้จากการหลักฐานทางโบราณคดีที่ถูกสืบค้นพบว่างานประติมากรรมต่าง ๆ ที่ถูกค้นพบ พระเจดีย์จุลประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีเป็นการสลักลายบนแผ่นหินที่มีเส้นสายที่แสดงถึงผู้หญิงสมัยทวารวดีมีการไว้ผมยาวเกล้าสูงเป็นจอมไว้บริเวณกลางศีรษะหรือมีการถักเปียและเกล้าขึ้นเป็นชั้น รัดด้วยเครื่องประดับตกแต่งทรงผม ผู้ชายมีการไว้ผมและตกแต่งทรงผมด้วยเครื่องประดับในลักษณะคล้ายกัน เพียงแต่จะมีการปล่อยให้ชายผมห้อยเป็นหลอดลงมายาวประบ่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างสัญลักษณ์ของทรงผมกับความแตกต่างของเพศสภาพได้อย่างชัดเจน แม้ว่าจะเป็นอาณาจักรเก่าแก่และโบราณที่มีอายุมากกว่า 2,000 ปี ก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะทรงผมของผู้หญิงอยู่ในอาณาจักรสุโขทัย โดยพิจารณาจากหลักฐานรูปปั้นสุโขทัยในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ และชายที่นำมาจากภาพลายเส้นบนแผ่นศิลา วัดศรีชุม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พบว่าทรงผมของชายหรือหญิงในสมัยดังกล่าวมีการปล่อยผมยาว เกล้ามวยไว้บนศีรษะ หรือแสกกลางรวบผมไว้ตรงท้ายทอย อาจพบชายไว้ผมสั้นบริเวณต้นคอบ้าง แต่ในภาพรวมแล้วพบว่าไม่ได้มีสัญลักษณ์เรื่องการนำมาแบ่งความเป็นเพศสภาพอีกต่อไป ใช้เพียงเครื่องตกแต่งร่างกายและทรงผมเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบแทน อย่างไรก็ตามในสมัยอาณาจักรอยุธยาพบว่าผู้หญิงมีการไว้ผมยาวเกล้าผมมวยสูงคล้ายคลึงกับอาณาจักรสุโขทัย หากแต่มีความแตกต่างกันในเรื่องความหลากหลายของทรงผมได้เข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น อาทิ มีการเปลี่ยนตำแหน่งการเกล้าผมจากเดิมเป็นด้านหลังหรือด้านข้าง หรือแม้แต่การปล่อยผมยาวประบ่า ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการช่วงต้นซึ่งได้มีการเปิดกว้างเพื่อให้ผู้ได้แสดงตัวตนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตนเองชื่นชอบมากขึ้น ตามการนิยามความงามของยุคสมัย ช่วงต้นของรัตนโกสินทร์ มีความหลากหลายของสัญลักษณ์ของทรงผมซึ่งแตกต่างกันไป ทรงผมได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในเรื่องของการแบ่งสถานะภาพทางสังคม ชนชั้นและช่วงวัย วัยเด็กจะมีการไว้ทรงผมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเพื่อเป็นการจัดระเบียบช่วงวัย โดยวัยเด็กมีการไว้ทรงจัดที่มีการมัดรวมผมมัดไว้บนศีรษะบริเวณกระหม่อม ด้านข้างมีการตัดผมสั้น เรียกว่าผมจุก บ้างมีลักษณะคล้ายกันเพียงแต่รวบผมที่เหลือไว้ตรงบริเวณกระหม่อมเรียกว่าผมโก๊ะ หากมีการถักไขผมที่เหลือจากบริเวณโคนผมจรดปลายผมและปล่อยปลายห้อยลงมา เรียกว่าผมเปีย หรือในบางกรณีตัดผมสั้นทั้งผมเหลือไว้เพียงกระจุกผมด้านบนหรือด้านข้างไว้เพียง 1-3 กระจุกเรียกว่าทรงแกละ ทรงผมของเด็กต่าง ๆ เหล่านี้เป็นที่นิยมของชาวสยามอันประกอบสร้างมาจากหลายสิ่งแม้แต่ความเชื่อ อยู่คู่

กับสังคมหรือเป็นวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานอันจะเห็นได้จากการนำชื่อของทรงผมมาเรียกแทน จนกระทั่งต่อมากลายเป็นชื่อเรียกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เห็นได้ว่าในปัจจุบันก็จะยังได้ยินชื่อ จุก โกะะ เปีย แกละ เป็นชื่อเล่นของคน แม้ว่าจะไม่ได้มีความนิยมในการไว้ผมทรงดังกล่าวแล้ว แต่ถึงกระนั้นก็ไม่พบหลักฐานปรากฏการไว้ผมทรงอื่นใดในเด็กชนชั้นเจ้านาย และลูกหลานเชื้อพระวงศ์ นอกจากไว้จุก ซึ่งมักเตรียมการไว้สำหรับการโสกัณฑ์ หรือโกนจุก ดังนั้นในช่วงระยะเวลาที่ทรงผมจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทการแบ่งชนชั้นวรรณะที่ชัดเจน (โอม รัชเวทย์, 2543)

ในมิติการนำทรงผมมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในการบ่งบอกเพศสภาพ สถานภาพสามารถพบเห็นได้ชัดเจน ในวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในสยาม อาทิ ชาติพันธุ์ไทดำ หรือลาวซ่งซึ่งอพยพมาจากเตียนเปียนฟู อยู่ทางตอนเหนือของเวียดนาม ที่อพยพเข้ามาสยามหลายครั้งตั้งแต่สมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยเหตุทางการเมือง เมื่อเข้ามาก็ได้นำรากฐานทางวัฒนธรรม ความเชื่อ จารีต ประเพณีติดตัวมาด้วย สำหรับทรงผมนั้นเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว โดยมีการเกล้าผมทำมวยเป็นสองก้อน เรียกว่าปั้นเกล้า ซึ่งลักษณะและรูปแบบของทรงผมนั้นจะนำมาใช้จัดระเบียบการบ่งบอกสถานะภาพทางสังคม อายุ ที่มีลักษณะแตกต่างกันไป หญิงไทดำจะเริ่มไว้ผมตั้งแต่อายุ 13 ปี ซึ่งยังคงมีความยาวของผมไม่เพียงพอต่อการมัดรวบ เนื่องจากผมจะยาวอยู่บริเวณประไหล่เท่านั้น โดยจะเรียกทรงนี้ว่า ทรงเอี่ยมไหล่หรือเอี่ยมไร ต่อมาเมื่อผมยาวมากขึ้น จะมีการมัดผมเก็บและใช้หวีสับบริเวณท้ายทอย เรียกทรงนี้ว่า ผมสับปั้น เมื่อผมยาวเพียงพอที่จะสามารถรวบมัดได้แล้ว จะเริ่มมีการมัดผมเป็นกระจุกและยกกระบังผมด้านหน้าไว้และปล่อยปลายผมด้านหลัง เรียกทรงนี้ว่า ทรงจุกต๊อบ และเมื่อยาวมากเพียงพอจะผูกเป็นปมเหมือนกับการผูกเชือกไว้ด้านหลัง และปล่อยปลายผมช่วงด้านขวา เรียกทรงนี้ว่า ผมขอดกระต๊อก เมื่อหญิงสาวอายุประมาณ 18 ปี จะเริ่มมีการเกล้าผมทรงผมปั้นเกล้าขอดซอย โดยมีลักษณะการมัดเกล้าผมคล้ายโบว์ไว้ด้านหน้าซ้ายและปล่อยชายผมเป็นหางด้านหลัง เห็นได้ว่า ทรงผมหญิงสาวชาติพันธุ์ไทดำหรือลาวซ่งนั้น มีความสอดคล้องกันเรื่องของความยาวของเส้นผม กับทรงผมต่างๆ ซึ่งย่อมสอดคล้องกับอายุของหญิงคนนั้นๆ ด้วย ไม่เพียงเท่านั้น เมื่อหญิงไทดำเป็นสาวเต็มตัวจะเริ่มมีการเกล้าผมตลบไว้กลางศีรษะและมัดผมชายสอดเข้าด้านใน โดยจะมีการใช้ไม้สอดขัดผมไว้ไม่ให้ผมหลุดออก จะเรียกทรงนี้ว่าทรง ปั้นเกล้าตวง ถือเป็นทรงที่บ่งบอกการบรรลุนิติภาวะอย่างเต็มตัว และเมื่อพ่อแม่หรือสามี ของหญิงไทดำเสียชีวิต จะมีการปรับเปลี่ยนทรงผมให้มีการปั้นเกล้าให้ตบค่อนไปด้านหลังของศีรษะ และไม่ยกทรงด้านหลังสูง โดยเรียกทรงนี้ว่า ปั้นเกล้าตัก หรือทรงแม่มา้ย ซึ่งเป็นการแสดงความอาลัย ซึ่งทรงผมทำให้ได้นำมาซึ่งความแตกต่างทางสถานะภาพทางสังคมนั่นเอง

การสถาปนาทรงผมของผู้หญิงในชนชั้นสูงในอาณาจักรรัตนโกสินทร์ หลังจากเจ้าพระยาจักรีกริรราภดาภิเชก ตั้งแต่ พ.ศ. 2325 ต่อมาได้รับการถวายนามพระปรมาภิไธยว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก หรือรัชกาลที่ 1 ในราชวงศ์จักรี และได้ทรงย้ายราชธานีมาตั้งฝั่งพระนคร ทรง

สร้างบรมหาราชวัง ยกเสาหลักเมือง และเกิดอาณาจักรรัตนโกสินทร์ขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ในมิติของการจัดระเบียบทรงผมของสตรีชั้นสูงนั้นมิได้มีเพียงแต่การจัดแบ่งตามสถานะภาพทางสังคมอีกต่อไป หากแต่มีการนิยามความงาม และการแสดงตัวตนในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น โดยมีการพัฒนาทรงผมขึ้นให้มีความสอดคล้องกับเครื่องแต่งกาย อีกทั้งยังถือว่าการนำทรงผมไปใช้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ และเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสตรี เพื่อให้เป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนสู่อำนาจรัฐ สมัยดังกล่าว เป็นครั้งแรกที่มีการโปรดเกล้าให้ ออกกฎระเบียบธรรมเนียมการแต่งกาย ให้ผู้หญิงไว้ผมทรงปีกที่มีลักษณะการไว้ผมยาวเฉพาะกลางกระหม่อม หวีผมแฉกกลาง ปิดไปด้านข้างคล้ายทรงมหาดไทย

ภาพ 8 ผมทรงปีก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

มีปอยผมบริเวณใบหูยาวประมาณคาง การแต่งกายหมสไบเฉียงหรือคาดผ้าแถบรอบอกแล้ว หมสไบทับหรือแม้แต่หมสไบเบงมาน นุ่งโจงกระเบน เห็นได้ถึงความพยายาม และความตั้งใจที่จะต้องการเปลี่ยนรูปแบบทรงผมและเครื่องแต่งกายนั้น ให้มีความแตกต่างกับอาณาจักรอยุธยาที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างชัดเจน และยังพบว่าการเปลี่ยนแปลงทรงผมสตรีไปตามระยะเวลา แต่ยังคงลักษณะคล้ายคลึงเดิม ในช่วงรัชกาลที่ 4 พบว่าผู้หญิงเริ่มมีการไว้ผมยาวมากกว่าเดิมและมีเปลี่ยนการจัดแต่งทรงจากเดิมเปลี่ยนการหวีปิดมาทางด้านหลัง นิยมไว้จอนผมข้างใบหูยาว เรียกว่าทรงดอกกระพุ่ม

ภาพ 9 ผมหงดดอกกระทุ่ม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ภาพ 10 ทรงผม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ในช่วงรัชกาลที่ 5 เริ่มมีการไว้ผมด้านข้างยาวมากขึ้น ไม่นิยมการไว้จอนอีกต่อไป ยังคงพบว่าในช่วงปลายรัชสมัยดังกล่าว มีความหลากหลายของทรงผมมากขึ้น ด้วยอิทธิพลวัฒนธรรมแบบวิคตอเรียน (Victoria) สอดคล้องกับการเปลี่ยนไปของการเครื่องแต่งกายที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าให้แก้ไขเครื่องแต่งกายของเจ้านายฝ่ายในให้เป็นไปตาม

พระราชดำริดูให้เหมือนแบบตะวันตกในแบบต่างๆ ถึง 15 แบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากผู้หญิงอังกฤษสมัยพระนางเจ้าวิกตอเรีย 12 แบบ มาจากตุ๊กตาในสมัยพระนางเจ้าวิกตอเรียที่มีการนำมาจำหน่าย 1 แบบและได้รับอิทธิพลมาจากเครื่องแต่งกายของหญิงอังกฤษในสมัยพระเจ้าเอ็ดเวิร์ด 2 แบบ การแต่งกายและทรงผมมีบทบาทและเป็นที่ยอมรับในรูปแบบของชนชั้นสูงสำหรับการออกงานกลางคืน และใช้ต่อกันมาจนก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกระทั่งเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เป็นการชอยผมสั้นและตัดผมในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และสวมหมวก หรือนิวลุคส์ (New Looks) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างไรก็ตามสำหรับงานกลางคืนหรืองานพิธีการที่ไม่สามารถสวมหมวกได้ ยังคงพบการเกล้าผมในรูปแบบคล้ายคลึงจากเดิม

ภาพ 11 ทรงผมยาว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ต่อมาจึงเริ่มมีการเปิดกว้างให้ผู้หญิงได้มีการตกแต่งตามความพอใจของแต่ละบุคคล เห็นได้จากเจ้านายฝ่ายในและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอบางพระองค์ทรงไว้พระเกศายาวตามแบบอย่างตะวันตก บ้างปล่อยพระเกศายาวประมานบั้นเอว ในช่วงเวลาดังกล่าวทรงผมจึงไม่ได้นำมาเพื่อเป็นการจัดระเบียบผู้หญิงกับอัตลักษณ์ของความเป็นสยามอีกต่อไป อีกทั้งยังมีการเปิดกว้างให้ผู้หญิงสามารถแสดงความเป็นตัวตนได้มากขึ้น แต่ยังคงอยู่ในกรอบและการจัดระเบียบของผู้หญิงซึ่งนำไปใช้เป็นอัตลักษณ์เพื่อนำเสนอให้ต่างชาติถึงความเป็นอารยะของสยาม ตัวอย่างที่สามารถเห็นได้ชัดเจนอย่างป็นรูปธรรมในช่วงในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมของหญิงชาวสยาม ด้วยทรงพระราชนิพนธ์เป็นทัศนคติที่แสดงให้เห็นถึงความงามของผู้หญิงที่เปรียบดั่งดอกไม้ ดังนั้นผู้หญิงควรมีลักษณะ “นุ่งผ้าขึ้น ฟันขาว กล้ามวย” ปราบกฎการณดังกล่าวส่งผลให้ความงามของผู้หญิงตามจารีต เช่น “ฟันดำจุดนิล” จากการกินหมาก กลับกลายเป็นลักษณะที่ไม่งามและยังมีการพระราชนิพนธ์ลงหนังสือพิมพ์ โดยใช้พระนามแฝงเช่น อัศวพาหุ โดยแนะนำให้ผู้หญิงไทยไว้ผมยาวนุ่งขึ้น ต่อภายหลังนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปแต่งกายแบบตะวันตก ถูกเรียกว่าแบบสากล และแนวคิดดังกล่าวได้ถูกส่งต่อจากสยามสู่ล้านนา โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า ผู้สนองตามพระราชประสงค์คนแรกที่ไว้ผมยาวในช่วงเวลานี้ที่เป็นสตรีชนชั้นสูง คือทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ

วัฒนธรรมการเกล้าผมในชนชั้นสูงในสยาม เริ่มเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้หญิงมีการไว้ผมยาวขึ้นโดย “การเกล้าผม” เป็นอีกหนึ่งกระบวนการของการออกแบบทรงผมและจัดแต่งเส้นผมให้สวยงาม โดยแต่เดิมคำว่า “เกล้า” เป็นคำนามมีความหมายว่า ศีรษะ หากแต่เมื่อมีการนำไปใช้ในลักษณะของคำกริยาแล้วกลับมีความหมายที่ต่างออกไป สามารถเห็นได้จากสำนวน “ปลุกเรือนแต่พอตัว หวีหัวแต่พอเกล้า” หมายถึงการหวีผมพอเหมาะก็ศีรษะตน แต่งผมเกล้าผมให้รับกับใบหน้า ไม่ทำมากจนเกินไป (ราชบัณฑิตยสภา, 2550) แต่เดิมสยามไม่ได้มีรูปแบบการเกล้าผมเป็นของตนเอง มีเพียงการไว้ผมสั้นทรงต่าง ๆ ตามที่กล่าวมา ซึ่งได้สร้างความแตกต่างจากอาณาจักรก่อนหน้าและในระยะเวลาใกล้เคียงกัน รวมไปถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในการปกครองของสยาม ตามประวัติศาสตร์ปรากฏการเกล้าผมและแต่งทรงเพื่อความงามตามแบบแผนสากลกำเนิดขึ้นในราชสำนัก โดยหญิงชนชั้นสูงของสยาม ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ เมื่อครั้งยังเป็นทูลกระหม่อมจักรพงษ์ กรมขุนพิษณุโลกประชานาถทรงได้พบกับหญิงชาวรัสเซียนามว่า คัทรีน เดสนิตสกี (Catherine Desnitsky) ต่อมาได้สมรสและพาเดินทางกลับมายังกรุงเทพฯ โดยพำนักที่พระตำหนักปารุสกวัน หม่อมคัทรีน จักรพงษ์ ณ อยุธยา ได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม กริยามารยาทไทยและได้แต่งกายอย่างกุลสตรีไทย และยังคงเกล้าตกแต่งทรงผมอย่างตะวันตก ถือเป็นารับเข้าวัฒนธรรมใหม่ แต่ยังคงไม่ละทิ้งวัฒนธรรมดั้งเดิมของ

ตนเอง กลับยังคงยืนหยัดและนำมาผสมผสานกัน ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นไม่พบหลักฐานการแพร่กระจายการเกล้าผมสู่สตรีชนชั้นสูงท่านอื่น ๆ แต่อย่างใด

ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ด้วยพระองค์ทรงโปรดวรรณคดี จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าพระองค์เป็นกวีผู้มีพระปรีชาสามารถที่สุดพระองค์หนึ่ง ทรงแปลบทละครพูดภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสเป็นบทละครไทย และพระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่มละครพูดไทยแบบตะวันตกขึ้น หรือแม้กระทั่งทรงเสด็จขึ้นเวทีเพื่อแสดงเอง ทำให้เกิดการพัฒนากาพย์ละครตามแบบละครต้นแบบหรือในแบบตะวันตก ยังทำให้การแต่งทรงผมเกล้าและการประดับผมด้วยเครื่องประดับถูกพัฒนาตามไปด้วย โดยเครื่องแต่งกาย การเกล้าผมและเครื่องประดับผมจากละครเป็นที่นิยมในสตรีชั้นสูงและพระบรมวงศานุวงศ์ในเวลาต่อมา จนถูกพัฒนาต่อเรื่อยมาเพื่อเข้าสู่กระแสนิยมแบบตะวันตก ต่อมาการเกล้าผมและทรงผมเกล้าของหญิงไทยถูกผูกโยงกับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จากหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ภายหลังการประกอบราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนาเป็นอัครมเหสี และทรงประกอบพระราชกรณียกิจติดตามเป็นคู่พระบารมีแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ในมิติทางความงามของทรงพระเกศาและฉลองพระองค์ ช่วงต้นพระองค์ทรงพระเกศาตัดลอนตามแบบตะวันตก โดยมีได้มีการเกล้าเก็บทรงในพิธีการสำคัญ หรือการออกพระราชกรณียกิจแต่อย่างใด ภายหลังจากปี พ.ศ. 2449 พบลักษณะของการตกแต่งทรงพระเกศาของสมเด็จพระองค์ เริ่มมีการรวบมวยพระเกศาเก็บบริเวณพระจุฑามาศบ้างในวิธีการที่เรียบง่าย ในพิธีการต่างๆ และรวบพระเกศาบ้างหากออกพระราชกรณียกิจต่างพื้นที่

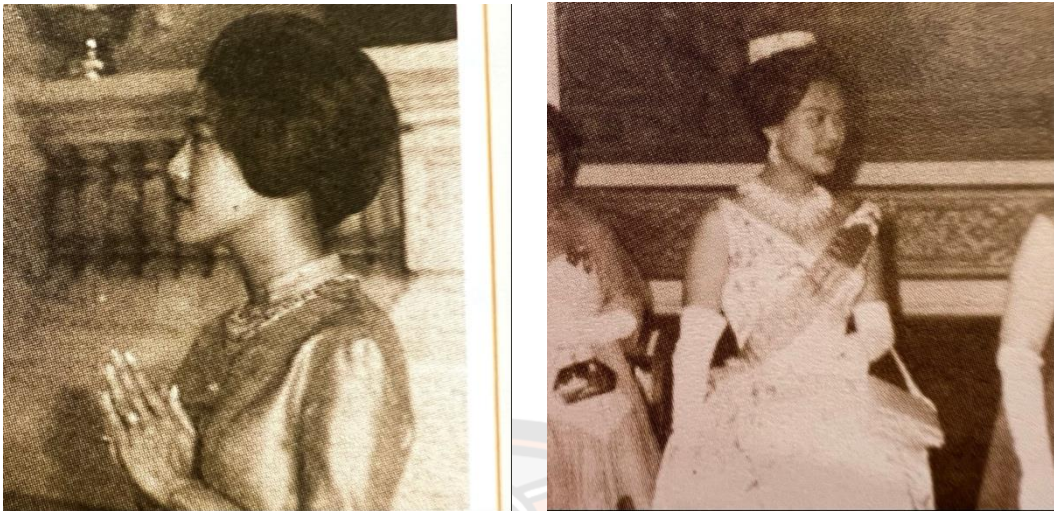
ภาพ 12 ทรงผมเกล้ามวยต่ำ

จากนั้นจึงพัฒนาต่อเป็นการเกล้าแต่งทรงพระเกศาที่มีความสวยงาม และมีความซับซ้อนของทรงมากยิ่งขึ้น สืบเนื่องมาจากครั้งเมื่อพระองค์ ต้องตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศสหรัฐอเมริกาและทวีปยุโรป พ.ศ. 2503 โดยเสด็จพระราชดำเนินต่อเนื่องยาวนานกว่าครึ่งปี อีกทั้งทรงเสด็จเยือนในฐานะพระมหากษัตริย์และพระราชินี ประมุขแห่งประเทศไทย จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมฉลองพระองค์ให้พร้อม ทำให้การพัฒนาการฉลองพระองค์และทรงพระเกศาของพระองค์นั้นมีความทันสมัยตามแบบสากลเป็นอย่างมาก อีกทั้งเมื่อเสด็จพระราชดำเนินในประเทศต่าง ๆ นั้น พระองค์ได้รับเอาแนวคิดการแต่งกายตามสมัยและเป็นสากลตามแต่ประเทศนั้น ๆ มาด้วย ส่งผลให้หลังจากพระองค์กลับมา เมื่อทรงมีพระราชกรณียกิจหรือราชพิธีสำคัญ พระองค์จึงทรงให้ความสำคัญกับการเกล้าพระเกศามีน้อยไปกว่าฉลองพระองค์แต่อย่างใด เห็นได้จากความหลากหลายของแบบทรงพระเกศาเกล้าที่เกิดขึ้นมากมายตามสื่อขณะปฏิบัติพระราชกรณียกิจ

ภาพ 13 ทรงผมเกล้า

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ภาพ 14 ทรงพระเกศาเกล้าของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ

ที่มา: สำนักราชเลขาธิการ, 2539

ภาพ 15 ทรงพระเกศาเกล้าทรงสูงของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ

ที่มา: สำนักราชเลขาธิการ, 2539

เมื่อพระองค์เสด็จพระราชดำเนินมิได้เสด็จเพียงแต่พระองค์เดียว หากแต่มีข้าราชการและข้าราชการบริพารติดตามด้วย และเมื่อบุคคลต่าง ๆ ได้พบเจอพระองค์ จึงยึดถือตามแบบอย่าง และนำไปปรับใช้กับการแต่งกายของตน ในฐานะทรงเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนชาวไทย จากนั้นจึงนำไปสู่ชนชั้นสามัญชนในที่สุด ดังนั้นพระองค์จึงทรงเป็นผู้มีอิทธิพลในด้านความคิดและความงามของหญิงไทย ด้วยทรงเป็นสมเด็จพระราชินีในสมัยหลังยุคประชาธิปไตย

พ.ศ. 2581 ในขณะที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ชาติถูกนิยามคือการเป็นชาติที่แสดงความยิ่งใหญ่ เป็นหนึ่งเดียว ถูกแสดงออกโดยการขยายอาณาเขต เป็นรูปแบบของรัฐธรรมนูญ เพื่อเชื้อเชิญประชาชนให้ร่วมทางไปสู่ความก้าวหน้าเทียบเท่ากับนานาชาติอารยประเทศ ในมุมมองของสตรีเพศ ถูกนิยามให้มีสิทธิ์เข้าถึงความเท่าเทียมและเสมอภาคในทางการเมือง ดังนั้นผู้หญิงซึ่งก่อนหน้าเป็นเพียงเมียและแม่ จำเป็นต้องถูกดันออกมาเป็นแนวหน้าทัดเทียมกับผู้ชาย อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของผู้หญิงนั้นเป็นบทบาทที่แอบอิงกับอำนาจ ดังนั้นการแต่งกายจึงเป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญ มีความจำเป็นต้องถูกยกระดับ สร้างบรรทัดฐานและมีความพยายามเชื่อมโยงการแต่งกายกับกาลเทศะ เห็นได้จากการจัดประกวดการแต่งกายตามโอกาส สถานที่และช่วงเวลาที่เหมาะสม อีกทั้งเครื่องแต่งกายกลายเป็นเกณฑ์จำแนก ชนชั้นของผู้หญิง ถึงแม้แนวคิดดังกล่าวถูกผลิตซ้ำและส่งต่อแนวความคิดมาตั้งแต่อดีต เป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในชนชั้นสามัญชนอย่างชัดเจน ซึ่งไม่ได้มีเพียงชนชั้นสูงและชนชั้นปกครองเหมือนดังที่ผ่านมา พ.ศ. 2503 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงตระหนักว่าปัจจุบันการแต่งกายของไทยถูกวัฒนธรรมตะวันตกกลืนหายไป โปรดให้ศึกษาชุดสตรีไทยและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันโดยประยุกต์มาจากชุดสตรีสมัยก่อน เพื่อนำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นไทยและเป็นแบบแผนที่ชัดเจน เกิดชุดแต่งกายประจำชาติของผู้หญิง เรียกว่า “ชุดไทยพระราชนิยม” มีทั้งหมด 9 แบบออกแบบและตัดเย็บร่วมกับห้องเสื้อบัลแมง ใช้ในการแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาส พร้อมกันนั้นการตกแต่งทรงผมด้วยการเกล้าก็ถูกนำมาประกอบให้มีความเหมาะสมกับชุดนั้น ๆ ด้วย ต่อมาแนวคิดดังกล่าวถูกส่งผ่านสู่ชนชั้นนำ พ.ศ. 2523 ภายใต้รัฐบาลที่นำโดย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เกิดแนวคิดการแต่งกายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นโยบายการแต่งกายแบบไทยถูกยกขึ้นมาเชิญชวนประชาชนโดยเริ่มจากข้าราชการ และประชาชนโดยทั่วไป ได้หยิบยกเอาสิ่งที่คนไทยเห็นจนคุ้นชินตาจากการแต่งกายของชนชั้นนำมาใช้ โดยมุ่งเน้นให้แต่งกายตามชุดไทยพระราชทานหรือชุดไทยสากลที่มีอยู่เดิม นำไปสู่ประชาชนวงกว้างขึ้น จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นชาติไทยในยุคหลังประชาธิปไตย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ทรงผมผ่านการจัดระเบียบการแต่งกายและทรงผมของอาณาจักรรัตนโกสินทร์ อาณาจักรใกล้เคียงและชาติพันธุ์ต่าง ๆ พบว่าแต่เดิมทรงผมและเครื่องแต่งกายเป็นการจัดบรรทัดฐาน (Norms) และสถานภาพ (Status) ของสังคมหนึ่งๆ เท่านั้น เป็นเครื่องสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศภาวะ สถานะและลำดับชั้นทางสังคม เป็นประเพณี

หรือเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมในสมัยนั้น ต่อมาการแต่งกายและทรงผมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ประจำกลุ่ม องค์กรมากขึ้นเพื่อแบ่งแยก ความแตกต่างระหว่างเรากับคนอื่น นำไปสู่การเป็นเครื่องมือของการสร้างภาพลักษณ์ที่จำเป็นต้องเป็นไปตามมาตรฐานของสังคมกำหนดไว้ ไม่ได้มุ่งเน้นถึงการแสดงสถานภาพที่แท้จริงของผู้แต่งแต่อย่างใด แต่กลับมุ่งเน้นการจำแนกชนชั้นทางสังคม และฐานะ และต่อมาถูกอิทธิพลจากสื่อซึ่งเป็นผู้นิยามความสวยเข้ามาจัดระเบียบโดยการกำหนดมาตรฐานความสวยที่เป็นปัจเจกและเป็น เอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้หญิง ซึ่งไม่ได้มาจากบรรทัดฐานทางสังคม ชุมชน หรือชนชั้นนำอีกต่อไป จนถูกระบบทุนนิยมกลืนหายไปที่สุดในที่สุด

โดยสรุปแล้ว จัดระเบียบร่างกายของผู้หญิงผ่านทรงผมและเครื่องแต่งกาย ถือเป็นการจัดระเบียบทางสังคม (Social organization) ซึ่งต่างมีระเบียบและกฎเกณฑ์แตกต่างกันไปตามแต่พื้นที่ ความเชื่อ วัฒนธรรม จารีตและประเพณี หรืออาจกล่าวได้ว่า แต่เดิมโครงสร้างทางสังคม จารีต วัฒนธรรม ประเพณี เป็นตัวกำหนดให้เกิดอัตลักษณ์ที่นำมาซึ่งการจัดระเบียบ ทั้งนี้การจัดระเบียบนั้น ล้วนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการควบคุมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งเสมอ อีกทั้งทรงผมและเครื่องแต่งกาย มักจะถูกนำมาจัดระเบียบเป็นสิ่งแรก ๆ เพื่อต้องการแสดงกลุ่มของตนและแบ่งแยกคนอื่นออกจากตน โดยในช่วงแรกนั้นกลุ่มคนชาติพันธุ์ต่างใช้ทรงผมและเครื่องแต่งกายมาจัดระเบียบการแบ่งแยกเพศสภาพ อายุ สถานะภาพ ซึ่งถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคม ต่อมาจึงแบ่งแยกชนชั้น วรรณะของสังคมออกจากกัน กลายเป็นสัญญาณที่ทำให้ผู้ซึ่งอยู่ในสังคมเดียวกันรับทราบว่าผู้ที่แต่งอยู่ในระดับชนชั้นใด ทรงผมและเครื่องแต่งกายยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์เพื่อระบุสังกัดองค์กร จากมุมมองจากคนภายนอก ผ่านการควบคุมของบุคคลผู้ซึ่งมีอำนาจในชุมชน สังคมนั้น โดยมักถูกส่งต่อจากหลากหลายกรณีตั้งแต่การประกอบสร้าง การสร้างตัวตน ผ่านทางโครงสร้างด้านบนสู่ชนชั้นด้านล่าง ก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ของสังคมแบบองค์การหรือระบบ bureaucracy ไปโดยปริยาย โดยความงามเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดระเบียบ ในช่วงนั้นความงามของผู้หญิงเป็นมุมมองของผู้เป็นใหญ่ ชนชั้นสูงหรือชนชั้นปกครอง ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางความงามของผู้หญิงภายใต้กรอบแนวคิดทัศนคติของตน อุดมคติ และด้วยเป็นชนชั้นสูงหรือชนชั้นปกครองนั้นจึงทำให้มีอิทธิพลต่อชนชั้นล่าง ก่อกำเนิดเป็นค่านิยมทำตามกันเป็นกระแส ต่อมาเมื่อนโยบายของชนชั้นปกครองเปลี่ยนไป ผู้หญิงที่จากเดิมเป็นเพียงเมียหรือแม่นั้น ก็ได้เข้ามามีอิทธิพลในสังคมมากขึ้น แอบอิงกับการเสมอภาคทางการเมืองการปกครองของยุคสมัยประชาธิปไตย ความงามในอดีตนั้นจึงเป็นความงามที่มีความแตกต่างจากเดิม เพราะความงามไม่ใช่เพียงหญิงงามอีกต่อไปแล้ว แต่จำเป็นต้องมีความงามที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนผู้พบเห็นและปฏิบัติตามได้ ผ่านการยึดโยงของการให้ผู้หญิงเป็น “แม่พิมพ์ของชาติ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นภรรยาของข้าราชการในสมัยจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ดังนั้นในช่วงเวลานี้เองจึงทำให้เครื่องแต่งกายและทรงผมของผู้หญิงจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ถูกส่งต่อโดยเปลี่ยนจากการยึดแบบอย่างจากตัวแทนชนชั้นสูง มาเป็นการยึดแบบอย่างตามแนวทางปฏิบัติของชน

ขึ้นปกครอง และถูกกระทำซ้ำต่อมา สมองเป็นนโยบายของรัฐ เมื่อระยะเวลาผ่านไป เมื่อผู้หญิงได้มีความรู้และอำนาจมากยิ่งขึ้น นำมาซึ่งการตระหนักรู้ว่าความงามของผู้หญิงนอกเหนือจากการดึงดูดเพศตรงข้ามที่นำมาซึ่งความรักแล้ว ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของการเสริมอำนาจ (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549) ดังนั้นสื่อจึงเป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทของการนิยามความงามของผู้หญิง ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 โฆษณาต่าง ๆ ที่ถูกเผยแพร่ออกมา นำเสนอถึงความงามภายนอกร่างกายของผู้หญิงซึ่งอยู่ในฐานะปัจเจกบุคคลเป็นหลัก นำมาซึ่งการขยายตัวของกลุ่มธุรกิจที่เข้ามาจัดการและสร้างมาตรฐานด้านความงามของร่างกายผู้หญิง กลายเป็นการจัดระเบียบสตรีภายใต้ระบอบวัฒนธรรมแบบทุนนิยม ทรงผมและเครื่องแต่งกายจึงกลายเป็นสินค้าให้กลุ่มธุรกิจได้เข้าครอบงำและโน้มน้าวใจผู้หญิง ก่อกำเนิดธุรกิจเครื่องสำอางและสถานเสริมความงามขึ้นอย่างมากมาย ดังนั้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเรือนร่างของผู้หญิง ล้วนถูกควบคุมและครอบงำด้วยกลไกในแบบต่าง ๆ ซึ่งผลัดกันเปลี่ยนถ่ายอิทธิพลของกันและกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางสังคม ชนชั้นวรรณะ เปลี่ยนถ่ายสู่อำนาจรัฐและระบบทุนนิยม

แนวคิดสตรีนิยม

สตรีนิยม หรือ Feminism ถูกพูดถึงและเป็นที่รับรู้อย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า 100 ปี โดยการตีความหมาย นัยยะและรูปแบบการนำไปใช้เลื่อนไหลไปตามระยะเวลาของประวัติศาสตร์โดยมีตัวแปรสำคัญคือ ผู้หญิง การตื่นรู้ ความต้องการและปัญหาในช่วงนั้น ๆ กล่าวคือเป็นความทุกข์ของผู้หญิงในแต่ละสมัย ซึ่งก่อให้เกิดการเรียกร้องในรูปแบบต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและพื้นที่ แต่กลับส่งผลซึ่งกันและกันหรือการดัดแปลงบุรุษศึกษา (Dale Spender, 1981 อ้างถึง วิระดา สมสวัสดิ์, 2549) โดยคำว่าสตรีนิยม (Feminism) ปรากฏขึ้นครั้งแรกเมื่อ 27 เมษายน ค.ศ. 1825 ในหนังสือ The Athenaeum มีรากศัพท์มาจากคำว่า Femina ในภาษาละติน ซึ่งมีความหมายเทียบเคียงคำว่า Women โดยมีความหมายในด้านการลดทอนความทุกข์ยากของสตรีในมุมมองของปัจเจกบุคคล ซึ่งต่อมาได้นำมาซึ่งการเรียกร้องเพื่อสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Sexual equality) ในที่สุด (Weiner, 1997, p. 144 อ้างถึง นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) ดังนั้นสตรีนิยมเป็นพัฒนาการของการเคลื่อนไหวของผู้หญิง ซึ่งมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตวิถีความเป็นอยู่ของผู้หญิง ไม่ว่าจะเธอเหล่านั้นจะนิยามตัวเองว่าเป็นนักสตรีนิยมหรือไม่ หรืออยู่ในรูปแบบของการเรียกร้อง ฐานความคิดหรือขบวนการใดก็ตาม (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549) สตรีนิยม เป็นประวัติศาสตร์และความคิดจากโลกตะวันตก มีภาษาและความหมายที่แตกต่างกันไปตามห่วงประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งอธิบายวิธีการปลดปล่อยผู้หญิงจากสถานะเป็นรอง (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) สตรีนิยมมีเนื้อหาและแนวคิดโอนเอียงเพื่อเข้าข้างสตรี เป็นการต่อสู้เฉพาะกลุ่ม โดดเดี่ยวและแยกออกจากคนกลุ่มอื่น ๆ เป็นการเรียกร้องต่อสู้เพื่อสร้างความเทียมโดยบางครั้ง

ขาดการพิจารณาในปัจจัยหรือสิทธิประโยชน์ของคนกลุ่มอื่นร่วมด้วย ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถสร้างมโนสำนึกร่วมในนามสตรีนิยม เพราะผู้คนไม่ได้มีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเพียงพอ (ศศิธร จันทโรทัย, 2547)

อย่างไรก็ตามการเกิดขึ้นและพัฒนาการของสตรีนิยมนั้น เริ่มตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 หลังปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ และขยายออกไปในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก จากเดิมเป็นการผลิตสินค้าภายในครอบครัว มีการใช้แรงงานคนและสัตว์เป็นหลัก ใช้เครื่องมือพื้นฐานในการทำงาน ซึ่งต่อมาเปลี่ยนแปลงโดยการนำเครื่องจักรเข้ามาในระบบการผลิต ส่งผลให้เกิดการผลิตสินค้ามากขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภคในขณะนั้น และนำมาสู่ความต้องการแรงงานตามแรงงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การอพยพสู่เมืองใหญ่นำมาสู่สถานภาพใหม่ของผู้หญิงจากเดิมคือ แม่และเมีย สู่ออกมาเป็นแรงงานในระบบทุนนิยม ผู้หญิงชนชั้นกลางเริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษาเช่นเดียวกับผู้ชาย หากแต่สิทธิและเสรีภาพยังคงถูกจำกัดไว้ซึ่งความเท่าเทียม การสร้างข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตและก่อให้เกิดความทุกข์ของผู้หญิง ซึ่งนำมาสู่การตั้งคำถามถึงคุณภาพชีวิตและตัวตนของผู้หญิงในฐานะพลเมือง สร้างอุดมการณ์ร่วมให้เกิดขึ้น กระทำผ่านงานเขียนและการต่อสู้ในหลากหลายรูปแบบ โดยใช้คำว่า Feminism มาเคลื่อนไหวในเชิงยุทธศาสตร์อย่างกว้างขวาง เพื่อปลดปล่อยผู้หญิงเพื่อผู้หญิง และสร้างเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศ ในประเทศไทยซึ่งญาณและความรู้ต่าง ๆ นั้น ถูกอธิบายด้วยทฤษฎีผู้ชายมาโดยตลอด ก่อให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งนำไปสู่ระบบปิตาธิปไตย แม้จะพบหลักฐานการเรียกร้องสิทธิในร่างกายของตนในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2408) แต่คำว่า “สตรีนิยม” หรือการเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงยังไม่ได้มีการหยิบยกหรือการนำมาใช้ แต่อย่างไรก็ตามต่อมาได้มีการแปลความหมายของคำว่า Feminism ลงในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานในปี พ.ศ.2532 ว่า “คตินิยมสตรี ขบวนการทางสังคมที่จะให้สตรีได้มีฐานะเสมอเท่าเทียมกับบุรุษ ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ อื่น ๆ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532)

มีการเรียก มีหลากหลายสายธาร และมีพลวัตแตกต่างกันออกไปตามความคิด เนื้อหา ข้อเรียกร้อง และกระบวนการเคลื่อนไหว บนกรอบคิดการวิเคราะห์ตำแหน่งแห่งที่ของผู้หญิง (Positioning of women) ฐานคิดและความสัมพันธ์เพศภาวะ (Gender relation)

1. สตรีนิยมสายเสรีนิยม (liberal feminism) การพัฒนาแนวคิดเสรีนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดขึ้นจากกลุ่มที่ต่อต้านกลุ่มกรรมกร และพวกศักดินา ภายใต้ระบบศักดินา ฐานะสังคมถูกกำหนดมาแต่กำเนิด แนวคิดเสรีนิยมยืนยันว่าฐานะทางสังคมควรจะถูกกำหนดโดยความสามารถและทักษะของปัจเจกบุคคล และวัดโดยความสำเร็จของบุคคลในการแข่งขันกับบุคคลอื่น ซึ่งสตรีนิยมสายเสรีนิยมถือว่าเป็นสำนักคิดแรกและถูกมองว่าเป็นแนวคิดกระแสหลักของสตรีนิยม เพราะคนส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับแนวคิดนี้ สตรีนิยมสายเสรีนิยมได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากแนวคิดเสรีนิยมที่ให้

ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของมนุษย์โดยเฉพาะในทางกฎหมาย ให้ความสำคัญต่อปัจเจกนิยมที่มีเหตุผล ทำให้นักสตรีนิยมในแนวนี้นักเรียกร้องให้ผู้หญิงเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล ปรับปรุงตัวเองให้เหมือนกับผู้ชาย เช่น ต้องไม่ใช้อารมณ์ ไม่แสดงความอ่อนแอ และเชื่อว่าผู้หญิงและผู้ชายไม่มีความแตกต่างกัน เป็นมนุษย์เหมือนกัน ดังนั้นผู้หญิงควรมีโอกาสที่จะทำทุกอย่างให้ได้เหมือนผู้ชาย เรียกร้องให้ผู้หญิงมีโอกาที่เท่าเทียมในการแข่งขันภายในระบบสังคมที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะในปริมนทลสาธารณะ ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย ทางการเมือง เพื่อสิทธิของปัจเจกบุคคลในการแข่งขันในตลาดสาธารณะ เพราะเชื่อว่าถ้าผู้หญิงมีโอกาสที่เท่าเทียมแล้วผู้หญิงจะเป็นเหมือนผู้ชายได้ทุกอย่าง การต่อสู้หลักของสตรีนิยมสายนี้คือ การต่อสู้ผ่านทางการแก้ไขกฎหมาย หรือการแก้ไขในแนวสังคมสงเคราะห์ ไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงที่โครงสร้างสังคม นักสตรีนิยมสายเสรีนิยมถูกวิจารณ์ค่อนข้างมากโดยเฉพาะการให้ความสำคัญเฉพาะประเด็นของกฎหมาย เพราะความด้อยโอกาสของผู้หญิงหลายประการไม่สามารถแก้ไขผ่านทางการแก้ไขกฎหมาย เช่น ไม่มีกฎหมายใดระบุว่าผู้หญิงต้องเป็นหลักในการดูแลลูก แต่ผู้หญิงก็ต้องทำแม้ว่าอาจจะไม่ต้องการทำนอกจากนี้การเรียกร้องให้ผู้หญิงต้องปรับตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายหรือแสดงท่าทางตลอดจนการคิด อารมณ์ให้เหมือนผู้ชาย ก็ถูกวิจารณ์เช่นกันว่าเป็นการแสดงถึงการยอมรับให้ "ความเป็นผู้ชาย" เป็นตัวแบบของมนุษย์ที่พึงประสงค์ ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะคุณลักษณะหลาย ๆ ประการของผู้ชาย เช่น การชอบแข่งขัน ไม่มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ไม่มีความอ่อนโยน ความก้าวร้าว การเก็บกดทางอารมณ์ ล้วนไม่ใช่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์อีกต่อไป (Eisenstein,1981) (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549)

2. สตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ (Marxist feminism) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งเกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 ได้รับอิทธิพลทางความคิดของคาร์ล มาร์กซ์ และเฟรดเดอริกค์ เองเกิลส์ (Frederick Engels) โดยเชื่อว่าการกดขี่ที่ผู้หญิงได้รับเป็นผลจากระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะในระบบการผลิตแบบทุนนิยม สตรีนิยมสายนี้เชื่อว่าระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมทำให้เกิดการแบ่งการทำงานออกเป็น งานบ้านที่ถือว่าเป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต ไม่มีคุณค่าและไม่มีค่าตอบแทน และงานนอกบ้านซึ่งเป็นงานที่ก่อให้เกิดผลผลิตมีค่าตอบแทน ระบบทุนนิยมพยายามที่จะให้เก็บผู้หญิงไว้ทำงานบ้าน การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อทุนนิยมเพราะผู้ชายสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลาในการทำงานบ้านหรือทำอาหาร และนายทุนไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าแรงงานสูงขึ้นเพื่อนำมาจ่ายให้กับคนทำงานบ้านเพราะมีผู้หญิงหรือภรรยาทำให้ฟรีอยู่แล้ว ในกรณีที่ผู้หญิงได้มีโอกาสทำงานนอกบ้าน ภายใต้ระบบทุนนิยมที่เป็นอยู่ งานที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ทำถูกถือว่าเป็น "งานของผู้หญิง" เช่น งานพยาบาล งานเย็บผ้า งานเลขานุการ ซึ่งเชื่อว่าเป็นงานที่คล้ายคลึงกับงานที่ผู้หญิงทำที่บ้าน จึงทำให้งานเหล่านั้นได้รับค่าตอบแทนต่ำเมื่อเทียบกับงานที่ผู้ชายส่วนใหญ่ทำ เพราะงานบ้านถูกตัดสินว่าเป็นค่าที่ไม่มีคุณค่าในระบบทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจโดยเฉพาะเศรษฐกิจ

แบบทุนนิยมจึงถือว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดของความเป็นรองของผู้หญิง ดังนั้นการต่อสู้ของผู้หญิงสำหรับสตรีนิยมสายนี้ คือต้องเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมที่เป็นอยู่ การเสนอดังกล่าวทำให้สตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ถูกวิจารณ์ว่ามองไม่เห็นการกดขี่ผู้หญิงในรูปแบบอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่นการกดขี่ที่ผู้หญิงได้รับในโลกส่วนตัว หรือภายในครอบครัว มองไม่เห็นว่าการกดขี่ผู้หญิงมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการกดขี่ทางชนชั้น ข้อวิจารณ์นี้นำไปสู่การเกิดขึ้นของสำนักคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical Feminism)

3. สตรีนิยมสายสังคมนิยม (Socialist feminism) ถือว่ามีความคล้ายคลึงกับสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์อยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการเชื่อว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความเหมือนกันหรือการวิเคราะห์สังคมโดยแบ่งเป็นโลกส่วนตัวและโลกสาธารณะ รวมทั้งการเสนอให้ผลักดันโลกส่วนตัวเข้าไปอยู่ในโลกสาธารณะ แต่ที่แตกต่างกันคือ สตรีนิยมสายสังคมนิยมมองว่าการอธิบายถึงการกดขี่ผู้หญิงจำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อโลกหรือพื้นที่ส่วนตัวด้วย เช่นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย และหน้าที่การให้กำเนิดเด็กของผู้หญิง ดังนั้นสตรีนิยมสายนี้จึงเสนอว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์กันของระบบชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยมในสังคม หรือกล่าวได้ว่า เมื่อทั้งระบบความเป็นเพศและระบบเศรษฐกิจมาสัมพันธ์กันในยุคสมัยหนึ่งๆ ได้ทำให้เกิดโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ ส่วนผู้หญิงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ ตัวอย่างเช่นระบบชายเป็นใหญ่ได้สร้างความเชื่อที่ว่า คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความสวยและความสาว (คุณค่าของผู้ชายอยู่ที่ความสามารถ การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน) ความเชื่อนี้เมื่อปฏิสัมพันธ์กับเศรษฐกิจแบบตลาดที่ต้องการขายสินค้าให้ได้มาก ดังนั้น ผ่านทางการโฆษณา ผู้หญิงจึงตกเป็นเหยื่อทางการค้าของธุรกิจเครื่องสำอางหลากหลายชนิดอย่างเต็มใจ เพื่อต้องการสวยและรักษาความสาวไว้

4. สตรีนิยมสายรากเหง้าหรือสายถอนรากถอนโคน (Radical feminism) อธิบายว่า การกดขี่ผู้หญิงเกิดขึ้นเพราะเธอเป็นผู้หญิง หรือผู้หญิงถูกกดขี่เพราะเพศของเธอ ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจาก อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ระบบชายเป็นใหญ่ หมายถึง ระบบของโครงสร้างสังคมและแนวการปฏิบัติที่ผู้ชายมีความเหนือกว่า กดขี่และเอาเปรียบผู้หญิง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นระบบที่ผู้ชายมีความเหนือกว่าผู้หญิงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ การเมือง หรือวัฒนธรรม กลุ่มแนวคิดนี้ให้ความสนใจต่อสถานะที่เป็นรองของผู้หญิงและมองว่าความเป็นรองที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากความต้องการเหนือกว่าของผู้ชาย และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้พยายามสร้างความชอบธรรมต่อความเหนือกว่าของผู้ชาย (ผู้ชายเข้มแข็งกว่า ฉลาดกว่า มีเหตุผลมากกว่า คิดอะไรที่ลึกซึ้งได้มากกว่า ฯลฯ) และทำให้ความเหนือกว่านี้ดำรงอยู่ในความเชื่อของคนในสังคมผ่านทางกระบวนการขัดเกลากายทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ สตรีนิยมสายนี้ได้มีการแตกย่อยเป็นสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (cultural feminism) และสตรีนิยมสายนิเวศ(ecofeminism) ต่อมาปลายศตวรรษที่ 20

แนวคิดดังกล่าวเริ่มแพร่หลายมากขึ้น จึงเกิดการแตกตัวของสตรีนิยมสายอื่น ๆ อีกมากมาย อาทิ สตรีนิยมสายวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ (Materialist feminism) โดยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

5. สตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural feminism) สตรีนิยมสายวัฒนธรรม จะยอมรับว่าผู้หญิงและผู้ชายมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน เหมือนที่เคยเชื่อกันในอดีต แต่นักสตรีนิยมสายนี้เสนอว่าคุณลักษณะที่เป็นหญิงนั้นดีกว่าหรือเหนือกว่าของผู้ชาย (ไม่ใช่ด้อยกว่าดังที่เชื่อกันในอดีต) ไม่ว่าจะ เป็นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น การเอาใจใส่ดูแล ความอ่อนโยน ความสันติไม่ก้าวร้าว ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ผู้หญิงควรชื่นชม และรักษาความเป็นหญิงเหล่านั้นไว้

6. สตรีนิยมสายนิเวศ (Eco feminism) สตรีนิยมสายนิเวศ มีความเชื่อคล้ายคลึงกับสาย วัฒนธรรมว่าผู้หญิงมีความแตกต่างจากผู้ชายและดีกว่าผู้ชายตามธรรมชาติ แต่เสนอเพิ่มเติมว่าผู้หญิง มีความใกล้ชิดหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ เช่นการที่ผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร ทำให้ผู้หญิงเชื่อมโยงกับธรรมชาติ เชื่อมโยงกับโลก ส่วนผู้ชายนั้นใกล้ชิดกับวัฒนธรรม และในนามของ วัฒนธรรมผู้ชายได้พยายามและประสบความสำเร็จในการข่มเหงรังแกทั้งผู้หญิงและธรรมชาติ การ เชื่อมโยงผู้หญิงเข้ากับธรรมชาตินี้ได้นำไปสู่การฟื้นฟูพิธีกรรมโบราณที่ให้ความสำคัญกับการบูชาพระ แม่เจ้า รวมทั้งระบบสืบพันธุ์ของผู้หญิง โดยมองว่าธรรมชาติเปรียบเสมือนแม่และพระแม่เจ้าซึ่งเป็น ที่มาของพลังอำนาจและแรงบันดาลใจ และเรียกร้องให้มีการปฏิเสธรหัสวิชาศาสตร์และเทคโนโลยี (Merchant, 1995) ทั้งสตรีนิยมสายวัฒนธรรมและสายนิเวศถูกวิจารณ์ว่าเป็นพวกสารัตถนิยม คือ เชื่อว่ามีธาตุแท้ของความเป็นหญิง

7. สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Feminism) สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Feminism) เป็นแนวคิดสตรีนิยมอีกสำนักหนึ่ง ได้ใช้แนวคิดของจิตวิเคราะห์ อธิบายถึงการเกิดขึ้นของความเป็นชายความเป็นหญิงซึ่งนำไปสู่ความเป็นรองของผู้หญิง โดยเชื่อว่าการทำความเข้าใจต่อพัฒนาการความเป็นชายเป็นหญิงจำเป็นต้องทำความเข้าใจในระดับจิตใต้ สตรีนิยมสายนี้เชื่อว่าความเป็นเพศ หรือความเป็นชายเป็นหญิงไม่ใช่เรื่องทางชีววิทยาที่มีมา แต่เป็นสิ่งที่ ถูกสร้างขึ้นในระดับจิตไร้สำนึก (Unconsciousness) ในพัฒนาการชีวิตช่วงต้นๆ ของเด็ก ซึ่งถือว่าเป็น ช่วงที่สำคัญในการก่อรูปอัตลักษณ์ของความเป็นเพศ เช่นงานของแนนซี โซโดรอฟ (Nancy Chodorow, 1978) ที่อธิบายว่าการเลี้ยงดูเด็กก่อนที่ไม่สมดุล คือ การที่แม่เลี้ยงดูเด็กใกล้ชิดแต่เพียง ผู้เดียวโดยมีพ่อคอยอยู่ห่าง ๆ ก่อให้เกิดการก่อรูปอัตลักษณ์ความเป็นเพศที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้ชาย มักเป็นคนที่ปิดกั้นตัวเอง ไม่มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ส่วนผู้หญิงจะมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่มีความเป็นตัวของตัวเองน้อย ซึ่ง เธอเสนอว่าความเป็นหญิงเป็นชายแบบนี้ไม่เหมาะสมทั้งคู่ มนุษย์ที่พึงประสงค์ควรเป็นการผสมผสาน คุณลักษณะของทั้งสองเพศ ซึ่งจะได้มาโดยเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดูเด็กให้พ่มีส่วนในการเลี้ยงดูลูกใน ระดับเดียวกับแม่ (Equal parenting)

8. สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ (Postmodern Feminism) สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ สตรีนิยมแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้นถูกมองว่าเป็นผลผลิตของแนวคิดในยุคสมัยใหม่ (ยกเว้นนักสตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์บางคน) และถูกวิจารณ์จากสตรีนิยมสายแนวคิดหลังสมัยใหม่ว่ามีข้อบกพร่องโดยเฉพาะประเด็นการเสนอภาพผู้หญิงที่เป็นหนึ่งเดียว คือเชื่อว่าผู้หญิงทั้งโลกมีความเหมือนกัน ไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทางชาติพันธุ์ ทางชนชั้น สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ ซึ่งได้รับความสนใจอย่างสูงตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ได้ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างของกลุ่มผู้หญิง รวมทั้งความหลากหลายที่มีอยู่ของผู้หญิงแต่ละคน นอกจากนี้ยังปฏิเสธความคิดสารัตถะนิยม โดยเสนอว่าไม่มีผู้หญิง ไม่มีความเป็นผู้หญิง ทุกอย่างล้วนสร้างผ่านปฏิบัติการทางวาทกรรม จึงไม่มีความเป็นผู้หญิงที่แท้ คงที่ตายตัวและไม่เปลี่ยนแปลง การเสนอว่าไม่มี "ผู้หญิง" ของสตรีนิยมหลังสมัยใหม่ได้นำไปสู่การถูกวิจารณ์อย่างรุนแรงจากนักสตรีนิยมสายอื่น ๆ ว่าทำให้การต่อสู้เพื่อสถานะที่ดีขึ้นของผู้หญิงเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้เพราะไม่มีสิ่งที่เรียกว่าผู้หญิงเสียแล้ว ถือเป็นการทำลายความชอบธรรมของขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิง

9. สตรีนิยมแนวคิดรัฐสวัสดิการ สตรีนิยมแนวคิดรัฐสวัสดิการ เป็นแนวคิดที่เน้นในเรื่องสวัสดิการของผู้หญิงเป็นหลัก ผู้หญิงจำเป็นต้องได้รับสวัสดิการที่ดี ที่เหมาะสมในฐานะมารดาและภรรยา ขณะเดียวกันผู้ชายก็ต้องเข้ามามีบทบาทและรับผิดชอบต่อผู้หญิงในฐานะมารดาและภรรยา เช่นเดียวกัน แนวคิดนี้เน้นให้เห็นคุณค่าของผู้หญิงในบทบาททั้งสองที่สังคมคาดหวัง แนวคิดนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสวัสดิการ ครอบครัว ผู้หญิง และต่อผู้หญิงในบริการสวัสดิการในฐานะมารดา คนงาน สิทธิส่วนบุคคลของผู้หญิง

10. สตรีนิยมผิวดำ (Black Feminism) แนวคิดสตรีนิยมผิวดำและสตรีนิยมในโลกที่สาม แนวคิดนี้สนับสนุนแนวคิดสตรีนิยมแนวสังคมนิยม โดยแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้หญิงผิวดำถูกกดขี่ซ้ำซ้อนจากการกดขี่ต่าง ๆ ทางสังคม เช่น จากคนผิวดำ หรือเริ่มมาจากผู้ชายผิวดำ และระบบเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งสตรีนิยมในโลกที่สามที่ถูกกดขี่ในลักษณะเดียวกันด้วย

และอื่น ๆ เช่น สตรีนิยมในโลกที่สาม (Third world Feminism) สตรีนิยมสายรักร่วมเพศ (Lesbian Feminism), สตรีนิยมอิสลาม (Islamic Feminism), สตรีนิยมนิยมนวพุทธ (Buddhist Feminism) (วารุณี ภูริสิทธิ์, 2545) และสตรีนิยมหลังอาณานิคม (Postcolonial Feminism) (Tyagi, 2014) เป็นต้น จากแนวคิดสตรีนิยมในแนวคิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม ความเชื่อ แบบแผนต่าง ๆ ในทางสังคมเป็นผู้กำหนดในเรื่องแนวคิดของสังคมต่อผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดใดก็ตาม จุดประสงค์หลักคือ เน้นการแก้ไขความไม่เสมอภาคทางสังคม ถ้าเราสามารถนำแนวคิดต่าง ๆ มาร่วมกันและพิจารณาสิ่งที่ดีที่สุดที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ก็จะเป็นทางแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคที่ดีที่สุด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศิลปะและการออกแบบ จะพบเห็นการนำแนวคิดสตรีนิยมมาเป็นหนึ่งในแรงบันดาลใจในการทำชิ้นงานหรือออกแบบชิ้นงานนั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็น สื่อสัญลักษณ์แนวคิดของศิลปินและนักออกแบบเอง หรือแม้แต่การยกระดับ เสริมอำนาจ (Empower) ของสตรีให้เด่นชัดขึ้นในหลากหลายมิติ เช่น ความงาม เสริมบุคลิก เสริมภาวะผู้นำ เน้นย้ำสถานะภาพความเป็นแม่และเมีย แสดงอารมณ์ความรู้สึก หรือแม้แต่การเรียกร้องความเสมอภาค การกดทับ กดขี่และถูกเอารัดเอาเปรียบ ภายใต้เพศสภาวะ (Gender) ของผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นนิยามว่าเป็นสตรีนิยมหรือไม่ก็ตาม โดยมีนักออกแบบและศิลปะที่นำเสนอใจดังต่อไปนี้

พินรี สัณฑ์พิทักษ์ ศิลปินหญิงผู้นำเสนอผลงานในรูปแบบการสื่อสัญลักษณ์และบริบทของความเป็นแม่ ศิลปินอาชีพที่มีชื่อเสียงด้วยการจัดแสดงผลงานที่หลากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นญี่ปุ่น สเปน อิตาลี อเมริกาและสิงคโปร์ ถูกยอมรับจากผู้คนและสื่อต่าง ๆ มากมาย เป็นที่รู้จักในการสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยเลือกนำเสนอรูปทรงของนมมาใช้ในงานศิลปะ ได้รับแรงบันดาลใจมากจากการให้กำเนิดบุตรชายเมื่อ 13 ปีก่อน ศิลปินมองว่ารูปทรงของนมสามารถสื่อสารได้ลึกซึ้ง กว้างไกลสามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของตัวศิลปินออกมาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีความคล้ายคลึงกับรูปทรงของสถูหรือกองฟาง ตามแต่ผู้รับชมชิ้นงานจะสามารถจินตนาการได้ การที่ศิลปินเลือกใช้แนวคิดความเป็นแม่เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญและการที่ศิลปินได้รู้สึกถึงความมั่นคงนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเกิดขึ้นกับทุกคนได้ แต่เป็นเรื่องพิเศษและมหัศจรรย์มากสำหรับตัวศิลปินเอง การเป็นแม่จากที่เคยมองแต่ตนเอง ก็มองไปที่ลูก เป็นความรัก ความคาดหวัง ที่จะให้ลูกเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของโลกใบนี้ โดยไม่ยึดติดว่าลูกเป็นสมบัติของตน ชิ้นงานของพินรีที่สร้างสรรค์ออกมามีหลากหลายรูปแบบและเทคนิค ไม่ว่าจะเป็นงานวาดด้วยการใช้สีอะคริลิกและสีฝุ่น หรือแม้แต่งานประติมากรรมต่าง ๆ ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้ (MGR Online, 2550)

นิทรรศการ HOUSE CALLS ณ มูลนิธิ 100 ต้นสน ปี พ.ศ. 2564 การจัดแสดงชิ้นงานประติมากรรมชิ้นงานจากเส้นใยธรรมชาติที่ถูกซ้อนทับกันรูปทรงนมที่มีลักษณะคล้ายสถูเจดีย์ ด้วยเทคนิคการนำพู่กันจุ่มน้ำวาดเป็นวงรอบกระดาดที่จัดหามาจากสถานที่ต่างกันไปและฉีกด้วยมือของผู้ช่วย วางอยู่บนภาชนะส่วนตัวของศิลปินหลายร้อยชิ้นในช่วงเวลากักตัวจากโควิด ผู้ช่วยแต่ละคนสื่อสารกันทางออนไลน์และชิ้นงานถูกจัดส่งโดยใช้แอปพลิเคชันจัดส่งสินค้า ชิ้นงานถูกจัดวางบนชั้นที่ถูกออกแบบโดยกลุ่มนักออกแบบและศิลปินที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ถูกออกแบบให้สั้นไหวได้ตามการเคลื่อนไหวของผู้เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการ ศิลปินใช้แรงบันดาลใจในการออกแบบโดยนำเสนอรูปทรงนมจากรูปร่างของผู้หญิง ที่ผันเปลี่ยนตามวันเวลา ใช้ภาชนะที่เป็นของสะสมของเครื่องญาติของศิลปินเอง ในรูปร่างต่าง ๆ กัน แต่ละชิ้นงานจึงเต็มไปด้วยเรื่องราวและถูกตีความต่างกันไปประสบการณ์ของ

ผู้ชมกับภาชนะนั้น ที่วางและสั่นไหวเป็นภาพสะท้อนการใช้ชีวิตที่บ้านในช่วงเวลาการกักตัวของผู้คน ที่ต่างรู้สึกไม่มั่นคงของชะตาชีวิตของตนกับสถานการณ์การระบาดอย่างรุนแรงของไวรัสโควิด-19 รูปทรงของกระดาษที่ถูกแปะวางซ้อนเป็นรูปสลูปนม ในรูปทรงสีสันท่าง ๆ กับภาชนะที่แตกต่าง สื่อสัญลักษณ์ถึงความเฝ้าหวงปนความศักดิ์สิทธิ์ที่มีมนหลังสร้างสุนทรียะและมีอันหลากหลาย (ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2563)

ภาพ 16 ผลงานของพินรี สันต์พิทักษ์ นิทรรศการ HOUSE CALLS ณ มูลนิธิ 100 ต้นสน

หมายเหตุ: ชิ้นงานจากกระดาษเส้นใยธรรมชาติ วางซ้อนตัดปะกัน บนภาชนะต่าง ๆ

ที่มา: ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2563

ผลงาน “พืชผักในพิมพ์น้ำแข็งรูปนม” หนึ่งในผลงานที่มีชื่อเสียงของพินรี ถูกสร้างขึ้นด้วยการนำผักที่ใช้สำหรับเป็นอาหารในพื้นที่ในไทยหลากหลายชนิด นำมาแช่แข็งด้วยน้ำเปล่าในพิมพ์น้ำแข็งรูปนม แคบเรียวยาว ปลายแหลมคล้ายสลูปน ฐานตัดตรงวางจัดเรียงต่อกัน ให้ความรู้สึกนิ่ง มั่นคง และให้ความอบอุ่นสะท้อนแนวคิดของศิลปิน ได้รับแรงบันดาลใจมากจากอาหารที่แม่ที่เลี้ยงดูลูกน้อยที่ไม่ได้มีเพียงแค่น้ำนมตามรูปทรงของชิ้นงานเท่านั้น แต่ผักที่ถูกแช่แข็งยังสื่อถึงอาหารที่แม่จัดหามาให้เพื่อใช้ในการดูแลเลี้ยงดูชีวิตของลูกและเป็นความรู้สึกในทุกด้านที่แม่มอบให้แก่ลูกด้วย

ภาพ 17 ผลงานพืชผักในพิมพ์น้ำแข็งรูปนม ของพนรี สัตย์พิทักษ์

ที่มา: จาก <https://mgronline.com/dhamma/detail/9500000089819>

ผลงาน “หนูนนมแม่” ประติมากรรมรูปทรงนม อ่อนนุ่ม เทคนิคการตัดเย็บผ้าเป็นหมอนจัดแสดงหลายชิ้น หลากหลายสีสันทัน ได้แก่ ชมพู เทา ขาวและดำ ได้รับแรงบันดาลใจการสร้างสรรค์ขณะที่ลูกชายของเธอยังแบเบาะ ได้นอนอยู่ในอ้อมแขน ซบอยู่ในไออุ่นจากอกของศิลปิน ถ่ายทอดออกมาให้ผู้เยี่ยมชมได้มีปฏิสัมพันธ์กับชิ้นงานและมีประสบการณ์ในการนอนเอกเขนก เกยกายได้เพื่อให้กลับไปได้รับความรู้สึกขณะเป็นเด็ก ได้รับไออุ่นของแม่

พนรี เป็นศิลปินที่ใช้แรงบันดาลใจของความเป็นแม่มาใช้ในการสร้างสรรค์ แนวคิดไม่ได้การเรียนร้องแต่เป็นเพียงการมุ่งเน้นให้ผู้รับชมผลงานได้เข้าใจ สัมผัส สะเทือน เกิดแรงบันดาลใจและมีประสบการณ์ร่วมกันกับสิ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อ โดยไม่ได้นิยามตนเองว่าเป็นสตรีนิยม หากแต่ผลงานเหล่านั้นกลับถูกพูดกล่าวถึงในวงกว้างในเรื่องของการสร้างเสริมอำนาจ (Empower) ยกกระตือรือร้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้หญิงผ่านบทบาทความเป็นแม่นั่นเอง

ภาพ 18 ผลงานหนูนม ของพินรี สัณฑ์พิทักษ์

ที่มา: จาก <https://mgronline.com/dhamma/detail/9500000089819>

ภาพ 19 ผลงานหนูนม ของพินรี สัณฑ์พิทักษ์

ที่มา: จาก <https://www.straitstimes.com/lifestyle/arts/art-review-seeing-the-world-with-other-eyes-at-the-singapore-art-museum>

โคโค ชาแนล (Coco Chanel) หรือกาเบรียล ชาแนล (Gabrielle Bonheur Chanel) ด้วยความยากลำบากในฐานะเด็กกำพร้าในวัยเด็ก โดยมีสายเลือดที่มีพ่อเป็นพ่อค้าขายเสื้อผ้า สิ่งทอ และแม่เป็นพนักงานซักผ้าในโรงพยาบาล สู่อำนาจสำเร็จในฐานะนักธุรกิจหญิงแนวหน้าฝรั่งเศสด้วยด้วยเรื่องรักๆ ใคร่ๆ และมีมิตรภาพอันแสนจะคลุมเครือ สู่อำนาจปฏิวัติวงการแฟชั่นด้วยการขบถ หมิ่นเหม่ และความกล้าโลกของผู้หญิงต่อขนบเดิมของสังคม สร้างความโดดเด่นของผู้หญิงผ่าน การปรับแต่งรายละเอียดของเสื้อผ้าโดยมุมมองของมาสคูลิน (Masculine Style) ที่ไม่ได้เน้นสัดส่วนของผู้หญิงเป็นหลักที่เป็นมุมมองของของปิตาธิปไตย (Patriarchy) ซึ่งสร้างความงามของผู้หญิงภายใต้สิ่งที่เพศชายชื่นชอบสู่อำนาจหยิบใส่สิ่งของ เนื้อผ้าของผู้ชายมาออกแบบ โดยเน้นโครงเสื้อที่แข็งแรง ทำให้ผู้สวมใส่รู้สึกสะดวกสบายและมีความทะมัดทะแมง และการออกแบบไซ้ทอที่ได้รับแรงบันดาลใจจากความยากลำบากของตนเองวัยเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า กลายเป็นประเด็นและถูกพูดถึงนำมาซึ่งภาพจำของแบรนด์เมื่อนี้มาถึงกระเป๋าชาแนล (นาทานาม ไวยหงส์, 2562)

ปี 1954 กาเบรียล ชาแนล เปิดห้องเสื้ออีกครั้งพร้อมจัด แฟชั่นโชว์เป็นที่สนใจของสื่อมวลชนด้วยเสื้อเจอร์ซีย์ที่มาพร้อมกับการเปิดตัว

ภาพ 20 กาเบรียล ชาแนล

ที่มา: จาก <https://www.chanel.com/us/about-chanel/the-history/1950/>

ปี 1956 กาเบรียล ชาเนล เปิดตัวคอลเล็กชั่นชุด สูทสตรีผ้าทวิต ผ้าที่ไม่เป็นรอยยับ เนื้อผ้าผสมผสาน สีของเส้นใย ทอด้วยไม่เป็นระเบียบ (Gail Baugh, 2018) ที่โด่งดังมากและต่อมาเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของชาเนล

ภาพ 21 คอลเล็กชั่นสูทผ้าทวิต

ที่มา: จาก <https://www.chanel.com/us/about-chanel/the-history/1950/>

ชาเนล ลุค ใน *Vogue* เล่มเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1954 Marie-Hélène Arnaud นางแบบ ผู้สวมใส่ กระโปรงทรงเอที่มีแถบที่ติดกระดุมที่ บริเวณ เอวของกระโปรง ช่วยให้เสื้ออยู่ใน ตำแหน่งที่ถูกต้อง พร้อมกับโบว์สีฉูดฉาดบริเวณ คอเสื้อ และชุดสูทสีน้ำเงินเข้มในการเปิดตัวคอลเล็กชั่น Chanel ปี 1950

ภาพ 22 ผลงานของกาเบรียล ชาเนล สวมใส่โดย Marie-Hélène Arnaud

ที่มา: จาก <https://www.chanel.com/us/about-chanel/the-history/1950/>

ผ้าเจอร์ซีมีความยืดหยุ่น ก่อนหน้านี้ถูกใช้สำหรับทำชุดชั้นในของผู้ชาย กาเบรียล ชาเนล เอามาทำเสื้อตัวนอก เสริมพลังให้กับผู้หญิงและต่อมา เป็นผ้าที่มีความนิยมสูงสำหรับทำเสื้อกันหนาว ถุงเท้า ถุงมือ

ภาพ 23 เนื้อผ้าเจอร์ซี

ที่มา: จาก [https://hmong.in.th/wiki/Jersey_\(fabric\)](https://hmong.in.th/wiki/Jersey_(fabric))

กาเบรียล คือสตรีหัวก้าวหน้าในยุคนั้น ที่ไม่เคยนิยามตัวเองว่าเป็นสตรีนิยม แต่เธอก้าวข้ามขีดจำกัด ข้อกำหนด จารีตของผู้หญิงในช่วงนั้นด้วยการแต่งตัวแบบผู้ชายพร้อมกับเลือกใช้เครื่องประดับที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ในสมัยนั้นไม่ใส่กัน ในสังคมชายเป็นใหญ่เธอเป็นนักออกแบบที่นำเสนอความแปลกใหม่ ฉีกกฎเกณฑ์เดิมเพื่อพลิกบทบาทเดิม ๆ ของมุมมองของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงที่นิยมการแต่งกายของผู้หญิงควรเป็นการแต่งกายเพื่อความเข้าทางเพศ เสริมความงามในด้านสรีระเพื่อเป็นดั่งสถาปัตยกรรมที่สวยงาม สู่การปฏิวัติการออกแบบเสื้อผ้ามุ่งเน้นความสะดวกสบายในการสวมใส่เป็นความเข้าใจผู้หญิงอย่างแท้จริง กลายเป็นบรรทัดฐานใหม่ของผู้หญิง จึงกล่าวได้ว่ากาเบรียลเป็นนักออกแบบที่ใช้เสื้อผ้าเป็นเครื่องมือเพื่อบ่อนเซาะ ถอนรากถอนโคนอำนาจความเป็นชายในวงการแฟชั่น

ลำยองค์ บุญรัตพันธ์ เจ้าของโรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี ลำยองค์ บุญรัตพันธ์ ผู้ที่ทำให้สาวไทยสวยที่สุดในโลก มีความชื่นชอบด้านการตัดเย็บเสื้อผ้ามาตั้งแต่เด็ก เริ่มเรียนตัดเสื้อตอนอายุ 15 ปี ซึ่งนำชายช่วยฝากฝังให้ไปอยู่ร้านตัดเสื้อ โดยครูวิมล ยิ่งวิริยะ เป็นผู้สอนวิชาความรู้เบื้องต้นให้ ทำงานในแฟชั่นโชว์บนเวทีการประกวดนางสาวไทย 20 ปีตั้งแต่อายุ 16 ปี ก่อนตั้งโรงเรียน เป็นผู้ออกแบบชุดให้กับนางงามจักรวาลถึง 2 คน ด้วยกัน ในปี พ.ศ. 2508 ออกแบบชุดให้กับ อาภัสรา หงสกุล นางงามจักรวาลคนแรกของไทย และปี พ.ศ. 2531 ออกแบบชุดให้ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นางงาม

จักรวาลคนที่ 2 ของไทย ทั้งหมด 35 ชุด โดยหนึ่งในนั้นได้รับรางวัลชนะเลิศเครื่องแต่งกายนานาชาติ ถือเป็นชุดประจำชาติที่สวยงามที่สุดในโลกในปีนั้น ใช้ชุดไทยจักรี เน้นการออกแบบที่เรียบ หรุษรา ภูมิฐาน และดูมีรสนิยม

ภาพ 24 ร่างแบบชุดไทยจักรี โดย ล้ายงค์ บุญยรัตพันธุ์

ที่มา: ล้ายงค์ บุญยรัตพันธุ์, ม.ป.ป.

ผลงาน “ชุดไทยจักรีประยุกต์” ถูกออกแบบและตัดเย็บโดยล้ายงค์ บุญยรัตพันธุ์ ออกแบบให้ ตัวเสื้อตัดแบบแขนนางชี เปิดส่วนแขนของผู้หญิง จับเดรฟเรียงแนบตามรูปร่างของผู้สวมใส่ลายจีบผ้า แนวนยาวตามแนวสรีระช่วงบนของผู้หญิง เผยให้เห็นรูปร่างชัดเจน ทิ้งชายผ้ายาวไปด้านหลังได้รับแรงบันดาลใจมาจากหม่สไบของผู้หญิงชนชั้นสูง ส่งผลให้ผู้ใส่ดูสง่างาม ตัวเสื้อเย็บติดกับผ้าชั้นที่มีความงามจากการทอด้วยการยกดอก เพื่อให้ง่ายต่อการสวมใส่ ไทยตัดแบบหน้านาง คาดเข็มขัดและใส่เครื่องประดับพองาม ใช้ในโอกาสการออกงานราตรีหรืองานกึ่งทางการ

“ดิฉันมีความรู้ ทางด้านการทำยกทรงชาย ทำชุดอาบน้ำชายอยู่ด้วยแล้ว ก็คลุกคลีกับ สุภาพสตรีมานานสี่สิบกว่าปี จึงทราบว่าคุณสตรีคนนี้น่ามตรงไหนบ้าง พอรู้ว่างามตรงไหน เราก็เน้น จุดนั้นไม่พราง ถ้ารู้ว่าสุภาพสตรีคนนี้ ให้ใส่กระโปรงเรือนร่างที่งามได้สัดส่วนและบานๆ จะเห็นมัย แล้วถ้าหัวไหล่งามคองาม แขนงามให้ใส่เสื้อแขนยาวก็ไม่สวย คงตอบได้อย่างนี้” (ล้ายงค์ บุญยรัตพันธุ์ อ้างถึง ขวัญเรือน, 2531)

ดังนั้น หลักการออกแบบของลำยอง ที่เน้นการนำเสนอจุดเด่นและพรางจุดด้อยของผู้หญิง ทำให้เรือนร่างของผู้สวมใส่โดดเด่นสะดุดตา เน้นความสวย หวาน ว่องไว เน้นรูปร่าง สมัยใหม่นั้น จึงเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นเพื่อเสริมภาพลักษณ์ของผู้หญิงผ่านคุณค่าความสวยงามและนำเสนอความงามของผู้หญิงในฐานะปัจเจกบุคคลให้ชัดเจน เป็นการต่อยอดผลิตซ้ำการสร้างเสริมอำนาจ (Empower) ผู้หญิงด้วยการยกระดับและสนับสนุน สร้างความเท่าเทียมของมนุษย์ผ่านความสำเร็จการประกวด แข่งขัน เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้หญิงได้มีบทบาทเปิดกว้างขึ้นในพื้นที่สาธารณะ

ภาพ 25 ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ในชุดไทยจักรี (ซ้าย) และชุดไทยราตรี (ขวา)

ที่มา: ลำยองค์ บุญยรัตพันธุ์, ม.ป.ป.

ชวนล ไคสิริ เจ้าของแบรนด์ โปเอ็ม (Poem) จากภาพปรากฏตั้งแต่วัยเด็กที่เห็นคุณแม่เป็นนักออกแบบเสื้อผ้า ภายหลังจากเรียนจบคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จึงเริ่มสร้างแบรนด์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2006 นำเสนอความมีเสน่ห์ของชุดเสื้อผ้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากยุโรป ภายมุมมองการประยุกต์ของสถาปัตยกรรมสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่น ทันสมัยและใช้งานได้จริง นำเสนอความโดดเด่นและสง่างามของผู้หญิงผ่านนิยาม 3 ข้อ คือ Timeless ความไร้ซึ่งขอบเขตด้านกาลเวลา ซึ่งไม่ว่าผลนั้นจะถูกออกแบบมาตั้งแต่เมื่อไรแต่จะยังคงทันสมัยอยู่เสมอ Noble ความมีคุณค่า สร้างความหรูหราและเป็นชนชั้นสูง Glamorous ความมีเสน่ห์ น่าดึงดูด ใส่ใจในพฤติกรรมของผู้หญิงและนำมาใช้ในการ

ออกแบบด้วย โดยเน้นการตกแต่งเป็นพิเศษในด้านซ้ายของซิ่นงานเพราะผู้หญิง 95% มักจะหันด้านซ้ายมือเพื่อใช้ในการถ่ายรูป ออกแบบให้เหมาะกับรูปร่างของผู้สวมใส่ สามารถใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวันทั้งชุดทำงานและงานราตรี และยังได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบจาก คริสเตียนดิออร์ (Christian Dior) และ กาเบรียล ชาแนล ที่เน้นสร้างผลงานเพื่อปลดปล่อยข้อจำกัดของผู้หญิง (Gabrielle Chanel) (ภานุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2562)

ผลงาน “Le Smoking Suit จาก Poem Cruise 2019 collection Once in a blue moon” ถูกสวมใส่โดย พรรณิการ์ วานิช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บัญชีรายชื่อพรรคอนาคตใหม่ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2562 กลายเป็นกระแสร้อนแรงและถูกพูดถึงในความเหมาะสมของเครื่องแต่งกายที่ไม่ตรงกับธรรมเนียมปฏิบัติในการไว้ทุกข์ที่ควรใส่สีดำทั้งชุด ผู้ออกแบบมีแนวคิดเรื่องการเท่าเทียมของผู้ชายและผู้หญิง ผลงานออกแบบเน้นการตัดเย็บที่ละเอียดเรียบร้อย เน้นเข้ารูปเพื่อนำเสนอรูปร่างที่สวยงามของผู้หญิง ให้สีไล่ระดับจากสีเข้มไปหาสีอ่อนได้อย่างนุ่มนวล ให้อารมณ์ความน่าหลงใหล ลึกลับ ลุ่มหลงและเย้ายวน โดยการให้สีเน้นใช้สีโทนเข้มบริเวณช่วงกลางของร่างกายหรือบริเวณที่ตัดเย็บให้ดูเล็กหรือเข้ารูปและใช้สีโทนอ่อนบริเวณช่วงบนหรือช่วงล่างของร่างกายหรือบริเวณที่ตัดเย็บให้ดูมีปริมาตรมากขึ้น การใช้สีลักษณะนี้ทำให้เกิดแสงและเงา ยิ่งเน้นให้ผู้สวมใส่มีรูปร่างช่วงเอวให้คอดเล็ก ทำให้ช่วงอกและสะโพกชัดเจน

ภาพ 26 เลอ สมอกิง สูท (Le Smoking Suit) จาก Poem

ที่มา: จาก https://www.sentangsedtee.com/exclusive/article_119601

ดังนั้นการออกแบบของชวณล เน้นการออกแบบเพื่อยกระดับและเสริมภาพลักษณ์ผู้หญิงผ่านการความงาม เน้นตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมของผู้ใช้งานเป็นหลัก สร้างคุณค่าของผลงานผ่านการบอกเล่าด้านมูลค่า ความคุ้มค่าและสามารถสร้างแรงดึงดูด ความเข้ายวนทางเพศให้กับผู้ชายโดยเน้นการเสริมอกและสะโพก สร้างช่วงเอวให้ดูคอดเล็ก ช่วงขาหรือแขนให้ดูเรียวยาวหรือหุ่นนาฬิกาทรายผ่านเทคนิคการให้สีและการจัดเย็บ เป็นการยอมรับ ศิโรราบ ต่อมุมมองภาพลักษณ์ของผู้ชายกำหนด ผลิตซ้ำแนวคิดขายเป็นใหญ่แต่ในขณะเดียวกันก็ใช้มุมมองดังกล่าวสร้างเสริมอำนาจ (Empower) ให้ผู้หญิงมีจุดยืนเพื่อต่อสู้ด้านความเท่าเทียมทางเพศผ่านเครื่องมือที่เรียกว่าเรือนร่าง

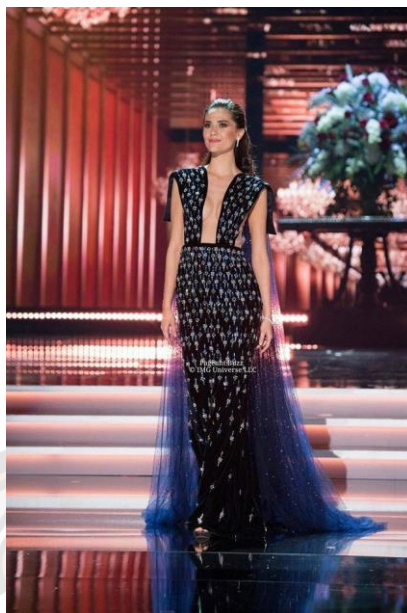
ภาพ 27 ปาณิสรา พิมพ์ปฐ ในชุดเจ้าสาว โดย ชวณล ไคลิรี

ที่มา: จาก <https://www.sanook.com/women/20363/>

พลพัฒน์ อัครวะประภา ภายใในระยะเวลายี่ปี พลพัฒน์ อัครวะประภา เป็นดีไซเนอร์ที่สำคัญของวงการแฟชั่นไทย เรียนจบจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านการสร้างแบรนด์ และปริญญาโทด้านการบริหารจาก Claremont Graduate School of Management หลังจากนั้นลงเรียนด้านแฟชั่นดีไซน์และเริ่มต้นทำงานที่มาร์ค จาคอป (Mark Jacobs) และแม็กซ์ มา

ร่า (Max Mara) โดยหลังจากก่อตั้งแบรนด์อาซาวา (Asava) ในปี พ.ศ. 2551 ได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการฝ่ายสร้างสรรค์แบรนด์ อีกทั้งยังเป็นประธานสมาคมแฟชั่น กรุงเทพฯ และยังเป็นทีปรึกษาด้านการออกแบบและภาพลักษณ์ให้กับหลากหลายองค์กร อาซาวาเป็นแบรนด์ที่เน้นการนำเสนอความเรียบง่ายแต่ดูหรูหราให้กับเครื่องแต่งกายของผู้หญิง คอลเล็กชั่นแรกที่เปิดตัวบน แอลแฟชั่นวีค (Elle Fashion Week) นำเสนอตัวตนและความหลงใหล ด้วยการนำความเรียบง่ายของโครงเสื่อใน ปี 1990 มาปรับให้ทันสมัย ด้วยการใส่กระโปรงทรงสอบ กระโปรงจีบทรงเอ เทรนซ์เดรส จนกลายเป็นตัวตนของอาซาว่า ซึ่งมีความแตกต่างจากแบรนด์อื่น ๆ ที่เน้นความเป็นแฟมินีน (Feminine) ในยุคนั้น ต่อมาได้รับคัดเลือกเป็นดีไซเนอร์ในการออกแบบและตัดเย็บชุดราตรีสำหรับมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์เป็นระยะเวลา 4 ปี โดยได้ออกแบบชุดให้กับ อนิพรณ์ เฉลิมบูรณะวงศ์ ปี พ.ศ. 2558 ชลิตา ส่วนเสน่ห์ ปี 2559 มารีญา พูลเลิศลาภ ปี พ.ศ. 2560 และศุภิตา กาญจนรินทร์ ปี พ.ศ. 2561 โดยมีหลักการออกแบบที่แตกต่างไปจากอุดมคติความงามการออกแบบของนางงามที่ล้ำสมัยที่เน้นส่วนเว้า โค้งของเรือนร่างผู้หญิง สูโครงเสื่อที่ได้รับแรงบันดาลใจจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่มีความทันสมัยขึ้น เน้นออกแบบให้เหมาะสมกับบุคลิก สัดส่วนรูปร่างและความเป็นตัวตนของนางงามแต่ละคน ซึ่งได้รับเสียงชื่นชมจากนักวิจารณ์แฟชั่นระดับโลก (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2562)

ผลงาน “ชุดราตรีมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2017” สวมใส่โดย มารีญา พูลเลิศลาภ ได้รับแรงบันดาลใจมาจากฉลองพระองค์ชุดไทยสไบสองชายของพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เลือกใช้ผ้ากำมะหยี่ ซิลค์ เวลเวท (Silk velvet) สีน้ำเงินเข้ม ผสมผสานผ้าโปร่งบริเวณเคบด้านหลัง สร้างความพลิ้วไหวเมื่อผู้สวมใส่เคลื่อนไหว เพิ่มมิติด้วยการคริสตัลสวารอฟกี (Swarovski) ในโทนสีต่างๆ ไส้สีและรูปทรง ลวดลายร่วมสมัย สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทย ทำให้ชุดมีมิติ เพิ่มการตัดเย็บผ่าช่วงอกด้านหน้า ให้เห็นถึงเนินอก เพิ่มความเ้ายวน หน้าคันทา ขับเน้นความสง่างามให้กับผู้สวมใส่ได้เป็นอย่างดี

ภาพ 28 มารีญา พูลเลิศลาภ ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา

ที่มา: จาก <https://women.mthai.com/beauty-pageant/388536.html>

ผลงาน “ชุดราตรีมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2016” สวมใส่โดย ชลิตา ส่วนเสน่ห์ เลือกใช้ผ้าไหมเนื้อเคปสีดำ มีจุดเด่นที่ปักด้วยคริสตัลสวารอฟกี้ (Swarovski) ลวดลายไทยทั้งชุดที่ผ่านการลวดทอนให้มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น แสดงถึงอารยธรรมของไทยที่รุ่งเรืองในแบบสากล ได้รับแรงบัลดาลใจมาจากฉลองพระองค์ชุดไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผสมผสานแนวคิดการตัดเย็บชุดราตรีแบบตะวันตก เน้นออกแบบให้เหมาะสมกับผู้สวมใส่

ภาพ 29 ชลิตา ส่วนเสน่ห์ ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา

ที่มา: จาก <https://women.mthai.com/beauty-pageant/388536.html>

ผลงาน “ชุดราตรีสีขาวคอวี สวมใส่โดย อนิพรณ์ เฉลิมบูรณะวงศ์ มิสยูนิเวิร์ส ไทยแลนด์ 2015 เลือกใช้ผ้าซาตินสี ขาวปักเลื่อมเงิน มีผ้าคลุมหลังสี เดียวกับ ทำให้ผู้สวมใส่ดูหรูหรา มีความสดใสและทันสมัย เป็นที่ ชื่นชม ของสื่อและนักวิจารณ์

ภาพ 30 อนิพรณ์ เฉลิมบูรณะวงศ์ ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา

ที่มา: จาก <https://women.mthai.com/beauty-pageant/388536.html>

ผลงาน “ชุดราตรีสีแดงสดของ โศภิตา จิระไตรธาร มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ปี 2018 โดย พลพัฒน์ อัศวะประภา ที่ได้รับการเฉิดฉายและโชว์ตัวในรอบ 10 คนสุดท้าย ได้รับแรงบัลดาลใจมาจากแฟชั่นไอคอนแห่งสยามประเทศ และได้รับแรงบัลดาลใจหลักคือฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในยุคปี 60-70 ที่มีการออกแบบและตัดเย็บด้วยห้องเสื้อบัลแมง ผู้ออกแบบมีการนำคริสตัลสวารอฟกี้ (Swarovski) มากกว่าหนึ่งแสนเม็ดมาใช้ปักเพื่อประดับตกแต่ง เนื้อผ้าที่เลือกใช้ถูกผสมผสานระหว่างผ้าไหมและผ้าตาข่ายปักทับด้วยเม็ดคริสตัล มีการออกแบบโดยคำนึงถึงรูปร่างของผู้สวมใส่เป็นหลัก สร้างส่วนเว้าโค้งและทรวดทรงที่ชัดเจน เน้นโครงชุดทรงนาฬิกาทราย เผยให้เห็นช่วงไหล่บ่าที่เป็นจุดเด่นของผู้สวมใส่เอง ตัดเย็บผ้าข้างลำตัวแนวยาวทำให้มีภาพลักษณ์สวย เย้ายวนใจมากยิ่งขึ้น เสริมความหรูหรามากขึ้นด้วยชายกระโปรงจีบรูปครึ่งวงกลม เลือกใช้สีแดงสดที่ทำให้โดดเด่นและสะดุดตา สร้างให้ผู้สวมใส่ดูมั่นใจ ช่วยขับเน้นความสง่างามของผู้สวมใส่ เสริมภาพลักษณ์ให้กับตัวแทนประเทศไทยได้เป็นอย่างดี (นาทานาม ไวยหงส์, 2561)

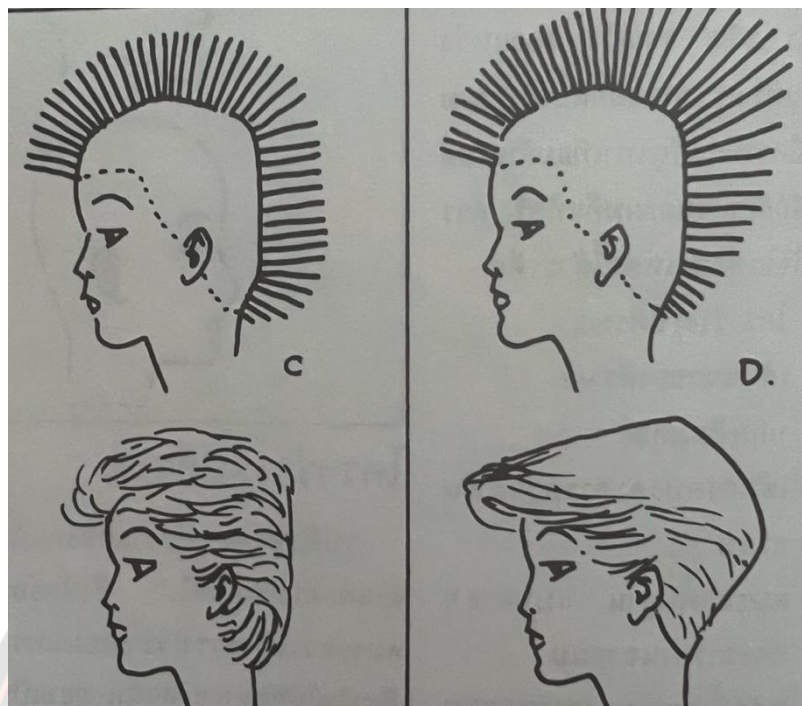
ภาพ 31 โศภิตา จิระไตรธาร ในชุดของ พลพัฒน์ อัศวะประภา เนื้อผ้าและการตกแต่ง

ที่มา: จาก <https://www.vogue.co.th/fashion/article/ningdressasava>

ดังนั้นพลพัฒน์ใช้หลักการออกแบบเพื่อเน้นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของผู้หญิง ด้วยการนำเสนอความงามจากการส่งเสริมภาพลักษณ์ดั้งเดิมผ่านลดทอน การตีความรูปแบบใหม่ และเพิ่มเสริมจุดเด่นในเรือนร่างของผู้สวมใส่ในลักษณะปัจเจก เพิ่มแรงดึงดูดด้วยการใช้ความเ้ายวนทางเพศผลิตซ้ำแนวคิดดังกล่าวผ่านเรือนร่าง และย้งนำเสนอภาพลักษณ์ให้ดูมีมูลค่า หุหุหุและมั่นใจ

จากการศึกษาผลงานการออกแบบเสื้อผ้ากับสตรี พบว่ามีหลักการออกแบบเพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพของผู้สวมใส่เป็นหลัก มุ่งเน้นการดึงดูดเด่นและปกปิดจุดด้อยของผู้สวมใส่เพื่อสร้างให้ผู้สวมใส่ดูโดดเด่นน่าจับตามอง อย่างไรก็ตามทรงผมก็ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ โดยมีการเลือกใช้การจัดแต่งทรงที่ดูเรียบง่ายและไม่โดดเด่นมากนักเพื่อไม่ให้ดึงดูดจุดสนใจไปจากเสื้อผ้า ซึ่งเป็นงานออกแบบของผู้ออกแบบ อีกทั้งยังสามารถแสดงออกถึงความ เป็นสตรีได้เป็นอย่างดี

น้อย เชื้อวิวัฒน์ โรงเรียนเสริมสวยเกตุวดี พ.ศ. 2519 ครูน้อย เชื้อวิวัฒน์ ช่างผมผู้มีวิสัยทัศน์ ได้ก่อตั้งโรงเรียนเสริมสวยเกตุวดีขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยความคิดที่ว่า วิชาการเสริมสวยเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีการเคลื่อนไหวและมีวิวัฒนาการตลอดเวลา โดยในปีต่อมาก้าวไปข้างหน้าอีกขั้นด้วยการร่วม หุ่นกับช่างผมแชมป์โลกชาวอิตาลี หม่อมราชวงศ์ จีจี แกนดินี (Mr. Gigi Gandini) และได้เปลี่ยนชื่อ เป็น สถาบันเกตุวดี-แกนดินี และต่อมาในปี 2529 เกตุวดี-แกนดินี สร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ให้กับ วงการเสริมสวยไทยกับการติดอันดับ 1 ใน 7 ของโลกในการแข่งขันทำผมระดับ Hair World ซึ่ง ณ จุดนี้เองที่ทำให้ เกตุวดี-แกนดินี ก้าวขึ้นมาเป็นสถาบันเสริมสวยนานาชาติแห่งแรกของไทย และ สร้างสรรค์ผลงานที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับในฝีมือ ทักษะ และความประณีตมาจนถึงปัจจุบัน โดย น้อย ได้กล่าวถึงหลักการออกแบบทรงผมและวิธีแก้ปัญหารูปศีรษะว่า “ศีรษะลูกค้าแบนมาก เมื่อ ซอยผมช่วงเสมอประเกทเสีย จะเน้นให้ศีรษะแบนมากขึ้น จึงจำเป็นต้องอำพรางด้วยการซอยผมช่วง ที่เหนือจากส่วนจากส่วนที่แบนของศีรษะให้ยาวกว่า แม้จะต้องการผมเสียเสมอก็ตาม เมื่อผมตกลงมา จะไล่เท่ากันดูเสมอกัน” (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.)

ภาพ 32 ร่างรูปศีรษะแบนและการแก้ปัญหา โดยน้อย เชื้อวิวัฒน์

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

จากการออกแบบทรงผมด้วยเทคนิคการซอย ของน้อย เชื้อวิวัฒน์ ทำให้ทราบว่ายานิยามของ ผมสวยและทรงผมที่สวยงาม ขึ้นอยู่กับรูปศีรษะและความแบน บุปของรูปศีรษะเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ หรือไม่งามมีความจำเป็นต้องกลบ อำพรางจุดด้อย หรือจุดบกพร่องของศีรษะ ให้เกิดผลลัพธ์ความ โทนิก ทวย ซึ่งเป็น และหากโทหนักหรือทวยมาก ก็จะออกแบบไม่ให้ศีรษะดูโตจนเกินงาม

มิลบอน (Milbon) บริษัทผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับเส้นผมและหนังศีรษะ จาก ประเทศญี่ปุ่น ได้นำเสนอผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมยอदनิยมของบริษัท Feminity Line ORDEVE (เฟมินิตี ลาย์ ออดีฟ) เปิดตัวในปี พ.ศ. 2561 ในช่วงฤดูใบไม้ผลิถึงฤดูร้อน โดยนำเสนอผลิตภัณฑ์เปลี่ยน สีผมสีชมพู ที่มีความแตกต่างจากเฉดสีชมพูทั่วไปตามท้องตลาด ที่เน้นการให้ผลลัพธ์ของสีที่สวยงาม นุ่ม ละมุน ไม่ดูฉูดฉาด ผสมผสานกับโทนสีซีซ่า (Ash) หรือสีเทาเพื่อเพิ่มสีหม่นให้กับเส้นผม เฉดสีดังกล่าว ถูกออกแบบมาให้มีความโปร่งใส เพื่อสร้างมิติให้กับเส้นผม แม้สีหลุดก็ยังไม่ทำให้เกิดสีส้มที่เป็นสีผม ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิง ตอบโจทย์ผู้หญิงในทุกรูปแบบการใช้ชีวิต ทุกเพศ ทุกวัยและยังใส่ใจเรื่อง สำคัญที่เป็นข้อกังวลใจของผู้หญิงคือ ไม่ทำให้ผมเสีย ภายหลังการทำสีผมยังคงความนุ่มลื่น เงางาม

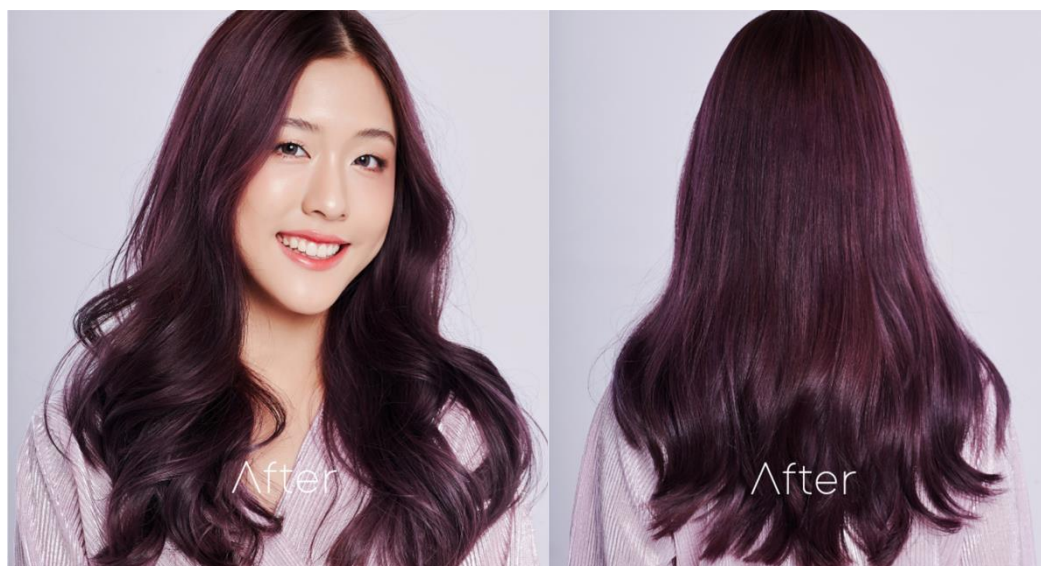
เฉดสี “เฟมินิตี้ พิงก์ (Feminity Pink)” เน้นสำหรับผู้หญิงที่มีผมธรรมชาติค่อนข้างดำไปทางสีเหลือง ออกแบบสีผสมมาให้เป็นสีชมพูที่ผสมกับสีม่วงแบบคล้ายสีของไวน์แดง มีทั้งหมด 6 เฉดสีย่อย แยกตามระดับความสว่าง เข้ม - อ่อนของสี ให้ผลลัพธ์ 2 กรณีที่แตกต่างกัน ทั้งการใช้งานบนผมธรรมชาติและผมที่ผ่านเทคนิคการฟอกสีผม (Bleach) ให้ดูสว่างขึ้นก่อน ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันไป ทำให้ผู้หญิงที่ทำความสวยงาม นุ่มนวลและน่าทะนุถนอม แผงไปด้วยความมีเสน่ห์ น่าหลงใหล

ภาพ 33 เฉดสี “เฟมินิตี้ พิงก์ (Feminity Pink)” ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผมอติฟ โดย มิลบอน

ที่มา: จาก <https://www.milbon.co.th/blog/3/feminity-line>

เฉดสี “เฟมินิตี้ แอช พิงก์ (Feminity Ash Pink) ออกแบบมาสำหรับผู้หญิงที่มีสีผมธรรมชาติค่อนข้างดำไปทางสีแดง โดยการเติมสีโทนซีเถ้า (Ash) หรือโทนเทาเพื่อช่วยกลบเม็ดสีโทนแดงบนพื้นผมให้ดูให้ผลลัพธ์ผู้หญิงที่หวานละมุนแต่ไม่หวานเลี่ยน ทั้ง 6 เฉด ตามระดับความเข้ม อ่อนของสีผม หากต้องการประกายสีที่เด่นชัด ใช้การฟอกผม (Bleach) เข้ามาช่วยทำให้ผมสว่างก่อนการใช้ผลิตภัณฑ์เฉดสีดังกล่าวนำเสนอความหวานโรแมนติกกึ่งลึกลับให้กับผู้หญิง แผงไปด้วยความทันสมัย

ภาพ 34 เฉดสี“เฟมินิตี้ แอช พิงก์ (Feminity Ash Pink)” ด้านหน้าและหลัง

ที่มา: จาก <https://www.milbon.co.th/style/94/feminity-ash-pink>

โดยสรุป มิลบอน เลือกการนำสีมาเป็นตัวแทนเพื่อแสดงออกความเป็นตัวตนของผู้หญิง โดยเฉดสีที่มิลบอนเลือกนำมาใช้เพื่อทำการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงให้ดูมีความหวานละมุนมีเสน่ห์ คือเฉดสีชมพู ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ต้องมีความหวานเรียบร้อย ยังคงมีหลักการออกแบบคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก ในที่นี้ก็คือผู้หญิงที่รักสวยรักงาม ทะนุถนอมเส้นผม ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงบรรทัดฐานของสังคมเกี่ยวกับเพศภาวะ (Gender) ของผู้หญิงที่สวยงาม หวาน ต้องไว้ผมยาว

ภาพ 35 ระดับความสว่างและผลลัพธ์บนผมธรรมชาติและผมที่ผ่านการฟอก (Bleach)

ที่มา: จาก <https://www.milbon.co.th/blog/3/feminity-line>

(สมศักดิ์ ชลาชล, 2550) ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยธุรกิจทำผม โดยมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผม ทรงผม ร้านตัดผม รวมถึงข้อบังคับและข้อกำหนด พบว่าก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 อาชีพช่างทำผมหรือช่างเสริมใช้การนำอุปกรณ์ตัดแต่งทรงออกให้บริการตามบ้านเรือน ภายหลังเริ่มมีการจัดตั้งโรงเรียนและสถาบันเพื่อสอนตัดผมสำหรับบุคคลทั่วไป ทำให้เกิดการพัฒนอาชีพ มีการเปิดหน้าร้านและธุรกิจทำผม และในสมัยจอมพล. ปิบูลสงคราม ได้มีการส่งเสริมให้ช่างตัดผมเป็นอาชีพสงวนของคนไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2482-2542 และภายหลังได้เปิดให้บุคคลต่างด้าวสามารถประกอบอาชีพได้โดยเสรี เนื่องจากความกดดันของ IMF ซึ่งจากผลการศึกษา สมศักดิ์ มองว่า ควรจัดตั้งสภาวิชาชีพช่างผม และรัฐควรมีการออกใบรับรองเพื่อยกระดับมาตรฐานและคุ้มครองวิชาชีพช่างผมให้อยู่ต่อไป

ทั้งนี้ (สมศักดิ์ ชลาชล, 2553) ศึกษาสภาพการประกอบอาชีพช่างทำผมไทย เพื่อพัฒนามาตรฐานอาชีพช่างทำผมตามระดับคุณวุฒิวิชาชีพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ช่างทำผมที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ยอมรับในกลุ่มอาชีพช่างตัดผม และมีร้านเสริมสวยเป็นของตัวเอง ช่างตัดผมทั่วไป รวมถึงช่างตัดผมอิสระ จำนวน 50 คน พบว่าทำเลที่ตั้งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมถนน บริเวณแหล่งชุมชน มีการแบ่งพื้นที่

ภายในร้านในการให้บริการ พักคอยและพื้นที่สำหรับเก็บของ ในการตกแต่งร้านมีความแตกต่างกันไป สำหรับร้านขนาดใหญ่ใช้ตราสัญลักษณ์สินค้าและการตกแต่งเพื่อดึงดูดลูกค้า ส่วนร้านขนาดเล็กไม่มีแนวคิดเรื่องการประดับ ตกแต่งร้าน ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในช่วงอายุ 20-45 ปี การศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงปริญญาตรี มีทักษะการปฏิบัติงานดีแต่ยังไม่มีความเป็นมืออาชีพ ยังขาดความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการร้าน และช่างผสมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่ออาชีพมาก โดยเสนอแนวคิดการพัฒนาวิชาชีพโดยการร่างมาตรฐานอาชีพช่างผสมออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ช่างสระ-ทราย ช่างทำผมระดับต้น กลาง สูง และเชี่ยวชาญ ประกอบไปด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านฝีมือ การบริการ การบริการและด้านทัศนคติในการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า อาชีพช่างทำผมและการทำผมอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน กระจายตัวอยู่โดยทั่วไป มีผู้ประกอบการและช่างผสมสัญชาติไทยเป็นหลัก มีความแตกต่างกันของช่างผสมในแต่ละบุคคลตามแต่แนวความคิด การศึกษาและเงินทุนในการประกอบกิจการ มีความพยายามในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการให้บริการอย่างเป็นมืออาชีพอยู่เป็นระยะในช่างผสมทุกระดับ การศึกษาและประสบการณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยการสร้างสรรค์และนำเสนอแฟชั่นทรงผมตามเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยม โดยศึกษาปัจจัย แนวโน้ม รูปแบบและเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยมในไทยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยออกแบบวิธีดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจากการตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และออกแบบเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ได้จำแนกวิธีดำเนินการวิจัยออกแบบ 3 ขั้นตอนได้ ดังนี้

1. ศึกษาแนวโน้มการเกล้าผมและกระบวนการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าและแนวคิดสตรีนิยม
2. กระบวนการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้า
 - จัดทำแผนภาพสร้างแรงบันดาลใจ (Mood board)
 - จำทำแบบร่างผลงานออกแบบทรงผม (Sketch design)
 - ปรับปรุงและขยายแบบร่างผลงานออกแบบทรงผม
 - ผลิตและนำเสนอผลงาน
3. การพัฒนาเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ตาราง 2 ระเบียบวิธีวิจัย

ลำดับ	รายการ	หน่วยวิเคราะห์	วิธีการ
1	แนวโน้มการเกล้าผมในอดีตเป็นอย่างไร และส่งผลต่อการเกล้าผมของสตรีในปัจจุบันอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา - บรรทัดฐาน - ช่วงชั้นทางสังคม - นโยบายรัฐ - การรับรู้ด้านความงาม 	<ul style="list-style-type: none"> ● วิเคราะห์ที่มาของการเกล้าผมในประเทศไทย ● วิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกล้าผม ● ตรวจสอบความซ้ำของรูปแบบทรงผมเกล้าในปัจจุบัน ● เปรียบเทียบความสอดคล้องและการดำรงอยู่ของรูปแบบการเกล้าผมในอดีตกับปัจจุบัน
2	มีกระบวนการในการสร้างสรรค์และนำเสนอแฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าตามแนวคิดสตรีนิยมได้อย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ - บริบททางสังคม - ศิลปิน นักออกแบบ - หลักการออกแบบ - ฐานความรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● วิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้วยแนวคิดสตรีนิยม ● ศึกษากระบวนการนำเสนองานศิลปะที่ใช้แนวคิดสตรีนิยม

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ศึกษาแนวโน้มการเกล้าผมและกระบวนการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าตามแนวคิดสตรีนิยม

1. สำนวจความซ้ำของรูปแบบทรงผมเกล้าในปัจจุบัน

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผลงานการออกแบบทรงผมเกล้าผ่านภาพถ่ายของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดีย (Social media) อินสตาแกรม (Instagram) ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2566 โดยใช้ #ทำผมเจ้าสาว #ทำผมไปงาน จำนวน 2,000 ผลงาน จากจำนวนโพสต์ทั้งหมด 126,000 โพสต์ และ 40,800 โพสต์ตามลำดับ

1.2 เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามวิธีการวิจัยของการวิเคราะห์ที่มาของการเกล้าผมในประเทศไทย และการวิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อทรงผมสตรีในอดีต อาศัยการสืบหาข้อมูลเชิงอักษรและภาพประกอบเชิงประวัติศาสตร์ และการสืบค้นความนิยมและการคงอยู่ของทรงผมเกล้าในปัจจุบัน นำการสำรวจหาความซ้ำของทรงผมเกล้า โดยใช้รูปแบบทรงผมเกล้าจากตำราเรียนวิชาผมเกล้า (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) เทียบเคียงทรงผมเกล้าหลักสูตรต้นแบบวิชาเสริมสวย (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.) และสำรวจจากภาพถ่ายทรงผมเกล้าของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดีย (Social media) อินสตาแกรม (Instagram) ซึ่งมีการโพสต์ ภายในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2566 โดยใช้ #ทำผมเจ้าสาว #ทำผมไปงาน เรียงลำดับ ยอดนิยม โดยไม่นับจำนวนภาพถ่ายผลงานซ้ำ จนความซ้ำของจำนวนทรงผมเกล้าแต่ละทรง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ จำนวน 2,000 ผลงาน นำมาซึ่งแนวทางการออกแบบทรงผมเกล้ารูปแบบใหม่ตามกระแส

1.3 รูปแบบทรงผมเกล้า

น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป. นำเสนอรูปแบบทรงผมเกล้า โดยมีการนำวัฒนธรรมและอิทธิพลจากตะวันตกมาประยุกต์ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานตามสถานการณ์ กาลเทศะ โดยการเกล้าผมถูกแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือการเกล้าที่มีการยีผมและไม่มีการยีผมร่วมด้วย แบ่งย่อยออกเป็น 5 ทรง ได้แก่

1) มวยหลักแบบที่ 1 ยีผมทั้งศีรษะ หวีให้เรียบมาด้านหลังบริเวณท้ายทอย มัดรวบต่ำ ขมวดปลายผมเป็นจุกเล็ก ๆ ใช้กิ๊บเก็บปลายผมให้เรียบร้อย

ภาพ 36 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 1

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

2) มวยหลักแบบที่ 2 ยึดผมบริเวณผมด้านบนหลังใบหู หัวใจนเรียบตึง ใช้ยางรวบมันให้แน่น จากนั้นทำขึ้นตอนเดียวกันกับผมช่วงด้านหลังใบหู ส่วนปลายผมที่เหลือใช้การขมวดเป็นจุกและเก็บซ่อนปลายผมด้วยกิ๊บ

ภาพ 37 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 2

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

3) มวยหลักแบบที่ 3 ทำได้โดยแบ่งครึ่งหน้า-หลัง กึ่งกลางศีรษะผ่านใบหูทั้ง 2 ข้าง รวบผมกลางศีรษะจากนั้นมัดยางไว้ ผมด้านหน้าสร้างลอนผมเป็นคลื่นทั้งด้านซ้ายและขวา หวีเก็บปลายผมส่วนที่เหลือไปด้านหลังผมส่วนด้านหลังหวีให้เรียบขึ้นไปพบกับผมกลางศีรษะ แบ่งเป็นช่อมีจำนวนปลายผมแต่ละช่อติดกีบเพื่อความสวยงาม

ภาพ 38 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 3

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

4) มวยหลักแบบที่ 4 ยึดผมทั้งศีรษะ หวีให้เรียบมาด้านหลังยึดติดด้วยกีบ ยีและหวีผมอีกด้านมาทางด้านหลังเช่นเดียวกัน จากนั้นหวีทบปลายผมทั้งสองด้านเข้าด้วยกันเป็นลักษณะแท่งยาวเรียวตามแนวความสูงของศีรษะหรือคล้ายผลของกล้วยหอม จากนั้นเก็บความเรียบร้อยโดยหวีผมช่วงด้านบนและด้านหลังให้เข้าทรง

ภาพ 39 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 4

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

5) มวยหลักแบบที่ 5 ยึดผมทั้งศีรษะ หวีผมเริ่มจากด้านหลังให้เรียบมาบนใช้ยางรวมติดไว้ จากนั้นทำเช่นเดียวกันกับผมช่อด้านบน ปลายผมแบ่งเป็น 9 ช่อ ในแต่ละช่อยี่ให้พู่มีเนื้อผม หวีให้เรียบ วางซ้อนกันไปเป็นทิศทางเดียวกันที่ละช่อจนครบจะได้รูปทรงคล้ายตะกร้อ

ภาพ 40 ทรงผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 5 โดย น้อย เชื้อวิวัฒน์

ที่มา: น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป.

2. การสืบค้นเทคนิคและกระบวนการออกแบบทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้า

มีข้อคำนึงถึงที่ได้จากการเปรียบเทียบ สรุปผลจากศิลปินและนักออกแบบหลากหลายประการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านความงามอย่างสมบูรณ์แบบของผู้หญิง สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การออกแบบผลงานให้เกิดความงาม จากคุณค่าของผลงาน มีแนวคิดที่มา สามารถสัมผัส สะท้อนและสร้างแรงบันดาลใจ สื่อสัญญาณผ่านบริบทที่ต้องการนำเสนอ สร้างสุนทรียะและมีดีอันหลากหลายแก่ผู้คน

2) การออกแบบให้เกิดจากความสมมาตรของรูปหน้าทั้งชายและขวา (Anthony C Little, Benedict C Jones, Lisa M DeBruine, 2011)

3) การออกแบบให้เกิดความสมดุลของรูปหน้า เช่น รูปหน้ากลม รูปหน้ายาว รูปหน้ากลม และรูปหน้าเหลี่ยมอ้างอิงตามการแต่งหน้าตามรูปหน้า (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป)

4) การออกแบบทรงผมเพื่อแก้ปัญหารูปหน้า ปกปิด อำพราง จุดด้อยหรือส่วนที่ไม่ต้องการ และนำเสนอในส่วนสวยงาม (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) หรือสามารถสร้างส่วนสวยงามดังกล่าวให้มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น (ลำยองค์ บุญยรัตพันธุ์, ม.ป.ป.)

5) การออกแบบทรงผมตามรูปศีรษะ ให้มีความกลมทวย ไม่แบน บุบ หรือโหนก ทวยมากจนเกินไป (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป)

6) การออกแบบเพื่อเน้นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของผู้หญิงไปในทิศทางบวก เช่น ความมั่นใจ ความมีเสน่ห์ ความเ้ายวน ความสวยหวานหรือความสง่างาม

7) ผลิตซ้ำโดยการออกแบบผ่านการลดทอนและการตีความรูปแบบใหม่ในรูปลักษณะ รูปทรงที่มีอยู่เดิม เพื่อสร้างให้เกิดความทันสมัยเป็นสากลมากขึ้น โดยยังไม่ละทิ้งเอกลักษณ์เดิมเพื่อให้หลงเหลือกลิ่นไอที่ยังสามารถรับรู้และสืบค้นกลับได้

8) การใช้แสงและเงามาเป็นส่วนช่วยในการออกแบบเพื่อช่วยเน้นจุดเด่นที่ต้องการนำเสนอ และกลบและอำพรางจุดด้อย ช่วยในการเสริมรูปทรงของผู้หญิงผ่านให้ชัดเจนมากขึ้น

9) การออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานเป็นหลัก ทั้งการออกแบบตามปัจเจกบุคคลหรือทำความเข้าใจในธรรมชาติ พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้หญิงกับทรงผมเกล้า

10) ออกแบบทรงผมตามความเหมาะสมเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่สวมใส่ เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกัน

11) ออกแบบทรงผมตามระยะเวลา สถานที่ สถานการณ์หรือกาลเทศะ

3. วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเกล้าผม

1) การยีผมเป็นเทคนิคที่ช่วยทำให้ผมแลดูหนาขึ้น เป็นวิธีการพื้นฐานในการเกล้าผม มีอุปกรณ์จำเป็นคือ หวีสำหรับยีที่มีขนาดซี่หัวไม่เท่ากัน ทางหัวแหลม และผลิตภัณฑ์จัดแต่งทรงต่าง ๆ เช่น เจล มูส สเปรย์

ภาพ 41 หวียี

ที่มา: จาก <https://www.sereechaibeauty.com/brown-hair-comb-with-handle/p>

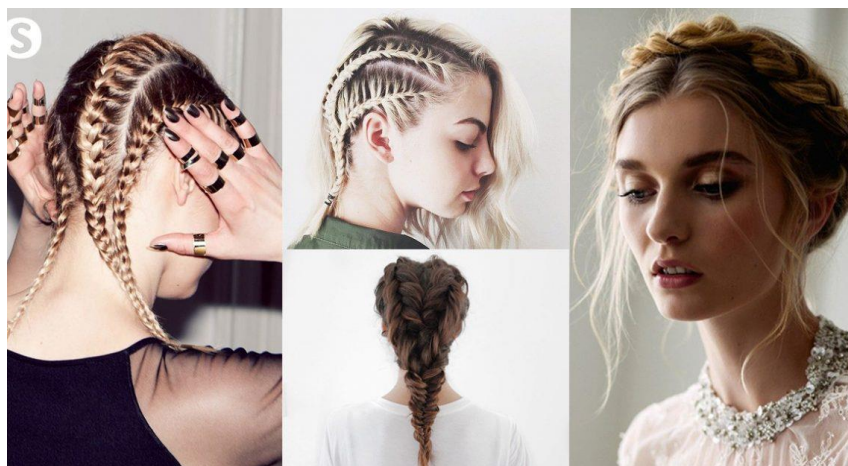
2) การพับ บิด ม้วน เป็นการเปลี่ยนรูปแบบ ฟอรัมของเส้นผมให้ต่างไป สร้างให้เกิดเส้นของข้อผมที่ใหญ่ขึ้น เห็นเด่นชัดขึ้น มีปริมาณมากขึ้นหรือเป็นพื้นฐานในการขึ้นโครงสร้างรูปทรง ใช้ในการตกแต่งทรงและการเก็บทรง

ภาพ 42 การม้วนผมด้วยเครื่อง

ที่มา: จาก <https://www.ladyissue.com/103171>

3) การเปีย คือการสานช่อผมในรูปแบบต่าง ๆ สร้างให้เกิดลวดลาย นำมาใช้ตกแต่งทรง

ภาพ 43 การเปียผม

ที่มา: จาก <https://shopspotter.in.th/content/braid-style>

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้วยแนวคิดสตรีนิยม

1. จัดทำแผนภาพสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบ (Mood board)
แผนภาพแสดงถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ทรงผมเกล้า เพื่อสร้างแนวทางร่วมกับการ
เครื่องแต่งกายและเครื่องประกอบเครื่องแต่งกาย

ภาพ 44 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 1

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ภาพ 45 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 2

ที่มา : กฤตฤกษ์พงษ์ศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ภาพ 46 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 3

ที่มา : กฤตฤกษ์พงษ์ศ์ สิทธิปัญญา, 2565

ภาพ 47 แผนภาพแสดงแรงบันดาลใจในการออกแบบ 4

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2565

2. จัดทำแบบร่างผลงานออกแบบทรงผม (Sketch Design)

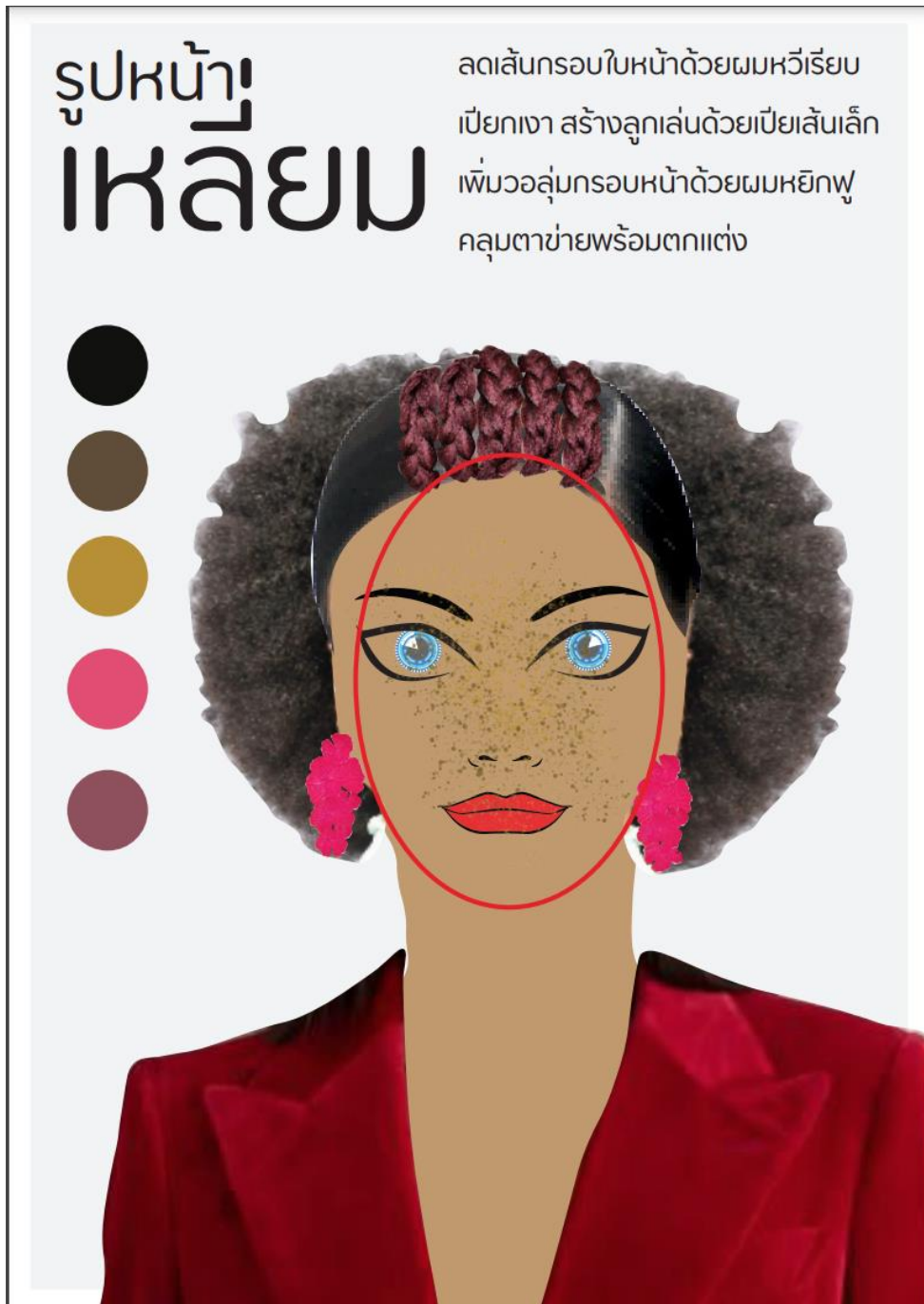
ภาพ 48 ร่างแบบการเกล้าผม

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

3. ปรับปรุงและขยายแบบร่างผลงานออกแบบทรงผม (Sketch Design)

ภาพ 49 ร่างแบบขยาย 1

ภาพ 50 ร้างแบบขยาย 2

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 51 ร่างแบบขยาย 3

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

4. ผลิตและนำเสนอผลงาน

ภาพ 52 ชิ้นตรงกับหัวตุ๊กตา

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 53 กล้าทรงสูงด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 54 กล้าทรงสูงด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 55 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 56 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา : กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 57 เก้าทรงมวยต่ำด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 58 เก้าทรงมวยต่ำด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 59 เก้าทรงมวยกลาง ด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 60 เก้าทรงมวยกลาง ด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

การพัฒนาเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์แพชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยม ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินและนักออกแบบที่สร้างสรรค์ผลงานในแนวคิดสตรีนิยม การศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ที่มาและความสอดคล้องของรูปแบบทรงผมเกล้าในประเทศไทย เพื่อนำมาใช้พัฒนาและสร้างสรรค์ผลงาน อ้างอิงผ่านกระบวนการคิดและผสมผสานของ 3 องค์ประกอบหลักในการออกแบบแพชั่น คือ โค้งเงา (Silhouette) เส้น (Line) และพื้นผิว (Texture) (Jones, S.J., 2005) กั้องค์ประกอบทางสุนทรียะ ศิลปะและเทคนิคการนำเสนอเพื่อความเหมาะสม นำพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

1. หลักการออกแบบแพชั่นทรงผม ซึ่งประกอบไปด้วย การสร้างรูปทรงหรือรูปร่าง (Silhouette) โดยรวมของทรงผมเกล้า การตกแต่งทรงและความงามเส้น (Line) และ พื้นผิว (Texture) โดยอาศัยหลักการออกแบบด้านการทำซ้ำ (Repetition) จังหวะ (Rhythm) ความเปรียบเทียบต่าง (Contrast) ความกลมกลืน (Harmony) สมดุล (Balance) ขนาดสัดส่วน (Proportion) สีสันทัน (Color) แสงและเงา (Light and Shade) (ประเสริฐ พิษยะสุนทร, 2555)

2. เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน ตามโครงร่างรูปสี่เหลี่ยม รูปหน้าสตรี (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) สมมาตรของใบหน้า (Anthony C Little, Benedict C Jones, Lisa M DeBruine, 2011) ความเหมาะสมของทรงผมเกล้า เทคนิคนำเสนอทรงผมให้รับกับรูปหน้าเพื่ออำพราง กลบจุดด้อยเพิ่มจุดเด่นและมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเครื่องแต่งกาย (ลำยองค์ บุญยรัตพันธ์, ม.ป.ป) และการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน (ชวนล ไคสิริ อ้างถึง ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2563)

3. การตีความหมายของผลงานเกี่ยวกับเชิงทฤษฎี และการประเมินคุณค่าทางสุนทรียะ ปรัชญา จริยธรรม แนวคิดและความที่สะท้อนการเป็นตัวตน กลุ่มก้อน สะท้อนสังคม เอื้อต่อความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าของชิ้นงาน

4. การประเมินคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ (สมศักดิ์ ชลาชล, 2550, 2553)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากวิธีการวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมในแนวคิดสตรีนิยม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาปัจจัย แนวโน้ม รูปแบบและเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยมในไทย และเพื่อสร้างสรรค์และนำเสนอแฟชั่นทรงผมตามเทคนิคการเกล้าผมตามแนวคิดสตรีนิยม โดยมีผลการวิจัยดังนี้

รูปแบบทรงผมเกล้าในอดีต

วัฒนธรรมการเกล้าผมในชนชั้นสูงในสยาม เริ่มเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้หญิงมีการไว้ผมยาวขึ้นโดย “การเกล้าผม” เป็นอีกหนึ่งกระบวนการของการออกแบบทรงผมและจัดแต่งเส้นผมให้สวยงาม โดยแต่เดิมคำว่า “เกล้า” เป็นคำนามมีความหมายว่า ศีรษะ หากแต่เมื่อมีการนำไปใช้ในลักษณะของคำกริยาแล้วกลับมีความหมายที่ต่างออกไป สามารถเห็นได้จากสำนวน “ปลุกเรือนแต่พอตัว หวีหัวแต่พอเกล้า” หมายถึงการหวีผมพอเหมาะพอดีกับศีรษะตน แต่งผมเกล้าผมให้รับกับใบหน้า ไม่ทำมาากจนเกินไป (ราชบัณฑิตยสภา, 2555) เดิมสยามไม่ได้มีรูปแบบการเกล้าผมเป็นของตนเอง มีเพียงการไว้ผมสั้นทรงต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากอาณาจักรก่อนหน้าหรืออาณาจักรที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกัน รวมไปถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในการปกครองของสยาม (กรมศิลปากร, 2513)

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ด้วยพระองค์ทรงโปรดวรรณคดี จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าพระองค์เป็นกวีผู้มีพระปรีชาสามารถที่สุดพระองค์หนึ่ง ทรงแปลบทละครพูดภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสเป็นบทละครไทย และพระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่มละครพูดไทยแบบตะวันตกขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการแต่งกายตามละครต้นแบบหรือในแบบตะวันตก ยังทำให้การแต่งทรงผมเกล้าและการประดับผมด้วยเครื่องประดับถูกพัฒนาตามไปด้วย โดยเครื่องแต่งกาย การเกล้าผมและเครื่องประดับผมจากละครเป็นที่นิยมในสตรีชั้นสูงและพระบรมวงศานุวงศ์ในเวลาต่อมา จนถูกพัฒนาต่อเรื่อยมาเพื่อเข้าสู่กระแสนิยมแบบตะวันตก (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, 2505) ต่อมาการเกล้าผมและทรงผมเกล้าของหญิงไทยถูกผูกโยงกับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มิติทางความงามของทรงพระเกศาและฉลองพระองค์ ช่วงต้นพระองค์ทรงพระเกศาตัดลอนตามแบบตะวันตก โดยมีได้มีการเกล้าเก็บทรงในพิธีการสำคัญ หรือการออกพระราชกรณียกิจแต่อย่างใด ภายหลังจากปี พ.ศ. 2449 พบลักษณะของการตกแต่งทรงพระเกศา แบ่งเป็น 3 ระยะตามความซับซ้อนและรายละเอียดของวิธีการเกล้า ได้แก่

ระยะที่ 1 มีการรวบรวมพระเกศาเก็บบริเวณพระจุฑาเมาศในวิธีการที่เรียบง่าย ใช้พิธีการต่างๆ และรวบรวมพระเกศาบ้างหากออกพระราชกรณียกิจต่างพื้นที่ ระยะที่ 2 พัฒนาการเกล้าแต่งทรงพระเกศาที่มีความสวยงาม และมีความซับซ้อนของทรงมากยิ่งขึ้น มีการผสมผสานเส้นโค้งต่อเนื่องด้วยวิธีการตัดผมเป็นลอนแบบตะวันตกบริเวณด้านหน้า เพิ่มลวดลายของทรงพระเกศาให้มีความสวยงาม อ่อนช้อย แต่ยังคงใช้การเกล้ามวยต่ำและกลางเหมือนในระยะแรก และในระยะที่ 3 มีความหลากหลายของทรงพระเกศาเกล้ามากขึ้น ใช้วิธีการเกล้าหลายลักษณะ บ้างมีการรวบรวมสูงตกแต่งปลายผมด้วยข้อผมหรือเครื่องประดับในลักษณะต่างๆ พระเกศาเกล้าบางทรงใช้รูปแบบการเกล้าในแบบวันวันตก เนื่องจากเมื่อพระองค์ ต้องเสด็จติดตามพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชดำเนินประพาสประเทศสหรัฐอเมริกาและทวีปยุโรป พ.ศ. 2503 ต่อเนื่องยาวนานกว่าครึ่งปี อีกทั้งเสด็จเยือนในฐานะพระมหากษัตริย์และพระราชินี ประมุขแห่งประเทศไทย จึงจำเป็นต้องมีการตระเตรียมฉลองพระองค์ให้พร้อม ทำให้ฉลองพระองค์และทรงพระเกศามีการพัฒนาให้ทันสมัยสอดคล้องกัน เช่น เมื่อฉลองพระองค์เป็นชุดราตรีทรงมงกุฎ ทรงเกล้าพระเกศาเกล้ามวยสูงตกแต่งทรงด้วยปลายข้อผมสานต่อกัน เพื่อให้เหมาะสมกับการสวมมงกุฎ โดยได้รับเอาแนวคิดการแต่งกายตามสมัยและเป็นสากลตามแต่ประเทศนั้น ๆ มา หรือเมื่อฉลองพระองค์เป็นชุดไทยประยุกต์ ทรงพระเกศาเกล้ามวยต่ำและมวยสูงแบบเรียบง่าย ไม่นั้นตกแต่งพระเกศามากนัก จะเห็นได้ว่าพระองค์จึงทรงให้ความสำคัญกับการเกล้าพระเกศาไม่น้อยไปกว่าฉลองพระองค์แต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อพระองค์มีฉลองพระองค์ที่มีความหลากหลาย ทรงเกล้าพระเกศาที่เกิดขึ้นจึงมีมากมายตาม อันจะเห็นได้จากสื่อขณะปฏิบัติพระราชกรณียกิจ เมื่อข้าราชการบริพาร ประชาชนผู้ติดตาม ได้พบเจอพระองค์ จึงยึดถือตามแบบอย่าง และนำไปปรับใช้กับการแต่งกายของตน ในฐานะทรงเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนชาวไทย ดังนั้นพระองค์จึงทรงเป็นผู้มีอิทธิพลในด้านความคิดและความงามของหญิงไทย ด้วยทรงเป็นสมเด็จพระราชินีในสมัยหลังยุคประชาธิปไตย (สำนักราชเลขาธิการ, 2539)

ตาราง 3 รูปแบบทรงผมเกล้า

ระยะ	รูปแบบทรง
1	
2	
3	

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

พ.ศ. 2581 ในขณะที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีชาติถูกนิยามคือ การเป็นชาติที่แสดงความยิ่งใหญ่ เป็นหนึ่งเดียว ถูกแสดงออกโดยการขยายอาณาเขต เป็นรูปแบบของรัฐนิยม เพื่อเชื้อเชิญประชาชนให้ร่วมทางไปสู่ความก้าวหน้าเทียบเท่ากับนานาชาติอารยประเทศ ในมุมมองของสตรีเพศ ถูกนิยามให้มีสิทธิ์เข้าถึงความเท่าเทียมและเสมอภาคในทางการเมือง ดังนั้นผู้หญิงซึ่งก่อนหน้านี้เป็นเพียงเมียและแม่ จำเป็นต้องถูกดันออกมาเป็นแนวหน้าทัดเทียมกับผู้ชาย อาจกล่าวได้ว่า บทบาทของผู้หญิงนั้นเป็นบทบาทที่แอบอิงกับอำนาจ ดังนั้นการแต่งกายจึงเป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญ มีความจำเป็นต้องถูกยกระดับ สร้างบรรทัดฐานและมีความพยายามเชื่อมโยงการแต่งกายกับกาลเทศะ (ชนาวรรณ อยู่ประสงค์, 2545) เห็นได้จากการจัดประกวดการแต่งกายตามโอกาส สถานที่และช่วงเวลาที่เหมาะสม อีกทั้งเครื่องแต่งกายกลายเป็นเกณฑ์จำแนก ชนชั้นของผู้หญิง ถึงแม้แนวคิดดังกล่าวถูกผลิตซ้ำและส่งต่อแนวความคิดมาตั้งแต่อดีต เป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในชนชั้นสามัญชนอย่างชัดเจน ซึ่งไม่ได้มีเพียงชนชั้นสูงและชนชั้นปกครองเหมือนดังที่ผ่านมา

พ.ศ. 2503 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงตระหนักว่าปัจจุบันการแต่งกายของไทยถูกวัฒนธรรมตะวันตกกลืนหายไป โปรดให้ศึกษาชุดสตรีไทยและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันโดยประยุกต์มาจากชุดสตรีสมัยก่อน เพื่อนำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นไทยและเป็นแบบแผนที่ชัดเจน เกิดชุดแต่งกายประจำชาติของสตรี เรียกว่า ชุดไทยพระราชานิยม ทั้ง 9 แบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) ออกแบบและตัดเย็บร่วมกับห้องเสื้อ บัลแมง (จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา และวิไลวรรณ สมโสภณ, 2541) ใช้ในการแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาส พร้อมกันนั้นการเกล้าผมก็ถูกนำมาประกอบให้มีความเหมาะสมกับชุดนั้น ๆ ด้วย ต่อมาแนวคิดดังกล่าวถูกส่งผ่านสู่ชนชั้นต่าง ๆ เกิดแนวคิดจัดระเบียบการแต่งกายและทรงผมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเชิญชวนประชาชนเริ่มจากข้าราชการ และประชาชนโดยทั่วไป ได้หยิบยกเอาสิ่งที่คนไทยเห็นจนคุ้นชินตาจากการแต่งกายและทรงผมของชนชั้นนำมาใช้ โดยมุ่งเน้นให้แต่งกายตามชุดไทยพระราชทานหรือชุดไทยสากลที่มีอยู่เดิม นำไปสู่ประชาชนวงกว้างขึ้น จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นชาติไทยในยุคหลังประชาธิปไตย

โดยสรุปแล้ว การเกล้าผม ถือเป็นการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งต่างมีระเบียบและกฎเกณฑ์แตกต่างกันไปตามแต่พื้นที่ ความเชื่อ วัฒนธรรม จารีตและประเพณี ของสังคมหนึ่งๆ เป็นเครื่องสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศสภาวะ สถานะและลำดับชั้นทางสังคม ประเพณีหรือเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมในสมัยนั้น (สมศักดิ์ ชลาชล, 2550) หรืออาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างทางสังคม จารีต วัฒนธรรม ประเพณี เป็นตัวกำหนดให้เกิดอัตลักษณ์ที่นำมาซึ่งการจัดระเบียบ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการถูกควบคุมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ แต่เดิมไม่พบการเกล้าผมในชีวิตประจำวันหรือพิธีการต่างๆ ของวัฒนธรรมสยามช่วงต้น สอดคล้องกับเครื่องแต่งการที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายและการใช้งาน

เป็นหลัก ตามสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมของสยาม ต่อมา มีการรับวัฒนธรรมการไว้ผมยาวและตกแต่งทรงมาจากชาติตะวันตก ผ่านการละครและการแสดงในกลุ่มชนชั้นปกครองเพียงเท่านั้น เมื่อชนชั้นสูงมีปฏิสัมพันธ์กับชนชาติตะวันตกมากขึ้น เกิดการซึมซับวัฒนธรรม มีการประกอบสร้างรูปแบบทรงผมเกล้าใหม่ขึ้นให้สอดคล้องกับเครื่องแต่งกาย เพื่อต้องการ การยอมรับจากนานาชาติอารยประเทศ ถูกส่งต่อจากหลากหลายกรณีตั้งแต่การประกอบสร้าง การสร้างตัวแทน ผ่านทางโครงสร้างด้านบนสู่ชนชั้นด้านล่าง ก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ของสังคมแบบองค์การหรืออมาตยาธิปไตย (Bureaucracy) ไปโดยปริยาย โดยความงามเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดระเบียบในช่วงนั้น ความงามของผู้หญิงเป็นมุมมองของผู้เป็นใหญ่ ชนชั้นสูงหรือชนชั้นปกครอง ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางความงามของผู้หญิงภายใต้กรอบแนวคิด ทัศนคติของตน อุดมคติ และด้วยอิทธิพลที่ต่อชนชั้นล่าง ก่อกำเนิดเป็นค่านิยมทำตามกันเป็นกระแส ต่อมาเมื่อนโยบายของชนชั้นปกครองเปลี่ยนไป ผู้หญิงที่จากเดิมเป็นเพียงเมียหรือแม่นั้น ก็ได้เข้ามามีอิทธิพลในสังคม แอบอิงกับการเสมอภาคทางการเมืองการปกครองของยุคสมัยประชาธิปไตย ความงามในอดีตนั้นจึงงามไม่ใช่เพียงหญิงงามอีกต่อไปแล้ว แต่จำเป็นต้องมีความงามที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนผู้พบเห็นและปฏิบัติตามได้ ผ่านการยึดโยงของการให้ผู้หญิงเป็น “แม่พิมพ์ของชาติ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นภรรยาของข้าราชการในสมัยจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ดังนั้นในช่วงเวลานี้อาจจะทำให้เครื่องแต่งกายและทรงผมของผู้หญิงจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ถูกส่งต่อโดยเปลี่ยนจากการยึดแบบอย่างจากตัวแทนชนชั้นสูง มาเป็นการยึดแบบอย่างตามแนวทางปฏิบัติของชนชั้นปกครอง และถูกผลิตซ้ำต่อมา สนองเป็นนโยบายของรัฐ เมื่อระยะเวลาผ่านไป เมื่อผู้หญิงได้มีความรู้และอำนาจมากยิ่งขึ้น นำมาซึ่งการตระหนักรู้ว่าความงามของผู้หญิงนอกเหนือจากการดึงดูดเพศตรงข้ามที่นำมาซึ่งความรักแล้ว ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของการเสริมอำนาจ (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549) ดังนั้นสื่อจึงเป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทของการนิยามความงามของผู้หญิง ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 โฆษณาต่าง ๆ ที่ถูกเผยแพร่ออกมา นำเสนอถึงความงามภายนอกร่างกายของผู้หญิงซึ่งอยู่ในฐานะปัจเจกบุคคลเป็นหลัก นำมาซึ่งการขยายตัวของกลุ่มธุรกิจที่เข้ามาจัดการและสร้างมาตรฐานด้านความงามของร่างกายผู้หญิง กลายเป็นการจัดระเบียบสตรีภายใต้ระบอบวัฒนธรรมแบบทุนนิยม ทรงผมและเครื่องแต่งกายจึงกลายเป็นสินค้าให้กลุ่มธุรกิจได้เข้าครอบงำและโน้มน้าวใจผู้หญิงก่อกำเนิดธุรกิจเครื่องสำอางและสถานเสริมความงามขึ้นอย่างมากมาย (ธนาวรรณ อยู่ประสงค์, 2545)

เห็นได้ว่า ทรงผมในทุกบริบททางสังคม ล้วนมีกระแสความนิยมเป็นปัจจัย เพื่อให้เกิดการผลิตสร้างอย่างต่อเนื่อง อาชีพช่างผมสตรีจึงเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญ สอดคล้องกับกระแสนิยมของการเกล้าผม ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงจัดทำหลักสูตรต้นแบบของโรงเรียนเสริมสวยขึ้น เพื่อควบคุมให้โรงเรียนสามารถผลิตช่างผมสตรีได้อย่างมีคุณภาพ โดยในวิชาผมเกล้า มีรูปแบบทรงผมจากทรงพระเกศาเกล้าของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เห็น

ได้จากผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 1-5 (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) มีความคล้ายคลึงกับพระเศวตเกล้า ใน ระยะเวลาที่ 1 และ 3 จนสามารถกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบเดียวกัน กระแสนิยมดังกล่าวเกิดขึ้นจากการพบ เห็นทรงพระเศวตเกล้าผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ แล้วประชาชนจึงปฏิบัติตามอย่างพระองค์ ทำให้เกิด กระแสการเกล้าผมลักษณะเดียวกันสำหรับพิธีการ งานสำคัญ สอดคล้องกับบริบทสังคมที่ต้องการ ยกย่องผู้หญิงเพื่อให้ทัดเทียมกับเพศชายตามแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549)

แนวโน้มรูปแบบทรงผมเกล้าในปัจจุบัน

จากการสำรวจการโพสต์รูปภาพการเกล้าผมในโปรแกรม Instagram ในวันที่ 18 ตุลาคม 2562 ใน #ทำผมเจ้าสาว #ทำผมไปงาน อาศัยเกณฑ์ทรงผมเกล้าจากหลักสูตรต้นแบบวิชาเสริมสวย (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.) โดยการเทียบเคียงรูปแบบจากวิชาผมเกล้า (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) พบการเกล้าผมทรงเกล้ามวยต่ำเทียบเคียงมวยหลักแบบที่ 1 เป็นทรงที่ยังมีการเกล้ามากที่สุดใน ปัจจุบัน โดยมีทรงผมเกล้ามวยทรงสูงและเกล้ามวยป่ายข้างเป็นทรงผมเกล้าที่ยังคงพบในปัจจุบัน เช่นกันแต่มีความนิยมลดลงตามลำดับ .

ตาราง 4 ความซ้ำของทรงผมเกล้า

ทรงผมเกล้า	#ทำผมเจ้าสาว	#ทำผมไปงาน
คำค้น		
มวยหลักแบบที่ 1	207	152
มวยหลักแบบที่ 2	57	37
มวยหลักแบบที่ 3	14	10
มวยหลักแบบที่ 4	27	18
มวยหลักแบบที่ 5	0	1
ทรงผมเกล้าอื่น ๆ	145	244
รวม มัดผม	262	335
ไม่มีการรวบ มัดผม	288	203
รวม	1,000	1,000

หมายเหตุ: สืบจากโปรแกรม Instagram ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566

ที่มา: ฤกษ์พงษ์ สิริปัญญา, 2566

จากการสำรวจผลงานการออกแบบทรงผมเกล้าผ่านภาพถ่ายของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดีย (social media) อินสตาแกรม (Instagram) ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2566 โดยใช้ #ทำผมเจ้าสาว #ทำผมไปงาน เรียงตามลำดับ ยอดนิยม โดยไม่นับจำนวนภาพถ่ายผลงานซ้ำ จนความซ้ำของจำนวนแต่ละทรงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ จำนวน 2,000 ผลงาน จากจำนวนโพสต์ทั้งหมด 126,000 โพสต์ และ 40,800 โพสต์ ตามลำดับโดยอาศัยรูปแบบทรงผมเกล้าจากเอกสารตำราเรียนวิชาผมเกล้า (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) เทียบเคียงทรงผมเกล้าหลักสูตรต้นแบบวิชาเสริมสวยจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่า #ทำผมเจ้าสาว เป็นทรงผมของเจ้าสาวที่ใช้ในการถ่ายรูป ปรีเวดดิ้ง (pre wedding) งานแต่งงานทั้งชุดไทย ไทยประยุกต์และชุดเจ้าสาวสากล (wedding dress) #ทำผมไปงาน เป็นทรงผมที่ใช้สำหรับการออกงานพิธีการ งานสังสรรค์รื่นเริงทั่วไป พบว่า การเกล้าผมมวยหลักแบบที่ 1 หรือเกล้าผมย่นต่ำ เป็นทรงที่ยังมีการใช้มากที่สุดในปัจจุบัน ทั้งในการเกล้าผมเจ้าสาวและการเกล้าผมออกงาน เพราะเป็นทรงผมที่มีวิธีการทำง่าย

รูปแบบทรงผมเรียบร้อย ง่ายต่อการสร้างสรรค์หรือตัดแปลงทรงเพิ่มเติมตามความต้องการของช่างหรือลูกค้า อีกทั้งไม่มีความซับซ้อนของทรงผมมากนัก ง่ายต่อการสวมเครื่องประดับผมและสอดคล้องกับการแต่งกายทั้งนี้ พบรูปแบบการสร้างสรรค์เพื่อตกแต่งปลายผมและเครื่องประดับที่หลากหลาย ตำแหน่งการมัดรวบบางส่วนถูกย้ายมาชิดกับบริเวณท้ายทอยมากกว่าทรงผมเกล้าแบบดั้งเดิม ผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 2 หรือเกล้ามวยสูง มีความนิยมรองลงมา ถูกใช้เมื่อต้องการแต่งทรงผมให้มีความซับซ้อนเด่นชัดของเครื่องประดับและรายละเอียดทรงมากขึ้น ในขณะเดียวกันความซับซ้อนของวิธีการทำก็ยากขึ้นตาม พบมากในการเกล้าผมชุดเจ้าสาวสากล (wedding dress) และชุดราตรีสากล โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างทรงผมเกล้าในอดีตแล้ว พบว่ามีการรวบมวยต่ำกว่าแบบเดิมเล็กน้อยถึงปานกลาง จนอันเรียกได้ว่า เป็นการเกล้ามวยระดับปานกลางในบางผลงาน อีกทั้งมีการเพิ่มรายละเอียดให้สวยงามตามยุคสมัย หรือความนิยม อาทิ เก็บรวบผมไม่เรียบมีความหลุดรุ่มของเส้นผมบางส่วน บ้างไม่มีการยีผมแต่ใช้วิธีการอื่นเพื่อให้เกิดปริมาตรแทน บ้างใช้เจลหรือน้ำมันจับช่อไรผม ด้านหน้าสร้างลวดลายแปลกใหม่ แม้กระทั่งไม่เก็บม้วนปลายผมแต่ทิ้งปลายผมไว้ ทั้งนี้ผมเกล้าทั้งสองทรงมีลำดับสอดคล้องกันใน #ทำผมเจ้าสาว ที่ ร้อยละ 21 และ 6 #ทำผมไปงาน ที่ ร้อยละ 15 และ 4 ตามลำดับ

มวยหลักแบบที่ 3 หรือเกล้ามวยสูงผมด้านหลังและด้านหน้าตกแต่งทรงเพิ่มเติม อาจถือได้ว่าเป็นอีกลักษณะหนึ่งของการมวยหลักแบบที่ 2 หรือเกล้ามวยสูง เพียงแต่สร้างการตกแต่งช่อผมที่ปลายและด้านหน้า จัดเป็นทรงผมที่มีรูปแบบตายตัว ตัดแปลงทรงได้ยาก ทำให้ได้รับความนิยมเป็นลำดับ 4 ที่ร้อยละ 1 ใน #ทำผมเจ้าสาว และ ทำผมไปงาน ในปัจจุบันมุ่งเน้นการรวบผมเรียบแบบไม่สร้างเนื้อผม แต่เน้นเพิ่มลูกเล่นแต่ตั้งกันบริเวณปลายผมและด้านหน้ามากขึ้น อาทิ การเปี่ยม้วนเก็บม้วนปล่อยปลายผม ม้วนปลายผมแน่นกว่าปกติทางทรงสูงและใส่เครื่องประดับ หรือสร้างลอนเส้นโค้งต่อเนื่องหลายช่วงในผมด้านหน้าคล้ายคลื่น ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบทรงผมเกล้าเดิมที่เน้นการรวบแบบสร้างเนื้อ ด้านหน้าสร้างเส้นโค้งยกด้านหน้า ปลายผมเก็บรวบแบ่งสร้างช่อผมขนาดปานกลางถึงใหญ่วนตกแต่งเพื่อความสวยงามเพียงอย่างเดียว

มวยหลักแบบที่ 4 หรือเกล้ามวยปายข้าง มีความนิยมรองลงมาเป็นอันดับ 3 ที่ ร้อยละ 3 ใน #ทำผมเจ้าสาว และ ร้อยละ 2 ใน #ทำผมไปงาน เนื่องจากทรงผมดังกล่าวเน้นความเรียบของทรงเป็นหลัก มีขั้นตอนการเกล้าที่เน้นความเรียบร้อยของการหวีและการติดกิ๊บ ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญจากช่างผมสตรีมืออาชีพ อีกทั้งยังมีรูปแบบตายตัว ยากแก่การสร้างสรรค์ ตัดแปลงทรงเพิ่มเติม ปัจจุบันมีความพยายามแต่งทรงให้ดูมีความเรียบร้อย เรียงเส้นของผมลดลง โดยหวีเก็บเกล้าให้มีเส้นผมบางส่วนหลุดรุ่ม ไม่เพิ่มปริมาตรและขนาดของทรงมากเกินไป หรือแม้แต่สร้างการมวยปายข้างในทิศทางอื่น อาทิ เฉียง สูง หรือ ต่ำกว่ารูปแบบผมเกล้าทรงดั้งเดิม

มวยหลักแบบที่ 5 หรือเกล้าผมมวยสูงसानตะกร้อ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของมวยหลักแบบที่ 2 หรือเกล้าผมมวยสูงเช่นกัน เพียงแต่มีรูปแบบ วิธีการเก็บและตกแต่งปลายผมที่ซับซ้อน ตายตัว แทบไม่สามารถสร้างสรรค์หรือดัดแปลงทรงได้เลย ต้องอาศัยช่างผมสตรีที่เชี่ยวชาญในการทำ ปัจจุบันพบเห็นเพียง 1 ผลงานเท่านั้น ใน #ทำผมไปงาน โดยมีรูปแบบการเกล้าผมที่ต่ำกว่ารูปแบบเดิมเล็กน้อย และมีขนาดของปลายผมที่सानเป็นทรงคล้ายตะกร้อเล็กลง

จากสำรวจยังพบทรงผมเกล้าที่ไม่สามารถระบุรูปแบบและที่มาได้เนื่องจากมีรูปแบบแตกต่างกับรูปแบบทรงผมเกล้า จากเอกสารตำราเรียนวิชาผมเกล้า(น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) เทียบเคียงทรงผมเกล้าหลักสูตรต้นแบบวิชาเสริมสวยจากกระทรวงศึกษาธิการ ใน #ทำผมเจ้าสาว ที่ ร้อยละ 14 และ #ทำผมไปงาน ที่ร้อยละ 24 สื่อให้เห็นว่าการเกล้าผมในปัจจุบันอาจมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบทรงผมเกล้าดั้งเดิมไปจนไม่เห็นเค้าโครงเดิม หรืออาจมีความนิยมของรูปแบบทรงผมเกล้าอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ยังคงมีการสอนในปัจจุบัน ทั้งนี้พบว่าการมัดผมโดยไม่มีการเกล้า และการปล่อยผมหรือตกแต่งทรงในวิธีการอื่น ใน #ทำผมเจ้าสาว ที่ร้อยละ 26 และ 29 และ #ทำผมไปงาน ที่ร้อยละ 33 และ 20 ตามลำดับ โดยมีจำนวนมากว่าการเกล้าผมในทุก ๆ รูปแบบ สื่อให้เห็นว่า ในปัจจุบันการทำผมเจ้าสาว หรือการทำผมเพื่อออกงานพิธีการ งานรื่นเริง มีความนิยมปล่อยผมหรือตกแต่งทรงในรูปอื่นมากกว่าการเกล้าผม

สรุปและนำเสนอแนวทางการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผม

จากการศึกษารูปแบบการเกล้าผมในอดีต และการสืบค้นความนิยม การคงอยู่ของทรงผมเกล้าในปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบทรงผมเกล้า จากเอกสารตำราเรียนวิชาผมเกล้า (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) เทียบเคียงทรงผมเกล้าหลักสูตรต้นแบบวิชาเสริมสวยจากกระทรวงศึกษาธิการ เปรียบเทียบภาพถ่ายทรงผมเกล้าของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดีย (social media) อินสตาแกรม (Instagram) ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2566 โดยใช้ #ทำผมเจ้าสาว และ #ทำผมไปงาน เรียงตามลำดับ ยอดนิยมพบว่ายังคงมีความนิยมเกล้าผมในรูปแบบดั้งเดิม คือ มวยหลักแบบที่ 1-5 อยู่ในลำดับที่แตกต่างกัน ปัจจุบันรายละเอียดและความซับซ้อนที่บางส่วนถูกลดทอนลงไป บางส่วนมีการปรับเปลี่ยนขนาดทรง และตำแหน่งการเก็บเกล้าตามสมัยนิยม จากข้อมูลที่ได้ศึกษาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแนวทางการออกแบบทรงผมเกล้ารูปแบบใหม่ตามกระแสได้ ดังนี้

1. ลดรูปทรงและปริมาตร ทรงผมเกล้าแบบดั้งเดิม มุ่งเน้นการยึดเพื่อสร้างเนื้อผมและเพื่อความสะดวกในการใช้กับหรืออุปกรณ์ในการยึดผมหรือเครื่องประดับ ส่งผลให้รูปทรงของทรงผมเกล้ามีขนาดใหญ่ สร้างให้ดูภูมิฐาน ในปัจจุบันความนิยมทรงผมเกล้าขนาดใหญ่ลดลง เน้นการรวบมวยขนาดเท่ากับรูปศีรษะ อาจมีการยืเพิ่มเนื้อผมหรือปริมาตรบางส่วนเพื่อแก้ปัญหาขนาดศีรษะไม่

สมมาตรหรือทำให้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสูงขึ้น เน้นการใช้เส้นโค้งขนาดใหญ่และกลางเชื่อมต่อสลับกัน ข้ำแบบต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. ลดขั้นตอน วิธีการทำ ระยะเวลาลง เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันผู้คนเร่งรีบ ระยะเวลาเป็นสิ่งสำคัญ การลดขั้นตอนและวิธีการเกล้าผมลงให้เรียบง่าย ลดการยึดหมเพิ่มปริมาตรทรงผม ลดการใช้ผลิตภัณฑ์จัดแต่งเพื่อให้อยู่ทรง สร้างให้ทรงผมเกล้าแล้วดูสวยเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

3. ลดทอนรายละเอียด ความซับซ้อนของทรง เพราะทำให้เกิดความภูมิฐาน ไม่เป็นที่นิยม ความประณีตของทรงผมไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรงหวีจนเส้นผมเงา เรียงเส้นอีกต่อไป แต่เป็นการใช้จังหวะของการหวีเรียบสลับกับการปล่อยผมให้หลุดร่วงลงอย่างไรไม่ให้ดูเป็นผมยุ่งเหยิงและเรียบมากจนเกินไป

4. เปลี่ยนตำแหน่งการรวบมวย เก็บเกล้า สำหรับการเกล้ามวยสูง นิยมลดตำแหน่งการเกล้าจากเดิมบริเวณจุดสูงสุดของศีรษะเอียงไปทางด้านหลัง ให้ต่ำกว่าเดิมอีกเล็กน้อย หรือสามารถรวบบริเวณกึ่งกลางของด้านหลัง อาจเรียกได้ว่าเกล้ามวยระดับกลาง ทรงผมเกล้ามวยต่ำสามารถรวบเก็บได้ทั้งบริเวณตำแหน่งเดิมหรือบริเวณต่ำกว่าเดิมให้จัดท่ายทอยมากขึ้นได้

5. ผสมผสานกระแสนิยมกับทรงผมดั้งเดิม ปัจจุบันมีความนิยมในการรวบมัดผมหรือปล่อยผมและตกแต่งทรงผมด้วยวิธีการอื่นนอกเหนือจากการเกล้าผม ดังนั้นสามารถนำวิธีการเกล้าผมแบบดั้งเดิมบางส่วนประยุกต์ใช้กับกระแสนิยมในปัจจุบันเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือตกแต่งทรงให้สวยงามขึ้นได้ เช่น การยักเกล้าผมเพิ่มปริมาตรผมส่วนด้านหน้าเพื่อทำให้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสูงขึ้น แต่มีปล่อยผมด้านหลังอย่างอิสระ หรือการนำวิธีการอื่นๆ มาผสมผสานกับการเกล้า เช่น การเปียผม การตัดผมลอนหยิก หรือใช้ผลิตภัณฑ์จัดแต่งทรงให้เส้นผมมีลักษณะคล้ายผมเปียก

6. คำนึงถึงสถานที่ รูปแบบงานและความเป็นทางการ หากเข้าร่วมงานในลักษณะพิธีการมีความนิยมเกล้าผมเรียบ มวยต่ำ หรือเกล้าผมยาวข้างมากกว่า การเกล้าผมสูงที่จะสามารถเพิ่มความซับซ้อนของทรงได้ ซึ่งจะเหมาะสมการงานที่ไม่เป็นทางการหรือพิธีการ ทั้งนี้การเกล้าผมบางส่วนและปล่อยหรือมัดผมบางส่วนยังสามารถใช้ในกรณีที่เป็งานทางการได้

จากแนวทางการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมทั้ง 6 ข้อ ที่ได้นำเสนอ มุ่งเน้นการใช้ทรงผมเกล้าทรงดั้งเดิม โดยปรับเทคนิคและและรูปแบบการเกล้าผมในลักษณะใหม่ตามกระแสนิยม อีกทั้งยังนำรูปทรงของทรงและเทคนิคดั้งเดิมที่ไม่ได้รับความนิยมแล้ว มาปรับใช้กับเทคนิคที่เรียบง่าย ใช้ระยะเวลาไม่นาน เพื่อสร้างความรวดเร็วในการทำงาน ทำให้ได้จำนวนชิ้นงานที่มากขึ้นในระยะเวลาเท่าเดิม ส่งผลให้สามารถสร้างรายได้ที่มากขึ้นตามให้กับช่างผมสตรี

แนวทางการออกแบบทรงผมเกล้ารูปแบบใหม่

ภาพ 61 เกล้าทรงมวยต่ำ

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 62 มัดรวบผมบริเวณท้ายทอยด้วยหนังยาง ม้วนมวยเก็บปลายผม

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 63 หวีป่ายผมด้านข้าง แต่งเก็บทรงโดยใช้เทคนิคการบิดข้อผม

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 64 เก้าทรงมวยต่ำด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 65 เก้าทรงมวยต่ำด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 66 เก้าทรงมวยป่ายข้าง

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 67 ทวีแบ่งผมด้านหลังใบหู รวบปลายผมด้วยหนังยาง

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 68 ม้วนเก็บปลายผมแนวตั้ง ทวีแต่งทรงผมด้านข้างให้สวยงาม

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 69 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านหน้า (ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 70 เก้าทรงมวยป่ายข้างด้านหลัง (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 71 เก้าทรงมวยกลาง

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

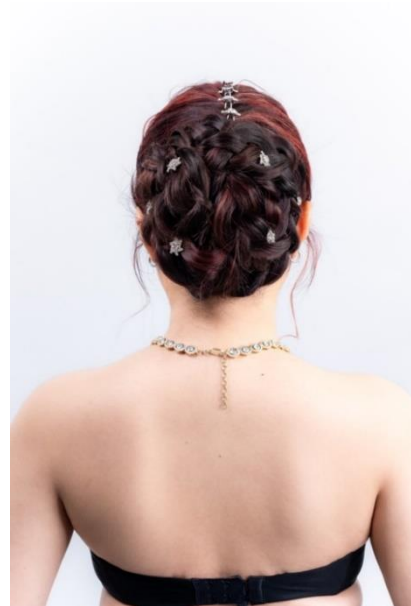
ภาพ 72 มัดรวบผมบริเวณด้านหลังและด้านบน

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

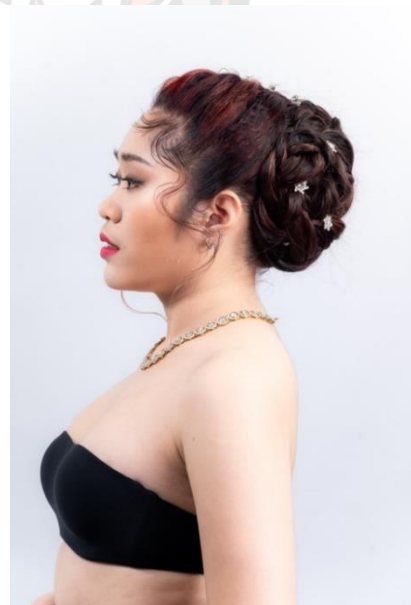
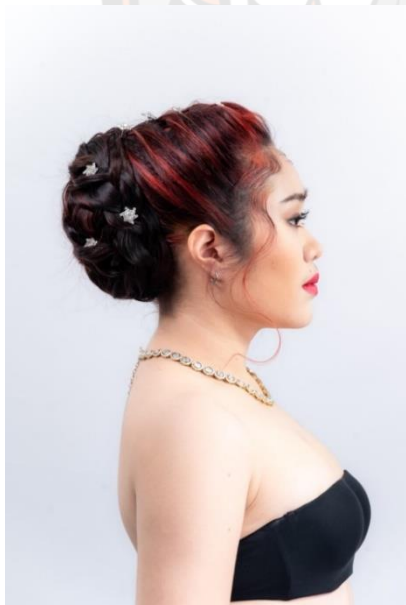
ภาพ 73 สานสลับนำปลายผมมัดรวบด้านล่างของข้อถัดไป แบ่งซอผมด้านหลังเปียเก็บ

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 74 เก้าผมมวยกลางด้านหน้า(ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 75 เก้าผมมวยกลางด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 76 เก้าทรงมวยสูง

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

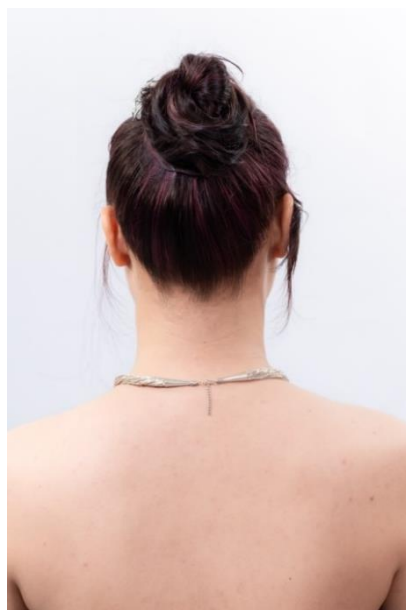
ภาพ 77 รวบเก็บผมกึ่งกลางศีรษะ ม้วนปลายผมทรงสูง

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 78 ตกแต่งมวยผม ตกแต่งผมด้านหน้าและด้านข้างให้สวยงาม

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 79 เก้าผมมวยสูงด้านหน้า(ซ้าย) และด้านหลัง (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 80 เก้าผมมวยสูงด้านขวา (ซ้าย) และด้านซ้าย (ขวา)

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ผลงาน 1 แกลมมัวร์า แพท ออสติน (Glamoura Pat austin)

ทรงผมเกล้าขนาด 24 x 24 x 30 เซนติเมตร เทคนิคการเกล้ามวยต่ำ
เนื้อหา

หญิงสาวผู้สง่างาม แข็งแกร่งและขณะเดียวกันก็ดูอบอุ่นน่าทะนุถนอม ซึ่งต้องการความโดดเด่นเป็นที่จับตามอง กลางแสงเจิดจรัสท่ามกลางผู้คน เส้นผมเธอถูกรังสรรค์ ด้วยสีผมน้ำตาลโทนร้อน สลับกับไฮไลต์สีส้มสว่างบริเวณด้านบนและช่วงท้ายทอย ทรงผมเก็บรวบเกล้าต่ำบริเวณท้ายทอย เปิดให้เห็นรูปหน้าสวยงาม สมบูรณ์แบบ สำหรับผู้หญิงหน้ารูปไข่ ด้วยเทคนิคการเก็บเกล้าแบบเรียบง่าย ผสมผสานการสานเก็บผมซึ่งใช้เทคนิคการใช้หนีบหยักเพิ่มปริมาตรของเส้นผม แบบบูนต่ำ บริเวณด้านบน สร้างลวดลายแปลกตา ยึดติดด้วยก๊ีบหนีบผมสีทองที่ผู้หญิงมักมีติดกายอยู่เสมอ ขยายขนาดมวยผมด้านหลังขึ้นเพื่อให้เกิดความโดดเด่นของทรง ให้แตกต่างจากผู้หญิงคนอื่นๆ ตกแต่งผิวด้วยช่อผมด้วยเส้นโค้งสลับสร้างพื้นผิวให้ไม่ดูเรียบจนเกินไป ใช้ดอกกุหลาบ สร้างให้ทรงผมโดยรวมดูคลาสสิก เรียบง่าย หอมหวาน แต่เ้ายาวน ดุมีลูกเล่น ทำให้ผู้หญิงดูสง่างามไร้กาลเวลา

ภาพ 81 แกลมมัวร์า แพท ออสติน (Glamoura Pat austin) 1

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 82 แกลมมีวรา แพท ออสติน (Glamoura Pat austin) 2

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 83 แกลมมัวร์ แพท ออสติน (Glamoura Pat austin) 3

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ตาราง 5 วิเคราะห์ผลงาน แกลมัวร์า แพท ออสติน (Glamoura Pat austin)

หลักการออกแบบ แพชชั่นทรงผม	<p>ทรงผมเกล้ามวยดำรูปทรงสามมิติ ทรงกลมและทรงรี 2 วงทับซ้อนกัน ทรงกลมลดปริมาตรไม่ให้สูงและใหญ่เกินไป ตกแต่งด้วยเส้นผมที่ถูกหนีบหยักเพื่อปริมาตรแบบนูนต่ำ สลับไขว้คล้ายตาข่าย มีจังหวะที่สม่ำเสมอ เชื่อมต่อกับทรงรีแบบสมมาตรขยายปริมาตร พื้นผิวแบบไม่เรียบด้วยการใช้ข้อผมเส้นโค้งเรียงสลับกันทั้งทรง สร้างมิติแสงและเงาด้วยสีส้มสว่าง บริเวณด้านบนให้ลอยตัวออกจากทรงกลมด้านล่าง และสีน้ำตาล สีส้มสว่างสลับกันแบบสุ่มที่ทรงรีด้านล่างบริเวณท้ายทอย เพิ่มความสวยงามของรูปหน้าด้วยเส้นสายโค้งแนบกับผิวหน้า</p>
เทคนิคการสร้าง สรรค์ผลงาน	<p>เกล้าผมแบบสมมาตรใช้อย่างถูกต้อง เครื่องหนีบผมแบบหยักเพิ่มปริมาตร เส้นผมเพียงเล็กน้อย ใช้เครื่องประดับที่หาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด ตกแต่งเพิ่มความสวยงาม ใช้ดอกกุหลาบเพิ่มสีสันและความโดดเด่นของทรง เผยรูปศีรษะและรูปหน้า นำเสนอความงามแบบสมบูรณ์แบบของรูปหน้าไข่ของสตรี ไม่มีส่วนใดส่วนหนึ่งของทรงผมที่ใช้ปกปิดใบหน้า เหมาะกับการสวมใส่เสื้อผ้าในลักษณะเปิดด้านหน้า หรือชุดสตรีไม่มีคอเสื้อ ทั้งแบบสูทสากลหรือชุดเดรสเต็มตัว สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานพิธีการ หรืองานที่เป็นทางการ</p>
การตีความหมาย ของผลงาน เกี่ยวกับเชิงทฤษฎี	<p>ทรงเกล้าระดับพื้นฐาน หรือระดับแรกของสตรี คือการมัดรวบผมบริเวณท้ายทอย และตกแต่งทรงด้วยการมวยปลายผม สร้างความงามจากสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์โดยหยิบยืมสีสันจากธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนประกอบสุนทรียภาพความงามที่เกิดจากรูปทรงแบบสมมาตรที่ดูเรียบ หู เข้าใจง่ายที่มีลักษณะของพื้นผิวที่แตกต่างกัน พร้อมนำความงามจากธรรมชาติเข้ามา สนับสนุนให้ชิ้นงานน่าสนใจ ดึงความงาม จากสตรีให้โดดเด่น หูหรร่า มีมูลค่า ตอบสนองความต้องการของผู้นำเสนอและผู้ใช้งาน</p>
การประเมินคุณค่า ทางวัฒนธรรม สังคมและ เศรษฐกิจ	<p>การมัดรวบ เป็นวัฒนธรรมการตกแต่งทรงผมพื้นฐานของสตรี ให้ความหมายเรียบร้อยและสร้างความคล่องแคล่ว ถูกนำมาใช้ในการเรียนวิชาเกล้าผมในระดับเริ่มต้นของนักเรียนช่างผมสตรี เพราะเป็นทรงที่ทำได้ง่าย ใช้เวลาไม่นาน แต่ให้งาน ประณีต สามารถเพิ่มเติมลูกเล่นของชิ้นงานได้</p>

ที่มา: ทัศนะพงศ์ สิทธิปัญญา

ผลงาน 2 เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin)

ทรงผมเกล้าขนาด 26 x 26 x 32 เซนติเมตร เทคนิคการเกล้ามวยป้ายข้าง
เนื้อหา

ผู้หญิงวัยทำงานที่มีความต้องการบอกกับสังคมและคนรอบข้างว่าเธอมีศักยภาพความสามารถไม่แตกต่างจากผู้ชายแต่อย่างใด และความงามที่เธอมี ไม่ได้มีผลอะไรกับงานที่เธอทำ ด้วยทรงผมเกล้าเรียบ พร้อมสีน้ำตาลโทนเย็นสลับกับไฮไลต์สีครีมสว่างตัดกัน ทำให้แลดูลึกลับน่าค้นหาและชัดเจน ตรงไปตรงมา แผงไปด้วยความงามของผู้หญิงประดับประดาด้วยดอกไม้ และการม้วนของเส้นผมคล้ายการม้วนของกลีบกุหลาบ ทำให้เธอดูเป็นหญิงอ่อนวัย ดูทะมัดทะแมง ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความสวยในการเหย้ายวนผู้ชาย ด้วยรูปหน้าผอมยาว เป็นที่นิยม เธอเลือกใช้เส้นผมบางส่วนเพิ่มปริมาตรให้กับใบหน้าให้ดูอวบอิมและสมดุล ทรงผมนี้ทำให้เกิดความมั่นใจในทุกเวลาและสถานการณ์

ภาพ 84 เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin) 1

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 85 เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin) 2

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 86 เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin) 3

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ตาราง 6 วิเคราะห์ผลงาน เด็กซ์เทอรา แคลร์ ออสติน (Dextera Claire Austin)

<p>หลักการออกแบบ แพชชั่นทรงผม</p>	<p>ทรงผมเกล้ามวยปายข้างรูปทรงสามมิติ ทรงรีแบบบอสมมาตร มวยพับปายข้างบริเวณกึ่งกลางด้านหลังของศีรษะ เชื่อมต่อขึ้นไปบริเวณส่วนบนของศีรษะที่มีนวนวนปลายผมคล้ายการเรียงตัวของกลีบกุหลาบ ตกแต่งทรงด้วยเส้นผมที่ถูกหนีบหยักปริมาตรแบบนูนต่ำ ปล่อยเส้นผมเส้นสั้นสลับยาวบางส่วนแบบอิสระ และบางส่วน หวีแนบใบหน้าโดยใช้เส้นโค้งสลับขึ้นลง จังหวะที่สม่ำเสมอ ขยายปริมาตรจากทรงผมดั้งเดิม สร้างมิติแสงและเงาด้วยสีชาครีมนสว่างบริเวณด้านบนและด้านล่างช่วงท้ายทอยที่เลือกใช้สีน้ำตาล โทนหม่นเย็น</p>
<p>เทคนิคการสร้าง สรรค์ผลงาน</p>	<p>เกล้าผมแบบบอสมมาตรโดยใช้ช่างในการผูกมัด ม้วนเก็บในแนวตั้งตามรูปศีรษะแทนการใช้กิ๊บ ใช้เครื่องหนีบผมแบบหยักเพิ่มปริมาตรเส้นผมเพียงเล็กน้อย ใช้ดอกกุหลาบเพิ่มสีสันและความโดดเด่นของทรง ใช้ผมเส้นสั้นบางส่วนหิวตกลงมาปกปิดหน้าผากของสตรีรูปหน้ายาวตามทฤษฎีความสมดุลของใบหน้า ผมบางส่วนหวีแนบเรียบกับผิวน้ำเพื่อปกปิดเช่นกัน โดยใช้โค้งสลับขึ้นลงแบบสม่ำเสมอ เหมาะกับการสวมใส่เสื้อผ้าแบบสุททที่ต้องการความคล่องแคล่ว หรือชุดสตรีแบบมีคอเสื้อหรือไม่มีคอเสื้อสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานพิธีการ หรืองานที่เป็นทางการ หรืองานที่ต้องการความรวดเร็ว ทะมัดทะแมงและอยู่ทรง</p>
<p>การตีความหมาย ของผลงาน เกี่ยวกับเชิงทฤษฎี</p>	<p>ทรงเกล้าเรียบง่าย หูหระา เทคนิคและวิธีการในการเกล้าระดับสูง บนทรงผมที่เกิดสุนทรียภาพความงามที่เกิดจากรูปทรงแบบบอสมมาตรที่ดูเรียบ หู สร้างความงามจากสิ่งที่มีมนุษย์สรรสร้างด้วยการนำลักษณะการหมุนวนของกลีบกุหลาบมาใช้พร้อม สีสันจากธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนประกอบหลัก นำความงามจากธรรมชาติเข้ามาประดับทำให้ ชื่นงานน่าสนใจ ทำให้สตรีให้โดดเด่น เรียบง่าย แต่แอบแฝงความหุหระา</p>
<p>การประเมินคุณค่า ทางวัฒนธรรม สังคมและ เศรษฐกิจ</p>	<p>มวยปายข้าง เทคนิคการเกล้าที่เรียบง่ายไม่ได้ดูซับซ้อนกลับนำมาใช้ได้ยาก จนทำให้ไม่ได้พบเห็นการใช้ทรงนี้บ่อยมากนัก ถูกนำมาใช้ในการเรียนวิชาเกล้าผม หรือแม้แต่นำมาใช้วัดทักษะการเกล้าผมของนักเรียนช่างและช่างผมสตรีโดยทั่วไป</p>

ที่มา: ทัศนะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ผลงาน 3 มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady)

ทรงผมเกล้าขนาด 24 x 35 x 30 เซนติเมตร เทคนิคการเกล้ามวยกลาง
เนื้อหา

สตรีเพศผู้งดงามที่แต่เดิมเป็นเพียงแม่และเมีย ดูแลครอบครัว ซึ่งวันหนึ่งต้องก้าวขึ้นมา
ยกระดับความงามจากการเป็นผู้หญิงให้ชัดเจน สูงค่า ให้ทัดเทียมกับสามี ด้วยการเกล้าผมทรงที่
แตกต่างจากสตรีทั่วไป มีความซับซ้อนและใหญ่โตของทรงเพื่อสร้างความโดดเด่น เธอมีรูปร่างที่เยี่ยม
มีกรามชัดเจน แต่การปล่อยเส้นผมบางส่วน รวมถึงการหวีเรียบซอผมเข้ากับผิวหน้า ทำให้พลากรูป
หน้าให้สมดุลมากยิ่งขึ้น เพิ่มมูลค่าด้วยอัญมณีวางสลับผมซอผมให้โดดเด่น พร้อมกับการประดับ
ประดาด้วยดอกกุหลาบสีหวานดอกเล็ก ทั่วทรงผม ส่งเสริมให้เกิดความสวยงาม บนเรือนผมสี
น้ำตาลโทนร้อน และไฮไลต์สีส้มแดงเพื่อบ่งบอกความเข้มแข็ง และพลังอำนาจที่เธอมี

ภาพ 87 มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady) 1

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 88 มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady) 2

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 89 มาเจस्ता ดาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady) 3

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ตาราง 7 วิเคราะห์ผลงาน มาเจस्ता คาร์ค เลดี้ (Majesta Dark lady)

<p>หลักการออกแบบ แฟชั่นทรงผม</p>	<p>ทรงผมเกล้ามวยกลางรูปทรงสามมิติ ทรงรีแบบสมมาตรในแนวยาวไปทางด้านหลังของศีรษะ เพิ่มปริมาตรให้สูงและใหญ่ด้วยการใช้อุปกรณ์เสริมขนาดแบบพองน้ำและช่อผมซ้อน ตกแต่งทรงด้วยเส้นผมที่ถูกหนีบหยักเพิ่มปริมาตรแบบนูนต่ำ สลับสานไขว้ช่อผมที่ถูกรัดด้วยยางหลากสีที่มีจังหวะที่สม่ำเสมอ ปล่อยปลายแบบอิสระ สร้างมิติแสงและเงาด้วยสีแดงส้มสว่าง ให้ลอยตัวออกจากทรง และสีน้ำตาลแดง</p>
<p>เทคนิคการสร้าง สรรค์ผลงาน</p>	<p>ใช้อย่างในการผูกมัดเป็นปล้อง ใช้เครื่องหนีบผมแบบหยักเพิ่มปริมาตร ผมส่วนด้านหลังใช้พองน้ำและช่อผมซ้อนเพิ่มปริมาตรขนาดใหญ่ ใช้หนังยางสลับสีที่ตกแต่งเพิ่มความสวยงาม ใช้ดอกกุหลาบเพิ่มสีสันและความโดดเด่น ใช้เส้นโค้งเป็นหลัก ลดความทอนความเหลี่ยมของรูปหน้าเหลี่ยม เพิ่มการยกผมช่อด้านหน้า เพิ่มให้รูปหน้าดูยาวขึ้น ตามทฤษฎีความสมดุล เส้นผมบางส่วนหนีบผิวหน้าบริเวณด้านข้าง สร้างเงา ปกปิดใบหน้าให้ดูแคบลง เหมาะกับการสวมใส่เสื้อผ้าในลักษณะเปิดด้านหน้าหรือชุดสตรีไม่มีคอเสื้อ ทั้งแบบสูทสากล ชุดราตรีหรือชุดเดรสเต็มตัวนำไปประยุกต์ใช้กับงานรีนเรจ งานราตรี</p>
<p>การตีความหมาย ของผลงาน เกี่ยวกับเชิงทฤษฎี</p>	<p>ทรงเกล้าความสูงปานกลาง ไม่ได้พบเห็นบ่อยครั้งในการเกล้าผม โดยทั่วไป สานสลับพร้อมใช้สีสันธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนประกอบสุนทรีย์ภาพความงามที่เกิดจากรูปทรงแบบสมมาตรที่หรูหรา มีรายละเอียดที่ดูซับซ้อน สร้างพื้นผิวที่สวยงามน่าสนใจ ใช้การตกแต่งด้วยดอกกุหลาบขนาดเล็กทำให้ทรงผมยิ่งดูมีรายละเอียดมากขึ้น สะท้อนถึงสตรีให้งามสูงค่า โดดเด่น ยิ่งใหญ่ มีบารมี</p>
<p>การประเมินคุณค่า ทางวัฒนธรรม สังคมและ เศรษฐกิจ</p>	<p>เทคนิคการสาน เปีย เป็นพื้นฐานในการตกแต่งทรงผมเกล้าและการเกล้าทรงลักษณะตระกร้อทรงสูง เป็นเทคนิคการเกล้าที่ยาก ซับซ้อนและใช้ระยะเวลานาน เป็นลักษณะการเกล้าผมที่มีเฉพาะในประเทศไทย สอนในวิชาเกล้าผมแต่กลับไม่พบการเกล้าผมเกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นการนำเทคนิคระดับพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในรูปทรงคล้ายตระกร้อ ทำให้การเกล้าผมในลักษณะดังกล่าวดูง่ายขึ้น แต่มีรายละเอียดซับซ้อน สวยงาม</p>

ที่มา: ทัศนะพงศ์ สิทธิปัญญา

ผลงาน 4 โนเบอร์รา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle)

ทรงผมเกล้าขนาด 24 x 24 x 35 เซนติเมตร เทคนิคการเกล้ามวยสูง

เนื้อหา

สตรีชั้นสูงที่ต้องการสร้างให้ตัวเองดูสวยและสูงส่งมากกว่าสตรีทั่วไปไม่ว่าเธอจะอยู่เคียงข้างผู้ชายที่เธอรักหรือไม่ก็ตาม เธอยังคงสูงค่าและมีเกียรติ ความงามที่เธอมีช่างดูเย้ายวนมากเกินกว่าที่ชายใดจะอาจเอื้อมได้ ยิ่งทรงผมของเธอสูงขนาดไหน จะยิ่งสร้างให้เธอนั้นดูโดดเด่นมากกว่าผู้หญิงธรรมดาในงาน สีผมน้ำตาลประกายชมพูและช่อไฮไลต์สีชมพูสว่างขับสีผิว ทำให้ภาพลักษณ์ยิ่งดูหวานละมุน รูปหน้าอ้อมกลมใช้โรคมบางส่วนปกปิด ทำให้ดูเข้าถึงง่ายมากขึ้น เธอเลือกใช้การตกแต่งทรงผมด้วยดอกกุหลาบขนาดใหญ่สีส้มโดดเด่น เพื่อเฟ้ารอชายผู้คู่ควรมาเป็นเจ้าของ

ภาพ 90 โนเบอร์รา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle) 1

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 91 โนเบอรา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle) 2

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ภาพ 92 โนเบลรา แซบเตอร์ ไอส์ (Noblera Scepter isle) 3

ที่มา: กฤษณะพงศ์ สิทธิปัญญา, 2566

ตาราง 8 วิเคราะห์ผลงาน โนเบอร์รา แชนเตอร์ ไรล์ (Noblera Scepter isle)

หลักการออกแบบ แพชชั่นทรงผม	<p>ทรงผมเกล้ามวยสูงรูปทรงสามมิติ ทรงกลมแบบสมมาตร 3 วงเรียง เชื่อมต่อกันในแนวสูง ทรงกลมแรกใช้หนีบหยัก สร้างพื้นผิวขรุขระ หวี เรียบติดกับหนังศีรษะ ทรงกลมที่ 2 และ 3 ถูกเพิ่มปริมาตรกว่าปกติด้วยการใช้อุปกรณ์เสริมขนาดแบบพองน้ำและซ่อผมซ้อง ตกแต่งทรงด้วยเส้นผมที่ถูกหนีบม้วนเป็นลอนวงกลมขนาดสม่ำเสมอและถูกนำมาม้วนวน ตลอดแนวพื้นผิวของทรงกลมทั้งสอง ปล่อยปลายซ่อผมแบบอิสระ บางส่วนเพื่อสร้างความเรียบง่าย สร้างมิติแสงและเงาด้วยสีชมพูสว่าง บริเวณด้านหน้าและผมช่วงท้ายทอย ให้ลอยตัวออกจากทรง และสีน้ำตาลผมชมพู เพิ่มความสวยงามสูงส่ง ให้กับสตรี</p>
เทคนิคการสร้าง สรรค์ผลงาน	<p>เกล้าผมแบบสมมาตรทรงสูงบนศีรษะโดยใช้ช่างในการผูกซ่อผมสลักกับการเสริมปริมาตรทรงด้วยพองน้ำและซ่อผมซ้อง ไม่ใช้การยีเพิ่มปริมาตรผม แต่ใช้เครื่องหนีบผมแบบหยักเพิ่มปริมาตรเส้นผมเพียงเล็กน้อย ช่วยย่นระยะเวลาการเตรียมผม เก้าขึ้นทรงและการแกะผม ใช้ดอกกุหลาบเพิ่มสีสันและความโดดเด่นของทรง ใช้ผมเส้นสั้นบางส่วนหิวตกลงมา ปกปิดหน้าผากบริเวณด้านข้างของใบหน้าของสตรีรูปหน้ากลม ผม บางส่วนหิวแนบเรียบกับผิวหน้าเพื่อปกปิดเช่นกัน โดยปล่อยปลายผมให้ชี้ลงด้านล่างนำสายตาให้รูปหน้าดูยาวขึ้น ตามทฤษฎีความสมดุลของ ใบหน้า เหมาะกับการสวมใส่ชุดราตรีแบบมีคอเสื้อหรือไม่มีคอเสื้อ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานรื่นเริง งานราตรี</p>
การตีความหมาย ของผลงาน เกี่ยวกับเชิงทฤษฎี	<p>ทรงเกล้าสูง เทคนิคเรียบง่าย เพิ่มสมมาตร ให้เกิดสุนทรียภาพความงามที่เกิดจากรูปทรงแบบสมมาตร นำสีสันจากธรรมชาติเข้ามาช่วยทำให้สตรี ดูเป็นสตรีที่มีความงามขั้นสูง ประดับประดาด้วยซ่อดอกกุหลาบ ทำให้ สตรียิ่งดูแข็งแกร่ง สูงค่าแต่ดูน่าทะนุถนอม</p>
การประเมินคุณค่า ทางวัฒนธรรม สังคมและ เศรษฐกิจ	<p>ผมทรงสูงถูกนำมาใช้กับสตรีชั้นสูงในอดีต เพราะยิ่งสูง ยิ่งดูโดดเด่นและ สามารถประดับเครื่องประดับได้เยอะและเห็นได้ชัด ปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความนิยม การนำเทคนิคการเกล้าที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมา ผสมผสานกับทรงเกล้าสูง สร้างให้ดูทันสมัยมากขึ้น</p>

ที่มา: ทัศนะพงศ์ สิทธิปัญญา

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมในแนวคิดสตรีนิยม มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้ ศึกษาแนวโน้มและปัจจัยที่ทำให้เกิดทรงผมในอดีต ความแตกต่างและการดำรงอยู่ของทรงผมเกล้าในปัจจุบัน และนำมาซึ่งแนวทางการสร้างสรรค์แฟชั่นทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมรูปแบบใหม่ได้ตามแนวคิดสตรีนิยม จากผลการวิจัยได้นำเสนอแนวทางการออกแบบทรงผมด้วยเทคนิคการเกล้าผมรูปแบบใหม่ตามกระแสนิยม และนำเสนอแนวทางดังกล่าวผ่านการเกล้าผมทั้งหมด 4 ทรง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิด เทคนิคการเกล้า ตามกระบวนการออกแบบและสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานเกล้าผม 4 ผลงาน เพื่อสะท้อนวิธีการและรูปแบบทรงให้เด่นชัด ผลงานทั้งหมดได้รับการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ เพื่อประเมินผลหลักการ เทคนิคการสร้างสรรค์ ความสำเร็จ ประเมินคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ กำหนดคุณภาพของผลงาน ผ่านผู้วิจัย โดยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

โครงสร้างทางสังคม จารีต วัฒนธรรม ประเพณี เป็นตัวกำหนดให้เกิดอัตลักษณ์ของทรงผมเกล้า สอดคล้องกับเครื่องแต่งการที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายและการใช้งานเป็นหลัก ตามสภาพอากาศและสภาพแวดล้อม การไว้ผมยาวและตกแต่งทรงรับวัฒนธรรมมาจากชาติตะวันตก ผ่านการละครและการแสดงในกลุ่มชนชั้นปกครองผ่านการประกอบสร้างรูปแบบทรงผมเกล้าใหม่ขึ้นให้สอดคล้องกับเครื่องแต่งกาย ซึ่งกำหนดทิศทางการงามของผู้หญิง ก่อกำเนิดเป็นค่านิยมทำตามกันเป็นกระแส ผู้หญิงที่จากเดิมเป็นเพียงเมียหรือแม่มีอิทธิพลในสังคมมากขึ้น แอบอิงกับการเสมอภาคทางการเมืองการปกครองของยุคสมัยประชาธิปไตย ความงามในอดีตนั้นจึงงามไม่ใช่เพียงหญิงงามอีกต่อไปแล้ว แต่จำเป็นต้องมีความงามที่เป็นตัวอย่าง ปฏิบัติตามได้ เป็นรูปแบบหนึ่งของการเสริมอำนาจ การเกล้าผมมีคุณค่าทางเศรษฐกิจสร้างรายได้จากวิชาชีพช่างผมสตรี ที่ยังคงได้รับความนิยมผ่านทรงผมเกล้าทรงเกล้าผมยต่ำ และเกล้าผมยสูง จากการนำเสนอรูปแบบการเกล้าผมรูปแบบใหม่ นำมาซึ่งเทคนิคการเกล้าผมรูปแบบใหม่ทั้งหมด 4 ทรง โดยใช้มัด ม้วนแบบเรียบง่าย รวดเร็ว ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่ทำได้ง่าย ลดขนาดและเปลี่ยนแปลงตำแหน่งการมัดรวบ และปล่อยผมบางส่วนให้ดูเป็นธรรมชาติ ทำให้การเกล้าผมดูเรียบง่ายขึ้น สามารถนำไปถ่ายทอดและใช้งานได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เทคนิค

ดังกล่าวสามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานการเกล้าผม 4 ผลงาน เพื่อนำเสนอความต้องการของเพศหญิงตามแนวคิดสตรีนิยมแบบเสรีนิยมได้ โดยสร้างให้ผู้หญิง สวย สง่า สูงค่า แข็งแกร่งและน่าทะนุถนอม ด้วยการนำใช้เทคนิคความสมดุลและความสมมาตร ของรูปหน้าทั้ง 4 รูปหน้า ได้แก่ รูปหน้าไข่ รูปหน้ายาว รูปหน้าเหลี่ยมและรูปหน้ากลม โดยเทคนิคดังกล่าวสามารถทำให้เกิดสุนทรียภาพทางด้านความงาม สร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการเกล้าผมในอดีตและการสืบค้นกระแสนิยม การคงอยู่ของทรงผมเกล้าในปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบทรงผมเกล้า จากเอกสารตำราเรียนวิชาผมเกล้า (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) เทียบเคียงทรงผมเกล้าหลักสูตรต้นแบบวิชาเสริมสวยจากกระทรวงศึกษาธิการ เปรียบเทียบภาพถ่ายทรงผมเกล้าของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดีย (social media) อินสตาแกรม (Instagram) พบว่าการเกล้าผม ถือเป็นการจัดระเบียบทางสังคม แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศภาวะ สถานะ และลำดับชั้นทางสังคม เป็นประเพณีหรือเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมในสมัยนั้น ต่อมาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ประจำกลุ่ม องค์กรมากขึ้น นำไปสู่การเป็นเครื่องมือของการสร้างภาพลักษณ์ที่จำเป็นต้องเป็นไปตามมาตรฐานของสังคมกำหนดไว้ การเกล้าผมเป็นหนึ่งในทรงผมที่เข้ามามีบทบาทโดยการกำหนดมาตรฐานความสวยสอดคล้องกับเครื่องแต่งกาย เพื่อการยอมรับ ก่อกำเนิดเป็นค่านิยมทำตามกันเป็นกระแส แอบอิงกับการเสมอภาคทางการเมืองการปกครองของยุคสมัยประชาธิปไตย (สมศักดิ์ ชลาชล, 2550) และจำเป็นต้องมีความงามที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็นและปฏิบัติตามได้ ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของการเสริมอำนาจในแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549) นำมาซึ่งอาชีพช่างผมสตรี เพื่อตอบรับความต้องการดังกล่าว โรงเรียนเสริมสวย มีการสอนวิชาผมเกล้าที่มีรูปแบบทรงผมเกล้ามาจากทรงเกล้าพระเกศาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จะเห็นได้จากผมเกล้ามวยหลักแบบที่ 1-5 (น้อย เชื้อวิวัฒน์, ม.ป.ป) มีความคล้ายคลึงกับพระเกศาเกล้า ในระยะที่ 1 และ 3 ยังสามารถพบเห็นบางทรงได้ในปัจจุบัน แต่รายละเอียดและความซับซ้อนถูกลดทอนลงไป และพบการมัดรวบ ปล่อยผม และการเกล้าผมทรงอื่น ๆ ด้วย โดยทรงผมเกล้าที่ยังคงได้รับความนิยมสูงสุด ได้แก่มวยหลักแบบที่ 1 หรือเกล้ามวยต่ำ เนื่องจากเป็นทรงเรียบง่าย สง่า เรียบร้อย เป็นทางการ และง่ายต่อการสร้างสรรค์ดัดแปลง พบมากในการเกล้าผมสำหรับเจ้าสาว กล่าวได้ว่าเป็นทรงผมที่เหมาะสมสำหรับชุดเจ้าสาวไทยและไทยประยุกต์เพราะมีการนำไปใช้มากที่สุด ทรงผมเกล้ามวยสูงหรือมวยหลักแบบที่ 2 ถูกเลือกนำมาใช้มากขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการมากนัก เนื่องจากสามารถสร้างความสวยงามและซับซ้อนได้เยอะมากกว่าทรงเกล้ามวยต่ำ อีกทั้งยังเป็นรูปแบบเกล้าพื้นฐานของมวยหลักที่ 3 และ 5 ที่ไม่ได้รับความนิยมมากนัก เนื่องจากมีความซับซ้อนของทรง มีรูปแบบตายตัว ยากแก่การดัดแปลงทรง

เพิ่มเติม มีตำแหน่งการรวมมวยสูงและขนาดปริมาตรของทรงที่ใหญ่ ด้วยเหตุนี้ การนำทรงเกล้าผมดังกล่าวมาใช้ในการสอน ทำให้ยากแก่การออกแบบทรงผมเกล้ารูปแบบใหม่และการพัฒนาทักษะฝีมือของนักเรียนช่างผมสตรีในอนาคต จากการศึกษาสามารถนำเสนอแนวทางการออกแบบทรงผมรูปแบบใหม่ตามกระแสนิยมในปัจจุบัน เพื่อให้ง่ายต่อการสอนและการพัฒนาของช่างทำผมสตรี (สมศักดิ์ ชลาชล, 2550) ได้แก่ ลดรูปทรงหรือปริมาตรของทรง ด้วยการเลือกย้อมเฉพาะส่วน ลดทอนความซับซ้อนและรายละเอียด เพื่อลดระยะเวลาและขั้นตอน สร้างรูปแบบทรงผมเกล้าที่ดูเป็นธรรมชาติ ผสานและเปลี่ยนแปลงตำแหน่งการมัดรวบ รวมถึงนำใช้การเกล้าผมเรียบและมวยต่ำเพื่อในงานพิธีการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยที่นำไปใช้

1. เป็นแนวทางออกแบบทรงผมเกล้ารูปแบบใหม่ตามกระแสนิยม
2. สามารถวิเคราะห์รูปแบบทรงผมเดิมที่ไม่สามารถจัดกลุ่ม หรือหาที่มาของทรงได้
3. สามารถถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์หรือออกแบบทรงผมอย่างเป็นรูปแบบ
4. นำไปยกระดับหลักสูตรการสอนวิชาผมเกล้าของโรงเรียนเสริมสวย เพื่อพัฒนาฝีมือของช่างผมสตรีอย่างเป็นระบบ สู่การเข้ารับการประเมินสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ สาขาอาชีพธุรกิจเสริมสวย วิชาชีพ ช่างทำผมสตรี ชั้น 4 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561 จากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ให้สอดคล้องกับบริบทการดำเนินงานที่เป็นสากล

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิเคราะห์การออกแบบทรงผมด้วยเทคนิคอื่น ๆ เช่น การตัดซอย การตัดและเปลี่ยนสีผม
2. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์หรือการออกแบบทรงผมต่อนักเรียนช่างผมสตรี ในวิชาผมเกล้าและวิชาอื่น ๆ
3. ผลตอบรับของทรงผมที่ผ่านการออกแบบหรือสร้างสรรค์ต่อช่างผมสตรีผู้ให้บริการและลูกค้าผู้รับบริการ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). **เสื้อชุดไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมศิลปากร. (2513). **สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี**
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : กรม.
- จุลจักรพงษ์. (2505). **เจ้าชีวิต-สยามก่อนยุคประชาธิปไตย** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
วิเวอ์บุ๊คส์ จำกัด
- ชเนตตี ทินนาม (2559) **พลังผู้หญิง แม่เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน**, โรงพิมพ์
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพฯ
- ตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์. (2550). **หนูนนมแม่**. [https://mgronline.com/dhamma/
detail/9500000089819](https://mgronline.com/dhamma/detail/9500000089819), 28 พฤศจิกายน 2564
- ธนาวรรณ อยู่ประยงค์. (2545). **แม่ เมีย : อำนาจ หน้าที่ และกระบวนการในการให้ความ
หมายความสวຍ**. ใน ผู้หญิงกับความรู้ 4 : รัฐ เรื่องเล่า และแนวคิดสกุลหลังอาณานิคม,
(ช. 1-13). กรุงเทพฯ: โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์(ท่าพระจันทร์).
- ธวัชชัย ภาตินันท์. (2535). **ยุคสมัยเครื่องแต่งกายไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- นาทนาม ไวยหงส์. (2562) **ไว้ก ประเทศไทย** (Online). [https://www.vogue.co.th/watches-
jewellery/article/historyofchanel](https://www.vogue.co.th/watches-jewellery/article/historyofchanel), 14 กรกฎาคม 2562
- นาทนาม ไวยหงส์. (2562) **ไว้ก ประเทศไทย** (Online).
<https://www.vogue.co.th/fashion/article/ningdressasava>, 17 ธันวาคม 2561
- ประเสริฐ พิษยะสุนทร. (2555). **ศิลปะและการออกแบบเบื้องต้น**. ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2563). **มติชนสุดสัปดาห์** (Online).
https://www.matichonweekly.com/column/article_366212, 4 พฤศจิกายน 2563
- ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2563). **มติชนรายวัน** (Online).
https://www.matichon.co.th/lifestyle/news_1536347, 13 มิถุนายน 2562
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2550). **แฟชั่นไทยย้อนยุค การแต่งกายแบบตะวันตกของ
เจ้านายฝ่ายในวังสวนสุนันทา**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ลำยองค์ บุญยรัตพันธุ์, “ลำยองค์ บุญยรัตพันธุ์,” *เอกลักษณ์สตรีไทย* โรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี.

(เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่),

วิระดา สมสวัสดิ์. (2549). **ทิวทัศน์สตรีนิยม**. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2562). **สุดยอดผลงานศิลปะร่วมสมัยไทยในรัชกาลที่ ๙**

สาขาออกแบบเครื่องแต่งกาย. (ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชีย (1989) จำกัด

สำนักราชเลขาธิการ. (2539). **ประมวลพระราชกรณียกิจ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์**

พระบรมราชินีนาถ เล่ม 2 ปี พุทธศักราช 2503-2507. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง

แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

สมศักดิ์ ชลาชล, **เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยธุรกิจทำผม**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา

บัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

(2550) หน้า 18-41, 103-107.

สมศักดิ์ ชลาชล, **การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพช่างทำผมไทย**. (ดุสิตนิพนธ์ สาขาการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553) หน้า 115-175.

โอม รัชเวทย์. (2543). **การแต่งกายไท-สยาม**. กรุงเทพฯ : บางกอกการ์ตูนนิสต์

Anthony, L.¹, Benedict J.², Lisa D.³. (2011). *Philosophical Transactions of the Royal*

Society B: Biological Sciences, Facial attractiveness: evolutionary based

research, 366(1571), 1638-1659.

Jones, J., (2005) *Fashion Design*. 2nd ed. London : Laurence King.

Gail, B., (2011) *The fashion designer's textile directory*. London : Quarto Publishing plc.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนครพนม